

UNIT 1

TEORI KREATIVITI DAN PEMIKIRAN KREATIF

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat

1. *Menjelaskan maksud am kreativiti dan pemikiran kreatif kanak-kanak.*
2. *Mengenal pasti teori-teori yang berkaitan dengan kreativiti*
3. *Memahami idea pemikiran kreatif di kalangan kanak-kanak.*
4. *Mengenal pasti strategi pengajaran yang berkesan untuk mempertingkatkan kreativiti kanak-kanak.*

PENGENALAN

*K*anak-kanak mempunyai kecenderungan yang tinggi terhadap kreativiti dan pemikiran kreatif. *Dalam*
unit ini, kita akan berbincang mengenai kreativiti dan pemikiran kreatif kanak-kanak dalam aktiviti seni visual dan
juga seni persembahan. Selain itu, idea pemikiran kreatif kanak-kanak juga
diperkenalkan untuk membantu anda merancang aktiviti-aktiviti seni yang dapat meningkatkan kreativiti kepada kanak-
kanak.

ISI KANDUNGAN

*K*anak-kanak memiliki sifat kreatif dalam jiwa masing-masing. Kreativiti kanak-kanak boleh dikenalpasti semasa
mereka melaksanakan aktiviti seni visual dan juga seni persembahan dengan mengambil kira sikap, motivasi,
kemampuan dan kemahiran mereka.

Proses aktiviti seni dapat membantu kanak-kanak untuk mereka cipta sesuatu dengan menggunakan idea masing-masing. Kreativiti kanak-kanak bermula dengan berimajinasi, mengeluarkan idea, menorekai dan membuat keputusan daripada proses aktiviti seni yang dilaksanakan. Sepanjang proses aktiviti seni, kanak-kanak mencuba dan memanipulasi bahan bagi meningkatkan kreativiti mereka.

Kreativiti

Kreativiti ialah keupayaan untuk menghasilkan sesuatu yang baru. Kamus Dewan (1993) memberikan maksud kreativiti sebagai kemampuan (kebolehan) mencipta daya kreatif dan kekreatifan. May (1975) menyatukan kreativiti sebagai proses membawa sesuatu yang baru ke dalamnya. Terrance (1970) menyatakan kreativiti sebagai sesuatu yang mempunyai keunikan. Menurut Schirmacher (1998), perkembangan kreativiti kanak-kanak boleh dikategori kepada dua, iaitu (i) menerusi aktiviti seni dan (ii) aktiviti harian mengikut umur. Jadual 1.1 menerangkan Aktiviti seni dan aktiviti harian yang kreatif kanak-kanak.

Jadual 1.1 Aktiviti seni dan aktiviti harian yang kreatif kanak-kanak

Umur	Aktiviti
2-3 tahun	Menconteng, melukis, menyanyi dan bermain.
4-5 tahun	Melukis, mewarna, menyanyi, menari dan permainan kata-kata.
6-7 tahun	Drama, memasak dan aktiviti lain yang berinteraksi.
8-9 tahun	Bercerita, permainan dan pakaian beragam.
10-11 tahun	Visualisasi, numerasi dan literasi.
12-13 tahun	Mendapat informasi, mengenali mesin dan penulisan kreatif.

Tuba fikirkan aktiviti yang dapat mencungkil kreativiti kanak-kanak di peringkat taska, tadika dan juga sekolah rendah dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Tulis cadangan anda dalam ruang yang disediakan.

Aktiviti untuk mempertingkatkan kreativiti kanak-kanak

Peringkat	Cadangan Aktiviti
Taska	
Tadika	
Sekolah rendah	

Katakan anda bertugas sebagai pendidik di Taska Permata. Anda bertanggungjawab terhadap kanak-kanak yang berumur dalam lingkungan dua hingga tiga tahun. Anda merancang untuk menjalankan aktiviti seni yang bertujuan untuk memperkembangkan kreativiti seni mereka. Fikirkan kemahiran yang boleh digabungkan dalam aktiviti menconteng, melukis, menyanyi dan bermain. Fikirkan juga objektif pengajaran yang sesuai bagi setiap aktiviti. Lengkapkan ruang yang disediakan.

Perancangan aktiviti seni bagi kanak-kanak berumur dua hingga tiga tahun

Aktiviti	Kemahiran	Objektif pengajaran
Menconteng		
Melukis		
Menyanyi		
Bermain		

Pilih salah satu daripada aktiviti seni untuk kanak-kanak seperti menconteng, melukis, menyanyi dan bermain. Dengan mengambil kira objektif pengajaran yang anda rangka, tulis rancangan pengajaran harian bagi satu sesi pengajaran.

Rancangan Pengajaran Harian

Langkah/ masa	Isi kandungan	Aktiviti pengajaran		B.B.M/Catat an
		Aktiviti guru	Aktiviti murid	
Set Induksi				
Langkah- langkah				
Penutup				

Pemikiran kreatif

Kemahiran berfikir secara kreatif merupakan kebolehan kanak-kanak untuk mencerna, berimajinasi, menghasilkan idea dan memperibadikan idea masing-masing. Pemikiran kreatif dapat meningkatkan inovasi, imaginasi dan kreativiti kanak-kanak menerusi aktiviti seni.

Pemikiran kreatif kanak-kanak dalam aktiviti seni merupakan satu pemikiran yang berupaya untuk merangsang kanak-kanak menghasilkan idea baru serta menyelesaikan masalah yang wujud sepanjang proses aktiviti seni secara

kreatif. Proses ini akan membantu kanak-kanak berfikir, menghasilkan karya seni yang unik dan mencungkil bakat seni seseorang kanak-kanak.

Empat ciri utama pemikiran kreatif meliputi (i) imaginatif, (ii) keberanian, (iii) perkembangan idea dan (iv) mereka cipta. Imaginatif meliputi imajinasi yang mencapai berdasarkan pengalaman dan kemahiran sintesis cantuman idea-idea sedia ada. Keberanian boleh diertikan sebagai seseorang yang sanggup menerima risiko dan kritikan serta bertanggungjawab atas keputusan yang dibuat. Perkembangan idea meliputi persuasan idea dan mensintesis idea yang ada. Mereka cipta meliputi penghasilan idea baru dan reka cipta berdasarkan alternatif (Poh, 1996).

Berdasarkan pengalaman sendiri, anda diminta mereka, melakar dan melabelkan bahagian sebuah beg pelbagai guna untuk kegunaan kanak-kanak.

Teori kreativiti

*K*anak-kanak mempunyai kecenderungan dan minat secara semulajadi terhadap aktiviti-aktiviti seni visual dan seni persembahan yang dapat meningkatkan kreativiti mereka.

Terdapat banyak teori berkaitan kreativiti. Kita akan membincangkan beberapa teori seperti Teori Dua Belahan Otak, Teori Six Thinking Hats, Teori Kreativiti Paul Terrence, Teori Multiple Creative Talent, Teori Lowenfeld Stages of Artistic Development dan Teori Perkembangan Kreativiti Fisher.

Teori dua belahan otak

*F*emisfera otak mempengaruhi cara berfikir seseorang kanak-kanak. Otak kanan merupakan bahagian otak yang melihat sesuatu secara menyeluruh. Otak kanan lebih fokus kepada imaginasi dan kreativiti seseorang kanak-kanak.

Otak kiri merupakan bahagian otak yang melihat sesuatu secara kritis. Otak kiri lebih fokus kepada urutan, kemahiran analisis dan pemikiran logik. Kanak-kanak lebih menggunakan otak kiri untuk aktiviti membuat eksperimen dan aktiviti yang berkaitan dengan numerasi.

Tadangkan aktiviti yang boleh dilaksanakan untuk merangsang otak kanan dan otak kiri kanak-kanak.

Aktiviti untuk merangsang otak kanan kanak-kanak

1.

2.

3.

4.

5.

Aktiviti untuk merangsang otak kiri kanak-kanak

1.

2.

3.

4.

5.

Teori Six Thinking Hats

Teori Six Thinking Hats oleh Edward de Bono menjelaskan emosi sangat penting dalam proses berfikir. Seseorang yang kreatif perlu pandai mengurus emosi.

Dalam teori ini, de Bono memperkenalkan enam warna yang akan menjadi pemikiran untuk mengarahkan tepi apa yang perlu dipakai ketika berdepan dengan situasi tertentu. Tepi warna putih perlu dipakai semasa situasi ingin mendapatkan informasi yang meliputi fakta, figura dan maklumat; tepi merah perlu dipakai semasa menghadapi situasi perasaan yang meliputi luahan mood dan emosi; tepi warna hitam perlu dipakai semasa membuat penilaian negatif terhadap kesalahan dan halangan; tepi warna kuning perlu dipakai ialah semasa membuat penilaian positif; tepi warna hijau perlu dipakai semasa situasi yang berkaitan dengan kreativiti; tepi biru perlu dipakai semasa menghadapi situasi metakognitif yang berkaitan aspek seseorang yang berfikir.

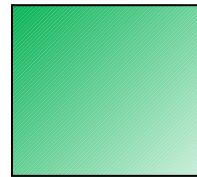
Kanak-kanak A merupakan seseorang kanak-kanak yang pernah didera oleh ibu tirinya. Semasa menerima rawatan terapi seni, tepi warna mana satu yang mungkin akan dipakai oleh kanak-kanak A? Mengapa?

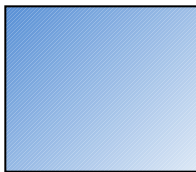
Merah

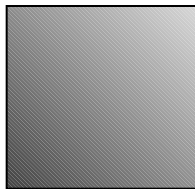
Kuning

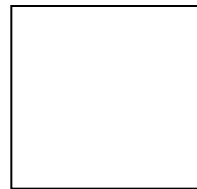
Hijau

Biru

Hitam

Putih

Teori Kreativiti Paul Torrence

Teori Kreativiti Paul Torrence menjelaskan tujuh perkara yang sangat penting di dalam proses mencungkil kreativiti seseorang individu iaitu (i) penyalan, (ii) penemuan, (iii) pemerhatian, (iv) percubaan, (v) penerkaan, (vi) memanipulasi dan (vii) aktiviti. Jadual 1.2 menjelaskan Teori Kreativiti Paul Torrence.

Jadual 1.2 Teori Kreativiti Paul Torrence

Proses	Perkara
Penyalan	Menstimulasi minda kanak-kanak dengan cara soal jawab.
Penemuan	Memberikan galakan dan rangsangan kepada kanak-kanak bagi menggalakkan penemuan-penemuan terbaru.
Pemerhatian	Membuat pemerhatian dengan menggunakan pancaindera.
Percubaan	Membuat eksperimen dan berusaha berterusan bagi mendapatkan hasil terbaik.
Penerkaan	Memberi galakan untuk mengeksplorasi pelbagai bahan terdapat di sekeliling.
Memanipulasi	Menggunakan bahan atau situasi sedia ada untuk menghasilkan sesuatu.
Aktiviti	Mencungkil kreativiti kanak-kanak melalui aktiviti bermain.

Senaraikan perkara yang boleh dilaksanakan oleh guru dalam proses membuat penerkaan, memanipulasi bahan seni dan aktiviti yang dapat mencungkil kreativiti kanak-kanak berdasarkan Teori Kreativiti Paul Terrence.

Teori Kreativiti Paul Terrence

<i>Proses</i>	<i>Perkara</i>
<i>Penerkaan</i>	
<i>Manipulasi</i>	
<i>Aktiviti</i>	

Teori Multiple Creative Talent

Teori Multiple Creative Talent diperkenalkan oleh Calvin W^o Taylor. Beliau menjelaskan bukan semua individu dikurnia dengan bakat yang sama. Pengembangan bakat kanak-kanak berkait rapat dengan cara guru merangsang pemikiran mereka. Taylor mengkategorikan kreativiti kepada lima sifat, iaitu (i) kreativiti bersifat ekspresif, (ii) kreativiti bersifat penghasilan, (iii) kreativiti bersifat Inovatif, (iv) kreativiti bersifat inventif dan (v) kreativiti bersifat emergen. Jadual 1.3 menjelaskan Teori Multiple Creative Talent.

Jadual 1.3 Teori Multiple Creative Talent

Sifat kreativiti	Perkara
Kreativiti bersifat ekspresif	Berlaku secara bebas. Guru membimbing kanak-kanak meluahkan idea untuk menghasilkan karya mengikut kemampuan kanak-kanak.
Kreativiti bersifat penghasilan	Kecekapan menghasilkan sesuatu. Guru membimbing kanak-kanak untuk menambah baik kemahiran sedia ada.
Kreativiti bersifat Inovatif	Modifikasi sesuatu andaian asas secara alternatif. Guru membimbing kanak-kanak membuat modifikasi konsep asas kepada idea baru yang lebih bermakna.
Kreativiti bersifat inventif	Keupayaan mencipta sesuatu benda atau objek melalui proses penemuan. Guru memberikan pujian dan galakan kepada kanak-kanak supaya mereka tidak putus asa.
Kreativiti bersifat emergen	Merupakan bentuk kreativiti yang tertinggi. Keseluruhan prinsip formal diterjemahkan dan muncul di dalam bentuk abstrak. Contohnya lukisan figura manusia digambarkan tanpa menitik beratkan bentuk asalnya.

Bincangkan kreativiti bersifat emergen berdasarkan Teori Multiple Creative Talent yang diperkenalkan oleh Calvin W^oTayser.

Sifat kreativiti	Perkara
Kreativiti bersifat emergen	

Teori Lowenfeld Stages of Aritistics Development

Teori Lowenfeld Stages of Aritistics Development yang diperkenalkan oleh Lowenfeld dapat menggalakkan kanak-kanak berfikir secara kreatif. Aktiviti seni yang dilaksanakan secara

berterusan memberi peluang kepada kanak-kanak untuk menggunakan deria pancaindera secara menyeluruh sebagai proses pengamatan dan merekod. Lapan kategori kreatif yang diperkenalkan oleh Lowenfeld meliputi (i) cabaran, (ii) kelancaran, (iii) kелenturan, (iv) keashian, (v) pemikiran bercapah, (vi) keinginan, (vii) kompleks dan (viii) makna baru. Jadual 1.4 menerangkan Teori Lowenfeld Stages of Aritistics Development Lowenfeld.

Jadual 1.4 Teori Lowenfeld Stages of Aritistics Development Lowenfeld

<i>Kategori</i>	<i>Penerangan</i>
<i>Cabaran</i>	<i>Menerima cabaran masalah yang wujud dalam sesuatu situasi. Dapat bersesuaian dengan situasi persekitaran.</i>
<i>Kelancaran</i>	<i>Berimagination dan berfikir terbuka untuk mengkaitkan idea dalam menghasilkan kerja kreatif supaya berjalan lancar.</i>
<i>Kелenturan</i>	<i>Sanggup menerima perubahan dan menyesuaikan diri mengikut situasi.</i>
<i>Keashian</i>	<i>Meluahkan idea sendiri tanpa menurut orang lain.</i>
<i>Pemikiran bercapah</i>	<i>Dapat mengembangkan idea yang sedia ada.</i>
<i>Keinginan</i>	<i>Mempunyai perasaan ingin tahu dan berupayaan untuk membuat analisis.</i>
<i>Kompleks</i>	<i>Berupaya membuat sintesis.</i>
<i>Makna baru</i>	<i>Menghasilkan sesuatu produk atau idea yang kreatif dan inovatif.</i>

Bincangkan kategori keaslian berdasarkan Teori Lowenfeld Stages of Aritistics Development yang diperkenalkan oleh Lowenfeld.

Kategori	Penerangan
Keaslian	

Menurut Lowenfeld, kreativiti seseorang itu boleh diukur melalui empat komponen, iaitu (i) kelancaran, (ii) fleksibel, (iii) keaslian dan (iv) kepekaan. Jadual 1.5 menerangkan empat komponen kreativiti Lowenfeld.

Jadual 1.5 Empat komponen kreativiti Lowenfeld

Komponen	Perkembangan
Kelancaran	Menterjemahkan idea dan pendapat secara spontan dan pantas.
Fleksibel	Berkemampuan menyesuaikan diri dengan situasi yang berbeza-beza.
Keaslian	Berkeupayaan untuk mencari idea yang baru dan asli.
Kepekaan	Mempunyai daya kepekaan yang tinggi terhadap suatu keperluan.

Fikirkan salah satu aktiviti seni yang boleh dilaksanakan dan diukur berdasarkan empat komponen dalam Teori Perkembangan kreativiti Lowenfeld.

<i>Nama Aktiviti:</i>	
<i>Komponen</i>	<i>Aktiviti seni</i>
<i>Kelancaran</i>	
<i>Fleksibel</i>	
<i>Keaslian</i>	
<i>Kepekaan</i>	

Teori Perkembangan Kreativiti Fisher

Fisher (1943) menjelaskan bahawa terdapat lima tahap dalam pemikiran kreatif, iaitu (i) peringkat rangsangan, (ii) peringkat penerokaan, (iii) peringkat perancangan, (iv) peringkat aktiviti dan (v) kajian semula. Jadual 1.6 menerangkan lima tahap dalam pemikiran kreatif Fisher.

Jadual 1.6 Lima tahap dalam pemikiran kreatif Fisher

Peringkat	Penerangan
Peringkat Rangsangan	<p>Mengemukakan pelbagai bentuk soalan seperti apa, mengapa, siapa dan bagaimana untuk merangsang pemikiran kreatif kanak-kanak.</p> <p>Guru membimbing kanak-kanak berinteraksi secara aktif dan menyampaikan perasaan ingin tahu mereka.</p>
Peringkat Penerkaan	<p>Berupaya mencari dan mempunyai pemikiran ke hadapan.</p> <p>Guru membimbing kanak-kanak mencari jawapan atau jalan penyelesaian melalui pelbagai cara.</p>
Peringkat Perancangan	<p>Merancang aktiviti melalui proses perbincangan, pemerhatian, interaksi dan sebagainya.</p> <p>Guru membimbing kanak-kanak membuat perancangan belum melaksanakan aktiviti sebenar.</p>
Peringkat Aktiviti	<p>Melahirkan pemikiran kreatif melalui tindakan setelah merancang segala aktiviti.</p> <p>Guru membimbing kanak-kanak melaksanakan aktiviti yang dirancang.</p>
Kajian Semula	<p>Menilai keberkesanan tindakan yang telah diambil bagi proses penambahbaikan supaya tidak berulang kesalahan yang sama.</p> <p>Guru membimbing kanak-kanak untuk memberikan pendapat dan komen.</p>

Fikirkan cara untuk membimbing kanak-kanak berfikir secara kreatif berdasarkan lima tahap pemikiran kreatif dalam Teori Perkembangan Kreativiti Fisher.

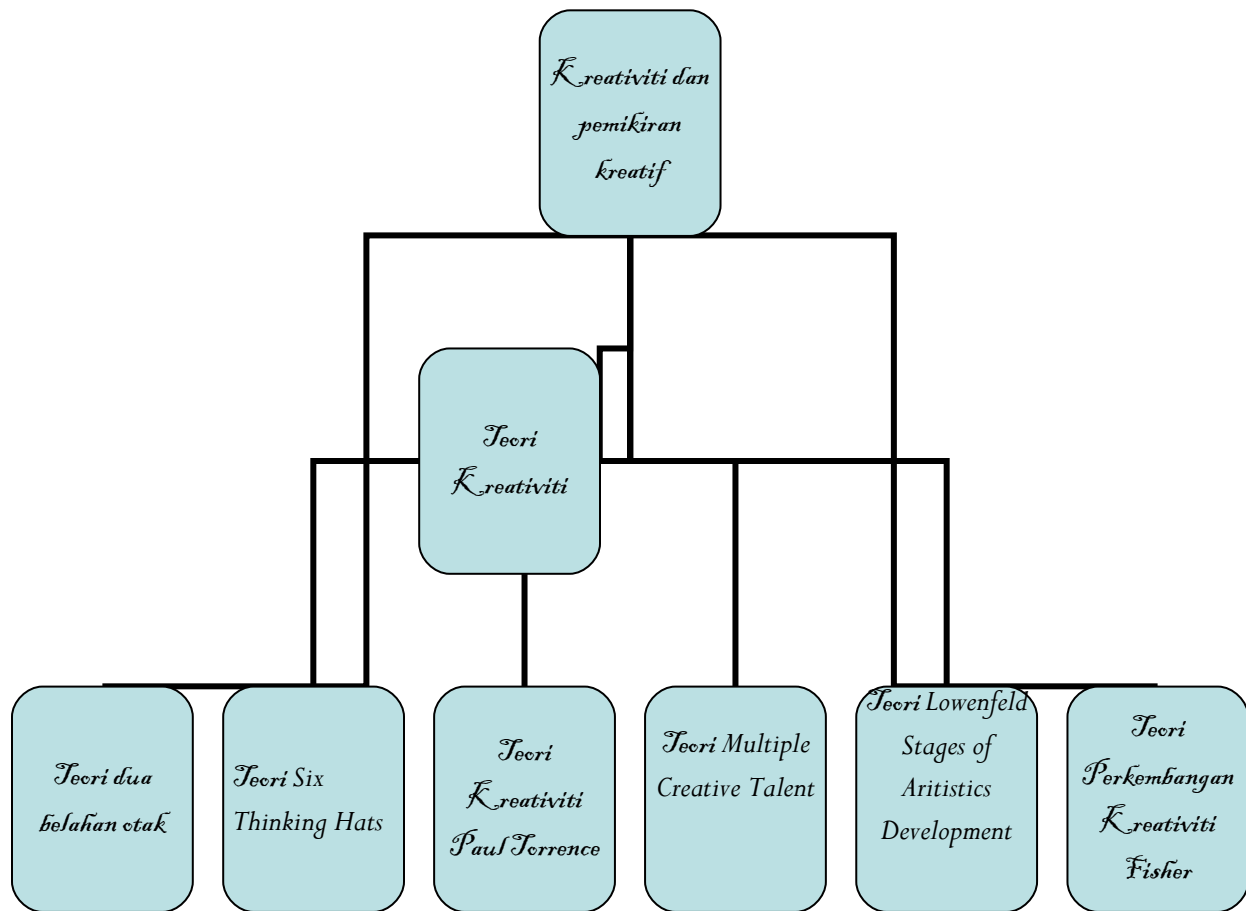
<i>Peringkat</i>	<i>Cara bimbingan</i>
<i>Peringkat Rangsangan</i>	
<i>Peringkat Penerkaan</i>	
<i>Peringkat Perancangan</i>	
<i>Peringkat Aktiviti</i>	
<i>Kajian Semula</i>	

RINGKASAN

- Kanak-kanak memiliki sifat-sifat yang kreatif dalam jiwa masing-masing. Perbezaannya hanya lebih atau kurangnya sifat tersebut dari seseorang kanak-kanak dengan kanak-kanak yang lain.*
- Proses aktiviti seni dapat membantu kanak-kanak untuk mereka cipta sesuatu dengan menggunakan idea masing-masing. Kanak-kanak bermula dengan berimaginasi, mengeluarkan idea dan seterusnya menerokai dan mendapat keputusan daripada proses seni yang dilaksanakan.*
- Kreativiti ialah kemampuan untuk menghasilkan sesuatu yang baru dengan daya kreatif. Kreativiti merupakan proses membawa sesuatu yang baru ke dalamnya serta mempunyai keunikan.*
- Kemahiran berfikir secara kreatif merupakan kelebihan kanak-kanak untuk mencerna, mengimajinasi, menghasilkan idea dan mempelbagaikan idea masing-masing.*

5. Empat ciri utama pemikiran kreatif meliputi (i) imaginatif, (ii) keberanian, (iii) perkembangan idea dan (iv) mereka cipta.
6. Terdapat banyak teori yang berkaitan dengan bidang kreativiti. Diantaranya ialah Teori dua belahan otak, Teori Six Thinking Hats, Teori Kreativiti Paul Torrence, Teori Multiple Creative Talent, Teori Lowenfeld Stages of Aritistics Development dan Teori Perkembangan Kreativiti Fisher.
7. Teori dua belahan otak menyatakan hemisfera otak mempengaruhi cara berfikir seseorang kanak-kanak. Otak kanan merupakan bahagian otak yang melihat sesuatu secara menyeluruh. Otak kanan lebih fokus kepada imaginasi dan kreativiti seseorang kanak-kanak.
8. Teori Six Thinking Hats Edward de Bono menjelaskan emosi sangat penting dalam proses berfikir. Seseorang yang kreatif perlu pandai mengurus emosi. Dalam teori ini memperkenalkan enam warna yang akan menjadi pemikiran untuk mengarahkan tepi apa yang perlu dipakai ketika berdepan dengan situasi tertentu.
9. Teori Kreativiti Paul Torrence menjelaskan tujuh perkara yang sangat penting di dalam proses mencungkil kreativiti seseorang individu iaitu (i) Penyalan; (ii) Penemuan; (iii) Pemerhatian; (iv) Percubaan; (v) Penerkaan (vi) Manipulasi dan (vii) Aktiviti.
10. Teori Multiple Creative Talent diperkenalkan oleh Calvin W^o Taylor. Beliau menjelaskan tidak setiap individu dikurniakan dengan bakat yang sama. Pengembangan bakat kanak-kanak berkait rapat dengan cara guru merangsang pemikiran mereka. Taylor mengkategorikan kreativiti kepada 5 sifat iaitu (i) Kreativiti bersifat ekspresif; (ii) Kreativiti bersifat penghasilan; (iii) Kreativiti bersifat Inovatif; (iv) Kreativiti bersifat inventif; dan (v) Kreativiti bersifat emergen.
11. Teori Lowenfeld Stages of Aritistics Development yang diperkenalkan oleh Lowenfeld dapat menggalakkan kanak-kanak berfikir secara kreatif.
12. Lapan kategori kreatif yang diperkenalkan oleh Lowenfeld meliputi (i) Gabaran; (ii) Kelancaran (iii) Kelenturan; (iv) Keashian; (v) Pemikiran bercapah; (vi) Keinginan; (vii) Kompleks; (viii) dan makna baru.
13. Lowenfeld menyatakan kreativiti seseorang itu boleh diukur melalui empat komponen iaitu (i) Kelancaran; (ii) Fleksibel; (iii) Keashian; dan (iv) Kepekaan.
14. Fisher menjelaskan bahawa terdapat 5 tahap dalam pemikiran kreatif (i) Peringkat rangsangan; (ii) Peringkat penerkaan; (iii) Peringkat perancangan (iv) Peringkat aktiviti dan (v) Kajian semula.

PETA KONSEP

KATA KUNCI

1. *Kreativiti*
2. *Pemikiran kreatif*
3. *Teori Kreativiti*
4. *Teori dua belahan otak*
5. *Otak kiri*
6. *Otak kanan*
7. *Teori Six Thinking Hats*
8. *Pengurusan emosi*
9. *Teori Kreativiti Paul Torrence*
10. *Kreativiti bersifat ekspresif*
11. *Kreativiti bersifat penghasilan*
12. *Kreativiti bersifat inovatif*
13. *Kreativiti bersifat inventif*
14. *Kreativiti bersifat emergen*
15. *Teori Lowenfeld Stages of Aritistics Development*
16. *Lapan kategori kreatif*
17. *Perkembangan Kreativiti Fisher*
18. *Lima tahap pemikiran kreatif*

10. *Teori Multiple Creative Talent*

PENILAIAN KENDIRI

1. *Apakah maksud kreativiti kanak-kanak?*
2. *Senaraikan empat ciri pemikiran kreatif kanak-kanak.*
3. *Bezakan fungsi otak kanan dan otak kiri dalam Teori dua belahan otak.*
4. *Bagaimanakah seseorang kanak-kanak dapat mengurus emosi berdasarkan enam warna yang menjadi pemikiran seseorang dalam Teori Six Thinking Hats Edward de Bono?*
5. *Senaraikan tujuh perkara yang penting di dalam Teori Kreativiti Paul Terrence.*
6. *Terangkan lima sifat kreativiti dalam Teori Multiple Creative Talent diperkenalkan oleh Calvin W^oTaylor.*
7. *Huraikan lapan kategori kreatif yang diperkenalkan oleh Lowenfeld dalam Teori Lowenfeld Stages of Aritistics Development.*
8. *Senaraikan lima tahap pemikiran kreatif dalam Teori Perkembangan Kreativiti Fisher.*

RUJUKAN

- Bate, J.K. (2000). *Becoming an Art Teacher*. United Kingdom: Wadsworth Thomson Learning.
- Eva, L. Eisa. (2003). *Introduction to Early Childhood Education*. Canada: Delmar Learning.
- Mayesky, M. (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Mohd. Azhar Abd. Hamaid. (2004). *Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.
- Schirmacher, R. & Fox, J.E. (2009). *Art and Creative Development for Young Children*. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. *Maksud kreativiti kanak-kanak.*
 - Kreativiti ialah kemampuan untuk menghasilkan sesuatu yang baru dengan daya kreatif.
 - Kreativiti merupakan proses membawa sesuatu yang baru ke dalamnya serta mempunyai keunikan.
2. *Empat ciri pemikiran kreatif kanak-kanak.*

- *Imaginatif*
 - *Keberanian*
 - *Perkembangan idea*
 - *Mereka cipta*
3. *Fungsi otak kanan dan otak kiri dalam Teori dua belahan otak.*
- *Otak kanan merupakan bahagian otak yang melihat sesuatu secara menyeluruh.*
 - *Otak kanan lebih fokus kepada imaginasi dan kreativiti seseorang kanak-kanak.*
4. *Keperluan memakai enam warna tepi yang menjadi pemikiran seseorang dalam Teori Six Thinking Hats Edward de Bono untuk mengurus emosi.*
- *Tepi warna putih perlu dipakai semasa situasi ingin mendapatkan informasi yang meliputi fakta, figura dan maklumat;*
 - *Tepi merah perlu dipakai semasa menghadapi situasi perasaan yang meliputi suahan mood dan emosi;*
 - *Tepi warna hitam perlu dipakai semasa membuat penilaian negatif terhadap kesalahan dan halangan;*
 - *Tepi warna kuning perlu dipakai ialah semasa membuat penilaian positif;*
 - *Tepi warna hijau perlu dipakai semasa situasi yang berkaitan dengan kreativiti;*
 - *Tepi biru perlu dipakai semasa menghadapi situasi metakognitif yang berkaitan aspek seseorang yang berfikir.*
5. *Tujuh perkara yang penting di dalam Teori Kreativiti Paul Terrence.*
- *Penyelesaian*
 - *Penemuan*
 - *Pemerhatian*
 - *Percubaan*
 - *Penerokaan*
 - *Manipulasi*
 - *Aktiviti*

6. *Lima sifat kreativiti dalam Teori Multiple Creative Talent diperkenalkan oleh Calvin W Taylor.*
 - *Kreativiti bersifat ekspresif*
 - *Kreativiti bersifat penghasilan*
 - *Kreativiti bersifat Inovatif*
 - *Kreativiti bersifat inventif*
 - *Kreativiti bersifat emergen*
7. *Lapan kategori kreatif yang diperkenalkan oleh Lowenfeld dalam Teori Lowenfeld Stages of Aritistics Development.*
 - *Tabaran*
 - *Kelancaran*
 - *Kesenturan*
 - *Kearifian*
 - *Pemikiran bercapah*
 - *Keinginan*
 - *Kompleks*
 - *Makna baru*
8. *Lima tahap pemikiran kreatif dalam Teori Perkembangan Kreativiti Fisher.*
 - *Peringkat rangsangan*
 - *Peringkat pemerolehan*
 - *Peringkat perancangan*
 - *Peringkat aktiviti*
 - *Kajian semula*

UNIT 2

PENDEKATAN DAN TEORI SENI

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat

- 1. Menjelaskan maksud am seni kanak-kanak.*
- 2. Mengenal pasti teori-teori seni klasik.*
- 3. Mengenal pasti teori-teori seni kontemporari.*
- 4. Mengaplikasi pendekatan dan teori pembelajaran dalam pendidikan seni kanak-kanak.*

PENGENALAN

Seni untuk kanak-kanak terbahagi kepada seni visual dan seni persembahan adalah peniruan hidup harian mereka. Kanak-kanak meluahkan perasaan masing-masing menerusi hasil karya seni

mereka. Seni untuk kanak-kanak dapat meningkatkan imaginasi dan kreativiti kanak-kanak serta menimbulkan rasa kecantikan yang berkaitan dengan estetika dalam seni. Dalam unit ini, kita akan berbincang mengenai teori-teori seni klasik dan kontemporari serta mengaplikasi teori pembelajaran dalam pendidikan seni kanak-kanak.

ISI KANDUNGAN

Teori seni klasik Plato, Aristotle dan Socrates menekankan kesejagatan, keabadian dan kebenaran dalam kehidupan. Teori kosmologi pula berkaitan dengan alam semester yang meliputi alam nyata dan alam tidak nyata serta kedudukan manusia dalam alam. Teori kontemperari mula membentuk identiti, stail dan teknik tersendiri. Teori seni kontemperari yang dibincangkan meliputi Teori Erwin Panofsky dan Teori Susanne K. Langer. Pendekatan dan teori pembelajaran dalam pendidikan seni kanak-kanak meliputi pendekatan konstruktivis, teori sosial-interaksi Piaget dan teori Gestalt yang boleh diaplikasi dalam pengajaran dan pembelajaran seni kanak-kanak.

Seni

Seni membawa maksud sesuatu yang halus. Seni terbahagi kepada seni visual dan seni persembahan. Seni visual untuk kanak-kanak meliputi aktiviti melukis dan mewarna kanak-kanak, aktiviti kraf yang mengaplikasikan teknik menggambar, teknik mereka corak dan rekaan serta teknik bentuk binaan. Seni persembahan untuk kanak-kanak pula meliputi aktiviti muzik, pantun, sajak, drama, tarian dan pergerakan kreatif.

Teori seni klasik

Teori seni klasik Plato, Aristotle dan Socrates menekankan kesejagatan, keabadian dan kebenaran. Kesejagatan merupakan nilai rentas budaya tanpa mengira ras, ruang dan waktu serta nilai kehidupan sesebuah masyarakat. Keabadian merupakan konsep kehidupan yang berkekalan daripada segi fizikal dan juga nilai, sikap dan kerohanian. Kebenaran pula dikaitkan dengan kemanusiaan dan kerohanian yang berkaitan dengan keadilan, tata susila dan kebijaksanaan.

Plato memperkenalkan teori peniruan dan berpendapat bahawa seni harus berasaskan kepada idea yang bercirikan idealistik. Beliau menyatakan bahawa kecantikan hanya sementara. Aristotle menolak teori ini dengan alasan kecantikan ialah sifat fizikal yang boleh ditanggap oleh fizikal manusia. Plato menenkan isi manakala Aristotle menekan

bentuk dan waktu. Socrates pula memperkenalkan teori penciptaan seninya yang berkonsepkan keseluruhan dan kesatuan. Beliau menyatakan bahawa sesuatu hasil seni harus tergubah dalam hubungan yang sesuai antara satu sama lain dalam suatu keseluruhan dan kesatuan di samping mempunyai ciri-ciri kesempurnaan dan keseimbangan, kecantikan dan kesempurnaan.

Catatkan perkara-perkara penting pandangan Plato, Aristotle dan Socrates terhadap seni.

Plato	Aristotle	Socrates
...
.....
.....
.....

Teori kosmologi

Teori kosmologi berkaitan dengan alam semesta. Kosmologi melibatkan fenomena dalam ruang dan masa meliputi alam nyata dan alam tidak nyata serta kedudukan manusia dalam ruang tersebut.

Hubungan manusia dengan alam akan mencetuskan kreativiti dan keupayaan luar biasa untuk menghasilkan karya seni. Contohnya ukiran patung yang dihasilkan oleh orang asli kaum Jah Hut melambangkan semangat mereka terhadap kosmologi kepercayaan animisme. Karya seni ukiran patung ini dikaitkan dengan unsur bumi, tanah, angin dan lautan. Patung yang diukir mempunyai pelbagai corak dan fungsi dipercayai mempunyai imej jelmaan nenek moyang mereka.

Catatkan perkara-perkara penting bagi teori kosmologi.

Teori kosmologi

...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Fikirkan contoh karya seni yang berkaitan dengan alam semester.

Karya seni yang berkaitan dengan alam semester

1.

2.

3.

Teori seni kontemporari

T Seni kontemporari mula membentuk identiti, stail dan teknik tersendiri. Teori seni kontemporari yang dibincangkan meliputi Teori Erwin Panofsky dan Teori Susanne K. Langer.

Teori Erwin Panofsky

Teori ini membincangkan tentang objek dan makna melalui pernyataan ikonografi. Ikonografi merupakan persoalan yang memperkatakan tentang objek dan makna. Terdapat tiga objek dan makna dalam karya seni, iaitu (i) objek yang natural atau primary, (ii) objek yang biasa atau sekunder dan (iii) makna intrinsik atau isi. Jadual 2.1 menerangkan Teori Erwin Panofsky.

Jadual 2.1 Teori Erwin Panofsky

Objek dan makna	Penerangan
Objek yang natural atau primari	Objek natural meliputi manusia, binatang, tumbuh-tumbuhan dan objek persekitaran lain. Makna yang disampaikan berhubung dengan objek diperolehi daripada peristiwa. Makna juga diperolehi daripada ekspresi perasaan. Alam berbentuk demikian dipanggil objek primari.
Objek yang biasa atau sekunder	Erwin Panofsky menggambarkan arca (objek) perempuan memegang buah peach yang melambangkan personaliti 'kejujuran'. Karya di atas menunjukkan peristiwa dan makna. Persoalan objek digambarkan dengan peristiwa dan mencantumkan persoalan komposisi.
Makna intrinsik atau isi	Makna menentukan sikap, pendirian dan falsafah. Kesemuanya dinyatakan melalui personaliti seseorang melalui karya seni.

Catatkan makna intrinsik dalam Teori Erwin Panofsky.

Makna intrinsik

...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

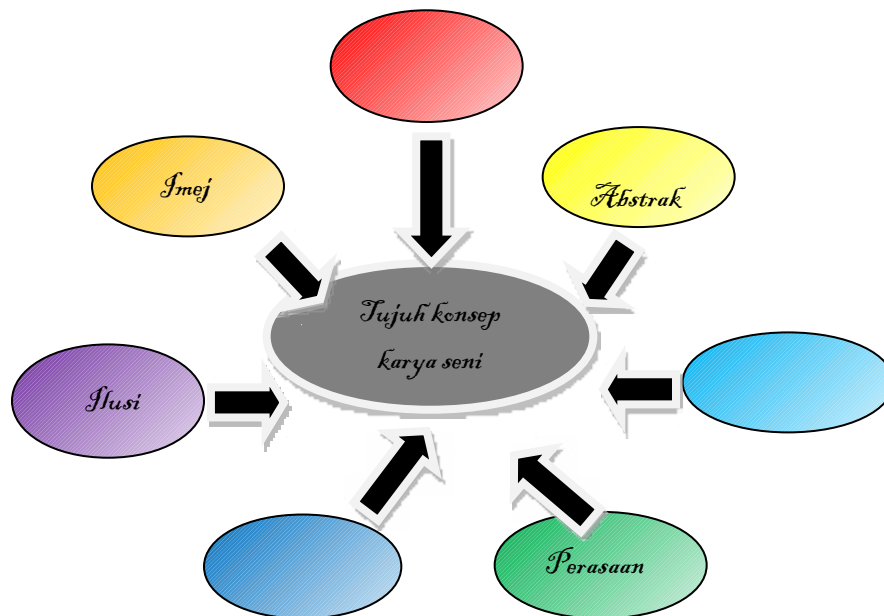
Teori Susanne K. Langer

*L*anger menolak teori peniruan Plato. Beliau menyatakan karya seni merupakan perasaan seseorang pengkarya dan hanya sebagai ilusi. Langer menyatakan bahawa bentuk menjadi tumpuan utama

dalam falsafah seni. Dalam seni visual bentuk merujuk kepada kejelasan, struktur dan kesatuan manakala dalam muzik bentuk merujuk kepada simfoni. Beliau menyarankan pengkarya seni perlu mengaplikasi teknik yang pelbagai dalam karya masing-masing. Beliau berpegang kepada tujuh konsep dalam karya seni iaitu bentuk, abstrak, ekspresi, perasaan, lambang, ilusi dan imej. Konsep bentuk, lambang, abstrak, ekspresi, perasaan berkaitan dengan takrif seni manakala konsep ilusi dan imej lebih kepada fungsi dalam sesebuah karya.

Isikan konsep yang tertinggal dalam Teori Susanne K. Langer.

Aplikasi teori pembelajaran dalam pendidikan seni

Pengaplikasian sesuatu teori dalam proses pengajaran dan pembelajaran adalah asas kepada pengajaran yang bertindak sebagai panduan kepada keperluan kanak-kanak. Teori merupakan panduan strategi pengajaran yang menggalakkan pengajaran yang terancang dan berkesan. Apabila guru pendidikan seni memahami teori seni dan teori pembelajaran kanak-kanak maka ia akan memberi manfaat kepada proses pembelajaran kanak-kanak. Pendekatan dan teori pembelajaran dalam pendidikan seni kanak-kanak meliputi pendekatan konstruktivis, teori sosial-interaksi Piaget dan teori Gestalt yang boleh diaplikasi dalam pengajaran dan pembelajaran seni kanak-kanak.

Pendekatan konstruktivis

Pendekatan konstruktivis membimbing kanak-kanak belajar secara mudah berdasarkan pengalaman mereka. Bruner telah menggariskan tiga prinsip dalam pendekatan ini. Pertama, pengajaran perlu pengajaran mengikut urutan yang mudah difahami oleh kanak-kanak. Kedua, pengajaran perlu dirancang dengan mudah untuk membantu kanak-kanak mendapat ilmu.

Pendekatan ini boleh diaplikasikan dengan menggunakan empat cara untuk mendidik kanak-kanak. Pertama, menekankan kelainan dengan melatih kanak-kanak membezakan maklumat yang diterima. Kedua, menyusun maklumat supaya lebih mudah diterima oleh kanak-kanak. Ketiga, menyampaikan maklumat secara berkesan dalam pengajaran. Keempat, memberi pujian atau ganjaran dan nasihat atau galakkan kepada kanak-kanak berjaya atau gagal melakukan sesuatu.

Fikirkan empat cara untuk menyampaikan pengajaran seni lukis kanak-kanak berdasarkan pendekatan konstruktivis.

1.	
2.	

3.	
4.	

Teori sosial-interaksi Piaget

Teori ini berkaitan dengan perkembangan kognitif kanak-kanak. Menurut Piaget, pengetahuan kanak-kanak perlu dibina melalui pengalaman. Semasa pengajaran dan pembelajaran, pengetahuan yang diterima oleh mereka masih tidak mencukupi, mereka perlu dibimbing untuk membina pengetahuan secara aktif melalui pengalaman masing-masing. Kanak-kanak juga mendapat pengetahuan dengan bantuan interaksi sosial bersama rakan-rakan dan gurunya.

Piaget menyatakan terdapat dua proses yang digunakan oleh kanak-kanak untuk menyesuaikan diri dengan persekitaran, iaitu proses asimilasi dan akomodasi. Kedua-dua proses ini menimbulkan ketegangan yang memerlukan penyelesaian. Perubahan penyelesaian kepada ketegangan ini akan menggalakkan perkembangan kognitif kanak-kanak.

Hipotesis yang dikemukakan oleh Piaget menyatakan bahawa setiap bayi dilahirkan dengan skema fungsi yang dikenali sebagai refleksi. Refleksi berfungsi dalam membantu bayi menyesuaikan diri dengan persekitaran yang baru. Apabila bayi mula biasa dengan persekitaran baru, refleksi akan bertukar menjadi skema yang tersusun.

Perkembangan kognitif kanak-kanak terbahagi kepada empat peringkat, iaitu (i) peringkat deria-pergerakan (0-2 tahun), (ii) peringkat pra-olahan (2-6 tahun), (iii) peringkat pengelahan konkrit (7-11 tahun) dan (iv) peringkat pengelahan formal (12 tahun ke atas).

(i) Peringkat Deria-Pergerakan (0-2 Tahun)

Di peringkat ini, bayi dan kanak-kanak masih belum dapat menguasai simbol atau bahasa untuk menamakan objek di persekitaran mereka. Cara mereka berinteraksi dengan persekitaran ialah melalui pancaindera dan gerak-geri masing-masing.

(ii) Peringkat Pra-Olahan (2 - 6 Tahun)

Imaginasi kanak-kanak adalah sangat tinggi pada peringkat ini. Guru, ibu bapa atau pengasuh perlu selalu menggalakkan kanak-kanak untuk berimaginasi untuk meningkatkan daya ciptaan mereka. Di peringkat ini, kanak-kanak telah mula menguasai bahasa dan menggunakan nama untuk panggilan objek di persekitaran mereka.

(iii) Peringkat Pengelahan Konkret (7-11 Tahun)

Di peringkat ini, kemahiran bahasa dan berkomunikasi kanak-kanak sangat tinggi. Mereka selalu ingin bercakap untuk menarik perhatian guru dan ibu bapa. Namun terdapat juga kanak-kanak pasif yang mendiamkan diri. Kebesihan kanak-kanak menguasai konsep nombor membantu mereka memahami konsep lain yang lebih rumit seperti susunan angka, pengklasifikasian serta kemampuan melihat sesuatu perkara daripada pelbagai perspektif.

(iv) Peringkat Pengelahan Formal (12 Tahun ke Atas)

Di peringkat ini, perkembangan fizikal kanak-kanak adalah lebih pantas berbanding perkembangan mental. Mereka mencapai tahap kemuncak kecerdasan mental. Kanak-kanak di peringkat ini telah mula memahami konsep abstrak dan mula membentuk identiti diri. Walau bagaimanapun kekurangan pengalaman menghasilkan pengetahuan dan kebesihan mereka untuk menggunakan apa yang mereka tahu.

Minta kanak-kanak menulis atau melukis 3 perkara, iaitu 1 perkara baik, 1 perkara buruk dan 1 perkara menarik. Selepas selesai melakukan aktiviti tersebut, minta kanak-kanak menyatakan pendapat dan perasaan masing-masing berdasarkan jawapan yang diberi. Guru diingatkan supaya jangan menilai jawapan tersebut dengan menggunakan jawapan yang betul atau salah.

Objektif : Melatih kanak-kanak berfikir dengan pandangan yang luas dan belajar dari pengalaman.

Masa : 15 minit

Saiz kumpulan : secara individu

Baik	Buruk	Menarik
------	-------	---------

--	--	--

Teori Gestalt

Teori gestalt memberi tumpuan kepada kegnitif seseorang individu untuk mengenal pasti setiap seseorang individu bertindak pada persepsi yang diterima menerusi deria penglihatan. Teori ini

menyatakan seseorang individu akan sentiasa membuat persepsi daripada pengalaman di mana persepsi ini adalah yang diambil secara keseluruhan dan bukannya sebahagian. Sepanjang proses pembelajaran seni kanak-kanak, proses menghasilkan karya seni itu lebih penting berbanding dengan produk akhir. Setiap rangsangan yang diberikan kepada kanak-kanak mungkin diterima secara berbeza-beza terutama sesuatu pengalaman itu adalah baru bagi mereka.

Enam hukum dalam teori gestalt meliputi pragnanz, persamaan, keintiman, lengkap, kesinambungan positif dan ciri-ciri bahagian. Jadual 2.2 menerangkan Teori Gestalt

Jadual 2.2 Teori Gestalt

<i>Hukum</i>	<i>Penerangan hukum</i>
<i>Pragnanz</i>	<i>Hukum pragnanz menjelaskan apabila seseorang individu berhadapan dengan pengalaman yang baru, persepsi individu tersebut menjadi tidak teratur.</i>
<i>Persamaan</i>	<i>Hukum persamaan menyatakan seseorang individu lebih cenderung untuk mengkategorikan rangsangan yang mempunyai persamaan di kategori yang sama.</i>
<i>Keintiman</i>	<i>Hukum keintiman menerangkan pengkategorian setiap rangsangan adalah berdasarkan elemen jarak dan hubungan. Rangsangan-rangsangan yang mempunyai hubung kait di antara satu sama lain akan diletakkan di kategori yang sama.</i>
<i>Lengkap</i>	<i>Hukum lengkap menyatakan bahawa seseorang individu lebih cenderung untuk meletakkan rangsangan yang lengkap di kategori yang sama.</i>
<i>Kesinambungan positif</i>	<i>Hukum kesinambungan positif menyatakan bahawa sifat sesuatu rangsangan</i>

	<i>adalah kekal dan tidak akan berubah.</i>
<i>Ciri-ciri bahagian</i>	<i>Hukum ciri-ciri bahagian menyatakan seseorang individu akan menilai sesuatu objek secara menyeluruh.</i>

Teori Gestalt mempunyai hubungan yang rapat dengan pandangan konstruktivis dan selalu diaplikasikan di dalam kaedah penyelesaian masalah dalam pengajaran dan pembelajaran. Di dalam konteks pembelajaran seni kanak-kanak, teori Gestalt bukan sahaja melihat kepada produk karya seni tetapi menekankan proses penghasilan produk karya seni.

Pilih cerita yang sesuai dengan peringkat umur kanak-kanak dan ceritakan kepada kanak-kanak.

Objektif : *Melatih kanak-kanak supaya mahir menerangkan sesuatu menggunakan pelbagai persepsi.*

Masa : *10 -15 minit*

Bahan : *Buku cerita Kisah Arnab dengan Kura-Kura.*

Kaedah : *Ceritakan kisah tersebut kepada kanak-kanak.*

Kemudian bersol jawab dengan kanak-kanak.

Soalan:

1. *Jika anda sebagai watak arnab, apa perasaan kamu?*

2. *Jika anda sebagai kura-kura, apakah perasaan anda akan katakana kepada arnab?*

\

Nyatakan bagaimana anda mengajar aktiviti melukis dalam bilik darjah anda.

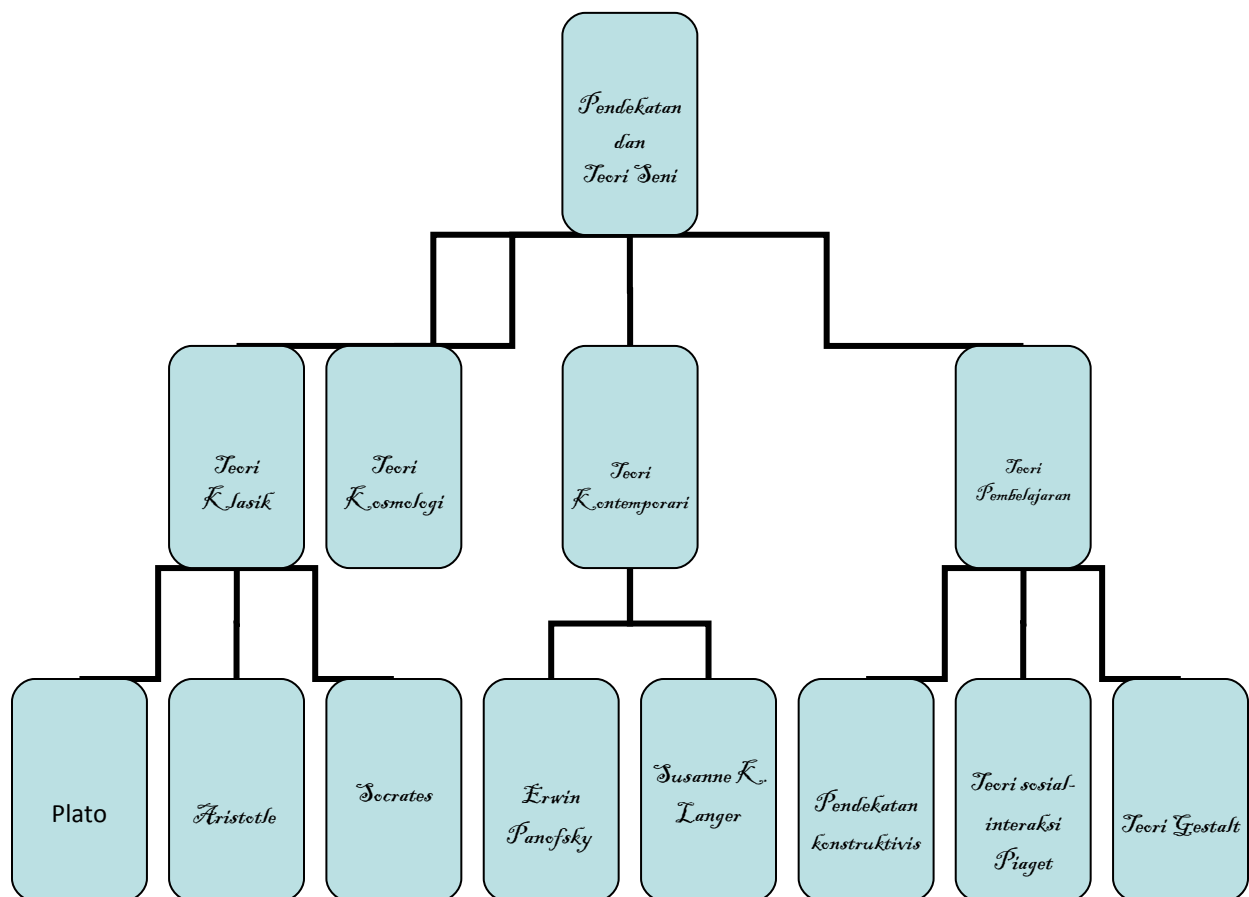
RINGKASAN

1. Seni membawa maksud halus terbahagi kepada seni visual dan seni persembahan.
2. Seni visual untuk kanak-kanak meliputi aktiviti melukis dan mewarna kanak-kanak, aktiviti kraf yang mengaplikasikan teknik menggambar, teknik mereka corak dan rekaan serta teknik bentuk binaan.
3. Seni persembahan untuk kanak-kanak pula meliputi aktiviti muzik, pantun, sajak, drama, tarian dan pergerakan kreatif.
4. Teori seni klasik Plato, Aristotle dan Socrates menekankan kesejagatan, keabadian dan kebenaran dalam kehidupan.
5. Plato memperkenalkan teori peniruan dan berpendapat bahawa seni harus berasaskan kepada idea yang bercirikan idealistik. Beliau menyatakan bahawa kecantikan hanya sementara.
6. Aristotle menasak teori ini dengan alasan kecantikan ialah sifat fizikal yang boleh ditanggapi oleh fizikal manusia.
7. Socrates pula memperkenalkan teori penciptaan seni yang berkonsepkan keseluruhan dan kesatuan.
8. Teori kosmologi berkaitan dengan alam semesta yang melibatkan fenomena dalam ruang dan masa meliputi alam nyata dan alam tidak nyata serta kedudukan manusia dalam ruang tersebut.
9. Hubungan manusia dengan alam akan mencetuskan kreativiti dan keupayaan luar biasa untuk menghasilkan karya seni.
10. Seni kontemporari mula membentuk identiti, stail dan teknik tersendiri.
11. Teori seni kontemporari Erwin Panofsky menekankan tentang objek dan makna melalui pernyataan ikonografi. Ikonografi merupakan persoalan yang memperkatakan tentang objek dan makna.
12. Terdapat tiga objek dan makna dalam karya seni (i) Objek yang natural atau primari (ii) Objek yang biasa atau sekunder dan (iii) Makna intrinsik atau isi.
13. Teori seni kontemporari Susanne K. Langer memperkenalkan tujuh konsep seni yang meliputi bentuk, abstrak, ekspresi, perasaan, lambang, isusi dan imej.
14. Bruner memperkenalkan tiga prinsip dalam pendekatan konstruktivis. Pertama, pengajaran perlu berdasarkan kesediaan dan pengalaman kanak-kanak serta mengikut konteks kesanggupan kanak-kanak untuk belajar.

Kedua, mengorganisasi pengajaran supaya mengikut struktur atau urutan yang mampu difahami oleh kanak-kanak dengan mudah. Ketiga, pengajaran perlu melangkaui maklumat yang dibekalkan oleh guru dirangka untuk memudah cara penghasilan ilmu.

15. *Empat aspek perkembangan kognitif dalam teori sosial-interaksi Piaget meliputi pergerakan, sahan, konkrit dan formal.*
16. *Enam hukum dalam teori gestalt meliputi pragnanz, persamaan, keintiman, lengkap, kesinambungan positif dan ciri-ciri bahagian.*

PETA KONSEP

KATA KUNCI

1. <i>Teori Kasik</i>	11. <i>Pergerakan</i>
2. <i>Teori Kosmologi</i>	12. <i>Olahan</i>
3. <i>Teori Kontemporer</i>	13. <i>Konkrit</i>
4. <i>Plato</i>	14. <i>Fermal</i>
5. <i>Aristotle</i>	15. <i>Teori Gestalt</i>
6. <i>Socrates</i>	16. <i>Pragnanz</i>
7. <i>Erwin Panofsky</i>	17. <i>Persamaan</i>
8. <i>Susanne K. Langer</i>	18. <i>Keintiman</i>
9. <i>Pendekatan konstruktivis</i>	19. <i>Lengkap</i>
10. <i>Teori Sosial-interaksi Piaget</i>	20. <i>Kesinambungan positif</i>
21. <i>Ciri-ciri bahagian</i>	

PENILAIAN KENDIRI

1. *Apakah maksud seni kanak-kanak?*
2. *Bezakan pandangan Plato, Aristotle dan Socrates dalam Teori Kasik.*
3. *Apakah kaitan Teori Kosmologi dengan alam semester?*
4. *Apakah yang ditekankan oleh Erwin Panofsky dalam Teori Kontemporer?*
5. *Senaraikan tujuh konsep dalam Teori Susanne K. Langer.*
6. *Nyatakan tiga prinsip Bruner dalam Pendekatan konstruktivis.*
7. *Huraikan empat aspek perkembangan kognitif dalam teori sosial-interaksi Piaget.*
8. *Senaraikan enam hukum dalam Teori Gestalt.*

RUJUKAN

- Bate, J.K. (2000). *Becoming an Art Teacher*. United Kingdom: Wadsworth Thomson Learning.
- Eva, L. Essa. (2003). *Introduction to Early Childhood Education*. Canada: Delmar Learning.

Mayesky, M. (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

Mohd. Azhar Abd. Hamid. (2004). *Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.

Schirmacher, R. & Fox, J.E. (2009). *Art and Creative Development for Young Children*. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. Maksud seni kanak-kanak.

- Seni membawa maksud halus iaitu kecil, esok, tipis dan halus, enak didengar iaitu mengenai suara, comel bentuk badan.

2. Pandangan Plato, Aristotle dan Socrates dalam Teori Kasik.

- Plato memperkenalkan teori peniruan dan berpendapat bahawa seni harus berasaskan kepada idea yang bercirikan idealistik. Beliau menyatakan bahawa kecantikan hanya sementara.
- Aristotle menolak teori ini dengan alasan kecantikan ialah sifat fizikal yang boleh ditanggap oleh fizikal manusia.
- Socrates pula memperkenalkan teori penciptaan seninya yang berkonsepkan keseluruhan dan kesatuan. Beliau menyatakan bahawa sesuatu hasil seni harus tergubah dalam hubungan yang sesuai antara satu sama lain dalam suatu keseluruhan dan kesatuan di samping mempunyai ciri-ciri kesempurnaan dan keseimbangan, kecantikan dan kesempurnaan.

3. Kaitan Teori Kosmologi dengan alam semester.

- Teori Kosmologi berkaitan dengan alam semester. Kosmologi melibatkan fenomena dalam ruang dan masa meliputi alam nyata dan alam tidak nyata serta kedudukan manusia dalam ruang tersebut.
- Hubungan manusia dengan alam akan mencetuskan kreativiti dan keupayaan luar biasa untuk menghasilkan karya seni.

4. Perkara yang ditekan oleh Erwin Panofsky dalam Teori Kontemporer.

- Erwin Panofsky menekankan tentang objek dan makna melalui pernyataan ikonografi. Ikonografi merupakan persoalan yang memperkatakan tentang objek dan makna.

- Terdapat tiga objek dan makna dalam karya seni (i) Objek yang natural atau primari (ii) Objek yang biasa atau sekunder dan (iii) Makna intrinsik atau isi.
5. *Tujuh konsep dalam Teori Susanne K. Langer.*
- *Tujuh konsep dalam karya seni iaitu bentuk, abstrak, ekspresi, perasaan, sambang, ilusi dan imej.*
6. *Tiga prinsip Bruner dalam pendekatan konstruktivis.*
- *Pertama, pengajaran perlu berdasarkan kesediaan dan pengalaman kanak-kanak serta mengikut konteks kesanggupan kanak-kanak untuk belajar.*
 - *Kedua, mengorganisasi pengajaran supaya mengikut struktur atau urutan yang mampu difahami oleh kanak-kanak dengan mudah.*
 - *Ketiga, pengajaran perlu melangkaui maklumat yang dibekalkan oleh guru dirangka untuk memudahkan cara penghasilan ilmu.*
7. *Empat aspek perkembangan kognitif dalam teori sosial-interaksi Piaget.*
- *Empat aspek perkembangan kognitif meliputi pergerakan, sahaja, konkrit dan formal.*
8. *Enam hukum dalam Teori Gestalt.*
- *Enam hukum dalam teori gestalt meliputi pragnanz, persamaan, keintiman, lengkap, kesinambungan positif dan ciri-ciri bahagian.*

UNIT 3

TOKOH-TOKOH SENI DAN KREATIVITI KANAK-KANAK

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat:

1. *Mengenal tokoh-tokoh seni dan kreativiti kanak-kanak.*
2. *Membezakan pandangan tokoh-tokoh seni dan kreativiti kanak-kanak.*

PENGENALAN

Dalam unit ini, kita akan berbincang mengenai tokoh-tokoh seni dan kreativiti kanak-kanak seperti Terrance, Tayser, Lowenfeld, McFee dan Rogers. Selain itu, kita juga akan membuat perbandingan terhadap pandangan tokoh-tokoh seni dan kreativiti kanak-kanak.

ISI KANDUNGAN

Tokoh-Tokoh Seni dan Kreativiti Kanak-kanak

Tokoh-tokoh seni dan kreativiti kanak-kanak seperti Terrance, Tayser, Lowenfeld, McFee dan Rogers mempunyai pandangan tersendiri untuk mengenal pasti perkembangan seni dan kreativiti kanak-

Kanak. Mereka telah berusaha untuk membangunkan kreativiti kanak-kanak dan memberi impak yang positif kepada masa depan kanak-kanak.

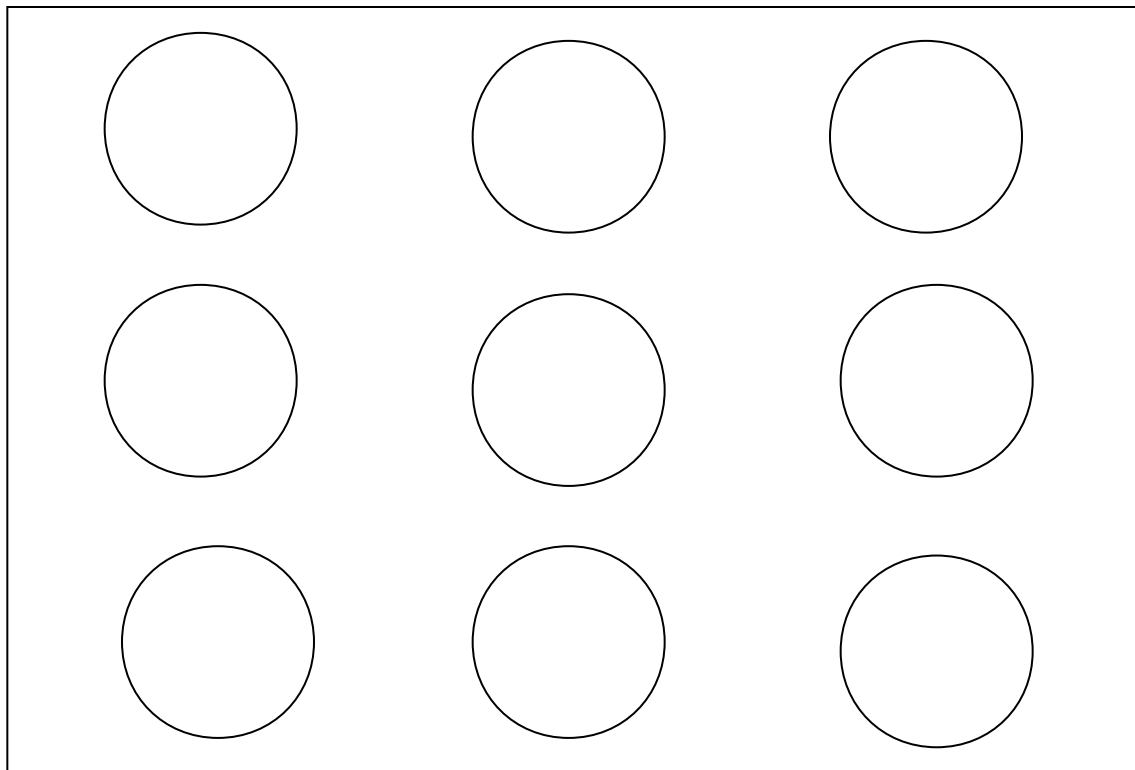
E. Paul Torrance

Dikenali sebagai bapa kreativiti, Torrance berpendapat bahawa *Ujian IQ* (Intelligent Quotes) yang digunakan bagi mengenal pasti intelektual seseorang kanak-kanak masih tidak sempurna. Beliau

mencadangkan bahawa perlu ada satu kaedah penanda aras yang digunakan untuk mengenal pasti perkembangan kreativiti seseorang kanak-kanak. Oleh yang demikian, Torrance telah mencipta satu kaedah penanda aras untuk mengukur tahap kreativiti seseorang kanak-kanak. Beliau menggunakan Torrance Test of Creative Thinking untuk menguji tahap kreativiti seseorang kanak-kanak. Berikut adalah contoh ujian kreativiti yang dimaksudkan.

Berdasarkan sembilan bulatan di bawah, mereka cipta sembilan objek yang berbeza mengikut kreativiti masing-masing.

Penanda aras:

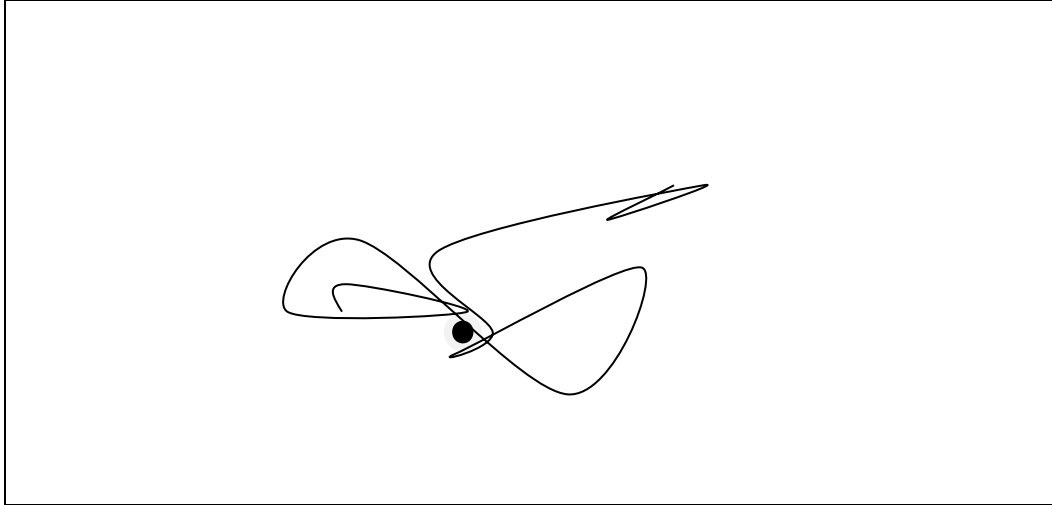
Skor 1-3: Tahap rendah

Skor 4-6: Tahap sederhana

Skor 7-9: Tahap tinggi

Berdasarkan imaginasi dan kreativiti anda, ceritakan mengenai simbol yang ditunjukkan ini.

Calvin W. Taylor

Taylor merupakan penerima anugerah American Psychology Association Richardson Creativity pada tahun 1970. Beliau berpendapat bahawa tidak semua kanak-kanak mempunyai bakat yang sama.

Taylor mencadangkan bahawa bakat kanak-kanak yang pelbagai perlu dikesan dan diasuh supaya melahirkan kanak-kanak yang kreatif dan inovatif. Mengikut Taylor, terdapat sembilan jenis bidang yang perlu dikenalpasti untuk membentuk kanak-kanak yang kreatif dan inovatif. Bidang-bidang ini merangkumi pemikiran kreatif dan bernas untuk mendapat sesuatu idea, melaksanakan idea, kemahiran merancang, kemahiran meramal, membuat keputusan, kemahiran berkomunikasi, kemahiran sosial, peluang yang menyerlah dan pencapaian akademik yang baik.

Guru perlu mengesan kekuatan kanak-kanak dalam bidang seni dan seterusnya mencari kaedah alternatif yang sesuai untuk membangunkan kreativiti kanak-kanak dan memberi impak yang positif kepada mereka. Berdasarkan situasi di bawah, cadangkan cara-cara positif yang boleh digunakan untuk membangunkan kreativiti kanak-kanak supaya dapat memberi impak yang positif kepada mereka.

Memberi cadangan guru yang dapat memberi impak kepada kanak-kanak berdasarkan situasi yang diberi.

Situasi 1:

Kanak-kanak A selalu menggunakan pensel atau pensel warna untuk menconteng di dinding bilik darjah.

Cadangan guru yang dapat memberi impak kepada kanak-kanak.

1. _____

2. _____

Situasi 2:

Kanak-kanak B yang selalu membuka dan memeriksa bahagian-bahagian alat permainan dan kemudiannya mencantum semula bahagian-bahagian yang dibuka.

Cadangan guru yang memberi impak kepada kanak-kanak.

1. _____

—

—

2. _____

Victor Lowenfeld

Lowenfeld berpendapat bahawa naluri dan keinginan sangat penting dalam proses aktiviti seni kanak-kanak. Naluri yang dimiliki kanak-kanak sejak mereka lahir merupakan faktor utama bagi mereka

berfikir dan menyelesaikan masalah secara kreatif. Keinginan merupakan kebiasaan kanak-kanak mengaplikasikan bahan seni dengan cara membuat eksperimen dan menerokai sesuatu dalam proses aktiviti seni.

Sepanjang proses aktiviti seni, kanak-kanak akan mengalami dan menyedari masalah yang dihadapi, menyampaikan idea dan mengalami proses yang melibatkan imaginasi dan kreativiti. Semasa melaksanakan aktiviti seni, kanak-kanak akan menghadapi halangan dari dua aspek iaitu daripada segi psikologi serta persekitaran dan budaya. Guru harus bertindak dan membantu kanak-kanak menghadapi halangan-halangan wujud.

Berdasarkan situasi di bawah, apakah tindakan anda untuk membantu kanak-kanak menghadapi halangan?

Situasi halangan psikologi

Semasa menjalankan aktiviti tiupan warna, Kanak-kanak A bertanya kepada Cikgu X.

Kanak-kanak A: Cikgu, kenapa warna yang saya tiup daripada straw bertaburan?

Cikgu X : Cikgu malas nak jawablah. Tepat siap kerja kamu.

Merujuk situasi di atas, Kanak-kanak A tidak memperolehi jawapan daripada pertanyaan yang diajukan dan wujud kemusykilan dalam dirinya. Cikgu X pula bosan terhadap soalan yang diutarakan oleh Kanak-kanak A. Apakah tindakan anda untuk menyelesaikan situasi di atas?

Tindakan anda sebagai Cikgu X.

.....

.....

.....

.....

.....

Berdasarkan situasi di bawah, apakah tindakan anda untuk membantu kanak-kanak menghadapi halangan?

Situasi halangan persekitaran

Semasa menjalankan aktiviti cetakan daun, Kanak-kanak B bertanya kepada Cikgu Y.

Kanak-kanak B: Cikgu, bolehkah saya keluar dan petik daun di tepi jalan untuk membuat cetakan?

Cikgu Y : Jangan keluar! Bahaya. Guna je daun yang cikgu bawa.

Merujuk situasi di atas, Kanak-kanak B tidak dibenarkan keluar dari bilik darjah kerana Cikgu Y membimbang keselamatannya. Kanak-kanak B hanya dibenarkan menggunakan daun yang dibawa oleh cikgu. Apakah tindakan anda untuk menyelesaikan situasi di atas?

Tindakan anda sebagai Cikgu Y.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Berdasarkan situasi di bawah, apakah tindakan anda untuk membantu kanak-kanak menghadapi halangan?

Situasi halangan budaya

Semasa aktiviti mewarna, Kanak-kanak T bertanya kepada Cikgu Z.

Kanak-kanak T: Cikgu, nak warnakan pakaian ini dengan warna hitam dan putih?

Cikgu Z : Tak boleh. Itu warna berkabung. Guna warna lain.

Merujuk situasi di atas, Kanak-kanak T tidak ada pilihan warna. Cikgu Z menghalang dia menggunakan warna hitam putih untuk mewarna pakaian. Apakah tindakan anda untuk menyelesaikan situasi di atas?

Tindakan anda sebagai Cikgu Z.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

June King McFee

McFee berpendapat bahawa seni untuk kanak-kanak perlu berbentuk komunikasi. Kreativiti kanak-kanak pula merupakan kemampuan mereka untuk mencipta sesuatu yang baru. Semasa aktiviti seni,

kreativiti seseorang kanak-kanak boleh dikenal pasti menerusi proses memberi idea, mengolah idea dan seterusnya melahirkan satu idea baru dan bermakna untuk mencipta sesuatu hasil karya seni yang baru. Sumbangan McFee dalam bidang pendidikan seni ialah perjuangan beliau yang menekankan seni seharusnya mengambil kira konteks budaya serta

elemen orientasi komuniti. Beliau mengkaji konteks budaya manusia di dalam sesuatu komuniti menjalankan kehidupan harian dan menterjemahnya dalam bentuk seni. Beliau menegaskan bahawa seni tidak seharusnya terhadap kepada hasil karya seni sahaja, malah perlu ada pengalaman estetika di dalam semua objek di persekitaran yang dipengaruhi oleh konteks budaya untuk berkomunikasi dan menyampaikan mesej kepada masyarakat.

Berdasarkan situasi di bawah, cadangkan aktiviti seni yang boleh dilaksanakan untuk memberi pengalaman estetika kepada kanak-kanak dengan mengambil kira konteks budaya dan komuniti.

Situasi seni berdasarkan konteks budaya dan komuniti

Seni kraf yang menggunakan bahan seperti mengkuang, buluh, rotan dan kayu adalah hasil daripada kehidupan seharian masyarakat Orang Asli di Malaysia yang diterjemahkan dalam bentuk seni.

Cadangkan aktiviti seni yang boleh dilaksanakan untuk memberi pengalaman estetika kepada kanak-kanak dengan mengambil kira konteks budaya dan komuniti Orang Asli yang merupakan komuniti dan juga penduduk pribumi negara kita.

1. _____

2. _____

Carl Rogers

Rogers mengatakan bahawa kreativiti merupakan satu proses wujud apabila seseorang itu bertindak ke atas sesuatu. Contohnya apabila seseorang kanak-kanak melaksanakan aktiviti membuat model kereta,

mereka akan menggunakan kreativiti masing-masing untuk mereka cipta model sebuah kereta berdasarkan imaginasi mereka. Sumbangan Rogers dalam pendidikan seni ialah beliau telah memperkenalkan teori terapi yang menggariskan lima faktor, iaitu (i) keterbukaan kepada pengalaman, (ii) cuba menikmati kehidupan yang dialami, (iii) menghargai diri sendiri, (iv) mengamalkan kebebasan dan (v) individu yang kreatif merupakan individu yang sihat, bebas, bertanggungjawab serta dapat berfungsi sepenuhnya dalam kehidupan.

Beliau percaya bahawa seseorang yang bebas dan bertanggungjawab akan memberi sumbangan kepada masyarakat sama ada dalam bentuk kreativiti di dalam bidang seni atau melakukan sesuatu yang terbaik dalam bidang yang diceburi. Tindakan yang diambil oleh seseorang yang bebas dan bertanggungjawab pasti mencetuskan keunikan dan kekuatan terhadap individu tersebut seperti penggunaan bahan seni secara kreatif dan memberi sumbangan kepada masyarakat.

AKTIVITI **Latihan**

Rogers mengatakan bahawa kreativiti merupakan satu proses yang wujud apabila seseorang itu bertindak ke atas sesuatu. Anda diberi tanggungjawab untuk memberi sumbangan kepada masyarakat dengan mereka cipta, melakar dan melabel ruang rekreasi untuk sebuah pusat jagaan warga tua di kawasan pedalaman. Lakarkan pelan tapak ruang rekreasi dan huraikan kegunaan ruang yang direka.

Kegunaan ruang:

.....

Apakah pendapat anda mengenai terapi seni dalam proses pengajaran dan pengajaran kanak-kanak?

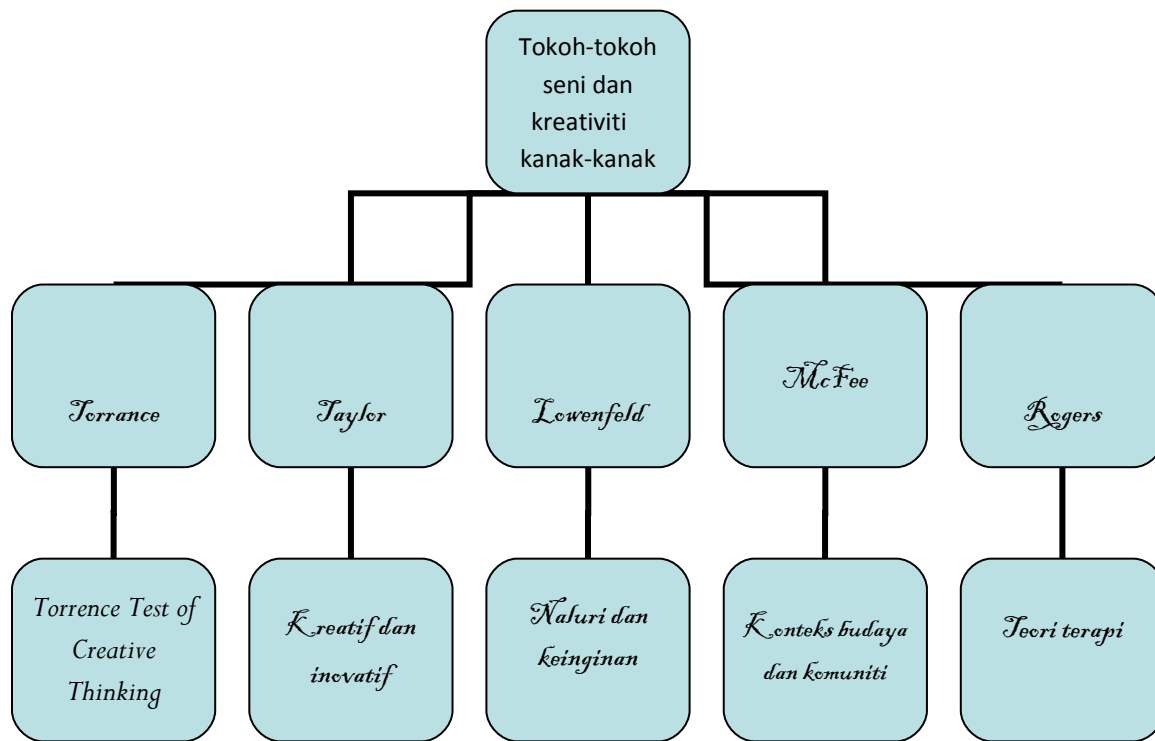

Berdasarkan konsep yang diperkenalkan oleh Carl Rogers, jalankan satu kajian tindakan mengenai aktiviti mencipta model sebuah kereta dalam kalangan kanak-kanak. Tulis laporan kajian anda.

RUMUSAN

1. *Torrance sebagai bapa kreativiti telah memperkenalkan Torrance Test of Creative Thinking untuk menguji tahap kreativiti seseorang kanak-kanak-kanak. Torrance berpendapat bahawa Ujian IQ bukan satu-satunya cara untuk mengukur intelek kanak-kanak.*
2. *Taylor menjelaskan terdapat sembilan jenis bidang yang perlu dikenal pasti untuk membentuk kanak-kanak yang kreatif dan inovatif, iaitu (i) pemikiran kreatif dan bernas untuk mendapat sesuatu idea, (ii) mengimplementasikan idea, (iii) kemahiran merancang, (iv) kemahiran meramal, (v) membuat keputusan, (vi) kemahiran berkomunikasi, (vii) kemahiran sosial, (viii) peluang yang menyerlah dan (ix) pencapaian akademik yang baik.*
3. *Lowenfeld berpendapat bahawa naluri dan keinginan sangat penting dalam proses aktiviti seni kanak-kanak. Sepanjang proses aktiviti seni, kanak-kanak akan mengalami dan menyedari masalah yang dihadapi, menyampaikan idea dan mengalami proses yang melibatkan imaginasi dan kreativiti.*
4. *McFee berpendapat bahawa seni untuk kanak-kanak perlu berbentuk komunikasi. Beliau menekankan seni seharusnya mengambil kira konteks budaya serta elemen orientasi komuniti.*
5. *Rogers telah memperkenalkan teori terapi yang menggariskan lima faktor iaitu (i) keterbukaan kepada pengalaman (ii) cuba menikmati kehidupan yang dialami (iii) menghargai diri sendiri (iv) mengamalkan kebebasan dan (v) menjadi individu yang kreatif untuk melahirkan individu yang sihat, bebas dan bertanggungjawab serta dapat berfungsi dengan sepenuhnya dalam kehidupan. Beliau percaya bahawa seseorang yang bebas dan bertanggungjawab akan memberi sumbangan kepada masyarakat.*

PETA KONSEP

KATA KUNCI

1. *Terrance*
2. *Torrence Test of Creative Thinking*
3. *Tayler*
4. *Kreatif dan inovatif*
5. *Lewenfeld*
6. *Nakuri dan keinginan*
7. *McFee*
8. *Konteks budaya dan komuniti*
9. *Rogers*
10. *Teori terapi*

PENILAIAN KENDIRI

1. *Apakah ujian yang digunakan oleh Terrance untuk mengukur tahap kreativiti kanak-kanak?*

2. *Senaraikan sembilan bidang yang diperkenalkan oleh Tayler untuk membentuk kanak-kanak yang kreatif dan inovatif.*
3. *Bezakan makna naluri dan keinginan yang dijelaskan oleh Lowenfeld.*
4. *Apakah yang ditekankan oleh McFee dalam bidang pendidikan seni?*
5. *Nyatakan lima faktor penting dalam teori terapi Rogers.*

RUJUKAN

- Bate, J.K. (2000). *Becoming an Art Teacher*. United Kingdom: Wadsworth Thomsen Learning.
- Eva, L. Essa. (2003). *Introduction to Early Childhood Education*. Canada: Delmar Learning.
- Mayesky, M. (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomsen Delmar Learning.
- Mohd. Azhar Abd. Hamaid. (2004). *Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.
- Schirmacher, R. & Fox, J.E. (2009). *Art and Creative Development for Young Children*. 6th Edition. New York: Thomsen Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. *Terrence Test of Creative Thinking untuk menguji tahap kreativiti seseorang kanak-kanak.*
2. *Sembilan jenis bidang untuk membentuk kanak-kanak yang kreatif dan inovatif merangkumi pemikiran kreatif dan bernas untuk mendapat sesuatu idea, mengimplementasikan idea, kemahiran merancang, kemahiran meramal, membuat keputusan, kemahiran berkomunikasi, kemahiran sosial, peluang yang menyerlah dan pencapaian akademik yang baik.*
3. *Naluri yang dimiliki kanak-kanak sejak mereka lahir merupakan faktor utama bagi mereka berfikir dan menyelesaikan masalah secara kreatif. Keinginan pula merupakan kebiasaan kanak-kanak mengaplikasi bahan seni dengan cara membuat eksperimen dan menerokai sesuatu dalam proses aktiviti seni.*
4. *McFee menekankan seni seharusnya mengambil kira konteks budaya serta elemen orientasi komuniti.*
5. *Lima faktor dalam teori terapi Rogers ialah (i) keterbukaan kepada pengalaman, (ii) cuba menikmati kehidupan yang dialami, (iii) menghargai diri sendiri, (iv) mengamalkan kebebasan dan (v) menjadi individu yang kreatif untuk melahirkan individu yang sihat, bebas dan bertanggungjawab serta dapat berfungsi dengan sepenuhnya dalam kehidupan.*

UNIT 4

ESTETIKA DAN KANAK-KANAK

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat

1. *Menjelaskan maksud am estetika kanak-kanak.*
2. *Mengenal pasti jenis-jenis estetika kanak-kanak.*
3. *Mengenal tindak balas estetik terhadap karya seni kanak-kanak.*
4. *Membezakan konsep relativisme dan konsep objektivisme dalam teori kecantikan.*
5. *Mengenal pasti strategi untuk membimbing kanak-kanak mengapresiasi nilai estetik.*

PENGENALAN

***E**stetika kanak-kanak melibatkan sifat kemanusiaan melatifi kanak-kanak mencintai dan menghargai kecantikan di bumi kita. Dalam bab ini, kita akan berbincang mengenai estetika kanak-kanak yang*

meliputi estetika sikap, pengalaman dan respons kanak-kanak dalam aktiviti seni visual dan juga seni persembahan.

Selain itu, teori kecantikan juga diperkenalkan untuk membantu kanak-kanak merancang aktiviti-aktiviti seni yang dapat memberi pengalaman estetika kepada mereka.

ISI KANDUNGAN

*E*stetika merupakan konsep abstrak yang bererti persepsi dalam bahasa Greek. Estetika bersifat subjektif dan mempunyai pelbagai makna. Hasil seni kanak-kanak seperti lukisan, kraf mudah, muzik,

pergerakan kreatif, tarian dan drama lazimnya mempunyai unsur-unsur estetika. Estetika merupakan kesedaran dan penghayatan terhadap keindahan, asas kehidupan dan sebagai satu cara manusia menikmati keindahan dunia dan persekitaran. Estetika juga berkait rapat dengan perasaan, kognitif dan afektif. Nilai estetika amat penting dalam kehidupan kanak-kanak kerana dapat memotivasikan mereka dan membantu perkembangan mereka. Kanak-kanak juga diharap dapat menghargai cerita, puisi dan budaya agar mereka membesar sebagai seorang individu yang dapat menilai hasil seni serta menjadi pengguna yang bijak apabila membuat pilihan dalam kehidupan masing-masing. Apabila kanak-kanak menghargai seni, mereka diharap dapat memainkan peranan sebagai penggiat seni di masa akan datang.

Jenis-jenis estetika kanak-kanak

*E*stetika kanak-kanak meliputi tiga jenis iaitu sikap, pengalaman dan respons.

Estetika Sikap

*S*ikap spontan, kekaguman, kegembiraan dan perasaan ingin tahu kanak-kanak menunjukkan sikap estetika yang tertanam dalam jiwa mereka. Sebagai seorang guru, anda perlu mencari cara untuk memastikan kanak-kanak dapat menggunakan pancaindera mereka secara lebih berkesan.

Tuba fikirkan bagaimana anda dapat membantu kanak-kanak menggunakan pancaindera mereka untuk melihat, mendengar, menyentuh, mencium dan merasa sesuatu sewaktu proses pengajaran dan pembelajaran. Tulis respons anda dalam ruang yang disediakan.

Penggunaan pancaindera dalam pengajaran

<i>Pancaindera</i>	<i>Aktiviti</i>
<i>Mata untuk melihat</i>	
<i>Telinga untuk mendengar</i>	
<i>Tangan untuk sentuhan</i>	
<i>Lidah untuk merasa</i>	
<i>Hidung untuk menghidu</i>	

Estetika Pengalaman

Aktiviti-aktiviti seni visual, seperti lukisan dan kraf mudah serta aktiviti-aktiviti seni persembahan seperti muzik, tari, pergerakan kreatif dan drama yang dilaksanakan oleh guru dapat membantu kanak-

kanak menimba pengalaman estetika. Penglibatan kanak-kanak yang aktif dalam proses aktiviti seni visual dan juga seni persembahan dapat memberi pengalaman mendengar, mengeksplorasi visual dan memanipulasi bahan seni kepada kanak-kanak.

Cuba fikirkan bagaimana anda dapat membantu kanak-kanak mendapat pengalaman estetika menerusi aktiviti seni visual dan juga seni persembahan yang melibatkan kemahiran mendengar, mengeksplorasi visual dan memanipulasi bahan seni dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Tulis respon anda dalam ruang yang disediakan.

Pengalaman estetika dalam pengajaran

<i>Pengalaman estetika</i>	<i>Aktiviti</i>
<i>Kemahiran mendengar</i>	
<i>Mengeksplorasi visual</i>	
<i>Memanipulasi bahan seni</i>	

Estetika Respon

Kanak-kanak memberi respon terhadap karya seni dengan menyatakan pandangan dan juga perasaan mereka. Respon fisiologi kanak-kanak ditunjukkan menerusi ketawa dan perasaan ketakutan manakala respon mental kanak-kanak meliputi tindakan mereka membuat keputusan dan penilaian terhadap karya seni. Kedua-dua respon ini memberi pengalaman estetika kepada kanak-kanak yang mengambil bahagian dalam aktiviti seni visual dan juga seni persembahan.

Tuba fikirkan bagaimana anda dapat membantu kanak-kanak mendapat estetika respon menerusi aktiviti seni visual dan juga seni persembahan yang melibatkan respon fisiologi dan respon mental dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Tulis respon anda dalam ruang yang disediakan.

Estetika respon kanak-kanak dalam pengajaran

<i>Pengalaman estetika</i>	<i>Aktiviti</i>
<i>Respon fisiologi</i>	
<i>Respon mental</i>	

Tindak balas estetika terhadap karya seni kanak-kanak

Anda biasa memberi tindak balas estetika apabila anda melihat karya seni kanak-kanak dalam kumpulan anda, iaitu tindak balas secara spontan terhadap karya seni kanak-kanak. Dua elemen yang mempengaruhi tindak balas estetika ialah kualiti karya seni dan maksud pada karya seni.

Kualiti karya seni

Kualiti karya seni kanak-kanak merujuk kepada kualiti literal yang meliputi imitasi atau peniruan atau realistik dalam karya seni, kualiti rekaan yang meliputi elemen-elemen seni dan kualiti ekspres yang

meliputi tindak balas kanak-kanak terhadap karya seni daripada segi emosi dan perasaan audien terhadap suatu karya seni.

Maksud pada karya seni

Maksud pada karya seni kanak-kanak ialah mesej yang ingin disampaikan dalam suatu karya menerusi simbol, garisan dan sebagainya. Contohnya kanak-kanak melukis simbol bulat yang

membawa maksud bola atau melukis garisan beraturan tiga yang melambangkan ombak.

Teori kecantikan

Estetika merupakan cabang ilmu falsafah yang menekankan penggunaan pancaindera dalam mengapresiasi suatu karya seni. Estetika berkait rapat dengan kecantikan atau menghargai

kecantikan suatu hasil seni. Oleh kerana kecantikan adalah suatu yang bersifat subjektif maka kita dapat perhatikan bahawa persepsi mereka terhadap kecantikan juga berbeza. Terdapat dua konsep untuk menilai kecantikan, iaitu konsep (i) relativisme dan (ii) objektivisme.

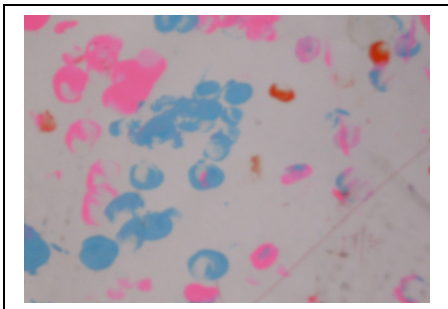
Konsep Relativisme

Pandangan golongan relativisme terhadap kecantikan adalah subjektif. Golongan ini berpandangan kecantikan tidak terletak pada sesuatu objek tetapi pada persepsi seseorang. Latar belakang,

kepelbagaian budaya dan perubahan cita rasa turut mempengaruhi persepsi seseorang terhadap kecantikan.

Anda menjalankan aktiviti seni dan seorang kanak-kanak didapati menghasilkan karya seni seperti tertera dalam Ilustrasi 1. Anda diminta menilai karya seni dalam Ilustrasi 1 berdasarkan konsep relativisme.

Ilustrasi 1

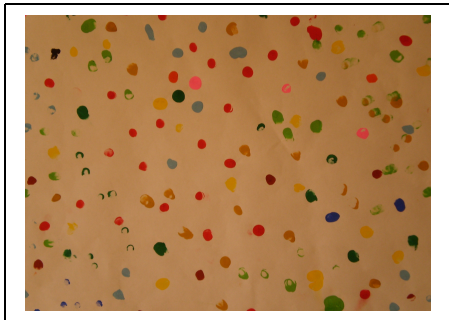
Konsep Objektivist

Salongan objektivisme berpandangan bahawa kecantikan sememangnya wujud dalam sesuatu karya seni dan bukan terletak pada persepsi seseorang. Konsep ini menjelaskan bahawa kecantikan dapat

dibahagikan kepada kriteria tertentu, seperti garisan, rupa dan bentuk dalam unsur-unsur seni serta harmoni, warna dan keseimbangan yang terdapat dalam prinsip-prinsip rekaan.

Anda menjalankan aktiviti seni dan seorang kanak-kanak didapati menghasilkan karya seni seperti tertera dalam Ilustrasi 2. Anda diminta menilai karya seni dalam Ilustrasi 2 berdasarkan konsep objektivisme.

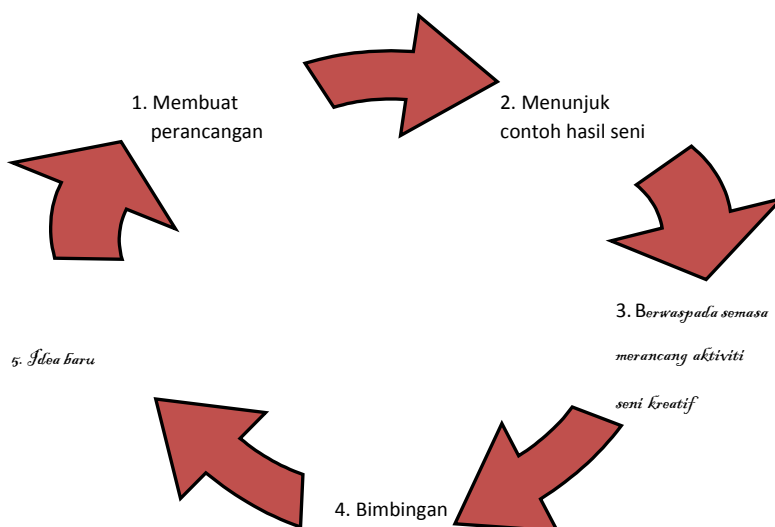

Ilustrasi 2

Strategi Membimbing Kanak-kanak Mengapresiasi Nilai Estetik Karya Seni

Sebagai seorang guru, anda boleh membimbing kanak-kanak mengapresiasi nilai estetik dalam karya seni yang dihasilkan. Kita akan membincangkan lima strategi untuk membimbing mereka mengapresiasi nilai

estetik karya seni, iaitu (i) membuat perancangan, (ii) menunjukkan contoh hasil seni, (iii) berwaspada semasa merancang aktiviti seni kreatif, (iv) membimbing kanak-kanak membuat pemilihan bahan secara kreatif dan (v) mempunyai idea baru untuk membimbing kanak-kanak menimba pengalaman estetik.

Rajah 4.1

Berdasarkan Rajah 4.1, anda perlu membuat perancangan untuk membimbing kanak-kanak membuat pemilihan bahan, menghasilkan karya seni dan menyatakan nilai estetik yang ada pada karya seni. Contohnya aktiviti membuat alatan muzik daripada bahan-bahan buangan. Anda disarankan meminta kanak-kanak mengumpul bahan yang sesuatu untuk menghasilkan alatan muzik dan mendidik kanak-kanak mengaplikasikan bahan-bahan yang dipilih untuk membuat alatan muzik.

Anda boleh juga menunjukkan contoh hasil seni yang baru dan berlainan untuk mencungkil imaginasi dan kreativiti kanak-kanak. Guru yang mengajar kanak-kanak melakukan sesuatu yang sama secara berulang akan menghalang kreativiti dan imaginasi kanak-kanak serta menyebabkan mereka berhenti berfikir dan tidak berupaya untuk menilai estetika karya seni. Contohnya jika anda menunjukkan contoh alatan muzik yang sama berulang kali dalam bilik darjah dan meminta kanak-kanak menghasilkan alatan muzik mengikut langkah demi langkah yang ditetapkan, kanak-kanak akan ketandusan idea untuk mempelbagaikan penggunaan bahan dan tidak mampu untuk menilai estetik yang ada pada karya seni masing-masing.

Strategi ketiga apabila membimbing kanak-kanak mengapresiasi nilai estetik karya seni ialah anda perlu berwaspada semasa merancang aktiviti seni kreatif untuk kanak-kanak. Apabila anda menunjukkan contoh karya seni kepada kanak-kanak, anda perlu berpesan kepada kanak-kanak bahawa contoh tersebut hanya sebagai pencetus idea untuk menghasilkan sesuatu hasil kerja seni dengan lebih baik dan bukannya untuk meniru. Komen dan ulasan anda sepanjang aktiviti seni berlangsung sangat penting untuk mendorong kanak-kanak menjadi lebih kreatif.

Anda juga perlu membimbing kanak-kanak membuat pemilihan bahan secara kreatif untuk menghasilkan karya seni secara kreatif dan penuh dengan nilai estetik. Setiap karya yang dihasilkan oleh kanak-kanak diharapkan mempunyai nilai estetik yang tinggi. Bahan yang diaplikasikan dalam aktiviti seni kanak-kanak hendaklah memberi kesan terhadap hasil seni. Bahan seni yang mahal tidak semestinya mempunyai potensi estetik yang tinggi. Anda seharusnya membimbing kanak-kanak mencari alternatif lain seperti menggunakan bahan-bahan di persekitaran yang senang diperolehi dan boleh diktir semula. Bahan-bahan seni yang mempunyai nilai estetik perlulah boleh dirasai dengan menggunakan deria seperti lihat, dengar, sentuh, rasa dan hidu. Selain itu, bahan seni yang dipilih sewajarnya dapat dimanipulasikan, seperti senang diwarnai, mudah digunakan dan boleh dibentuk.

Anda perlu mempunyai banyak idea baru untuk membimbing kanak-kanak menimba pengalaman estetik dan seterusnya membimbing mereka mengapresiasi hasil seni. Apabila kanak-kanak dibimbing untuk menemui dan menyatakan nilai estetik dalam karya seni yang dihasilkan, mereka akan membesar sebagai individu yang mempunyai nilai kreativiti yang tinggi.

Sebagai seorang guru, nyatakan bagaimana anda boleh meningkatkan nilai estika dalam kalangan kanak-kanak?

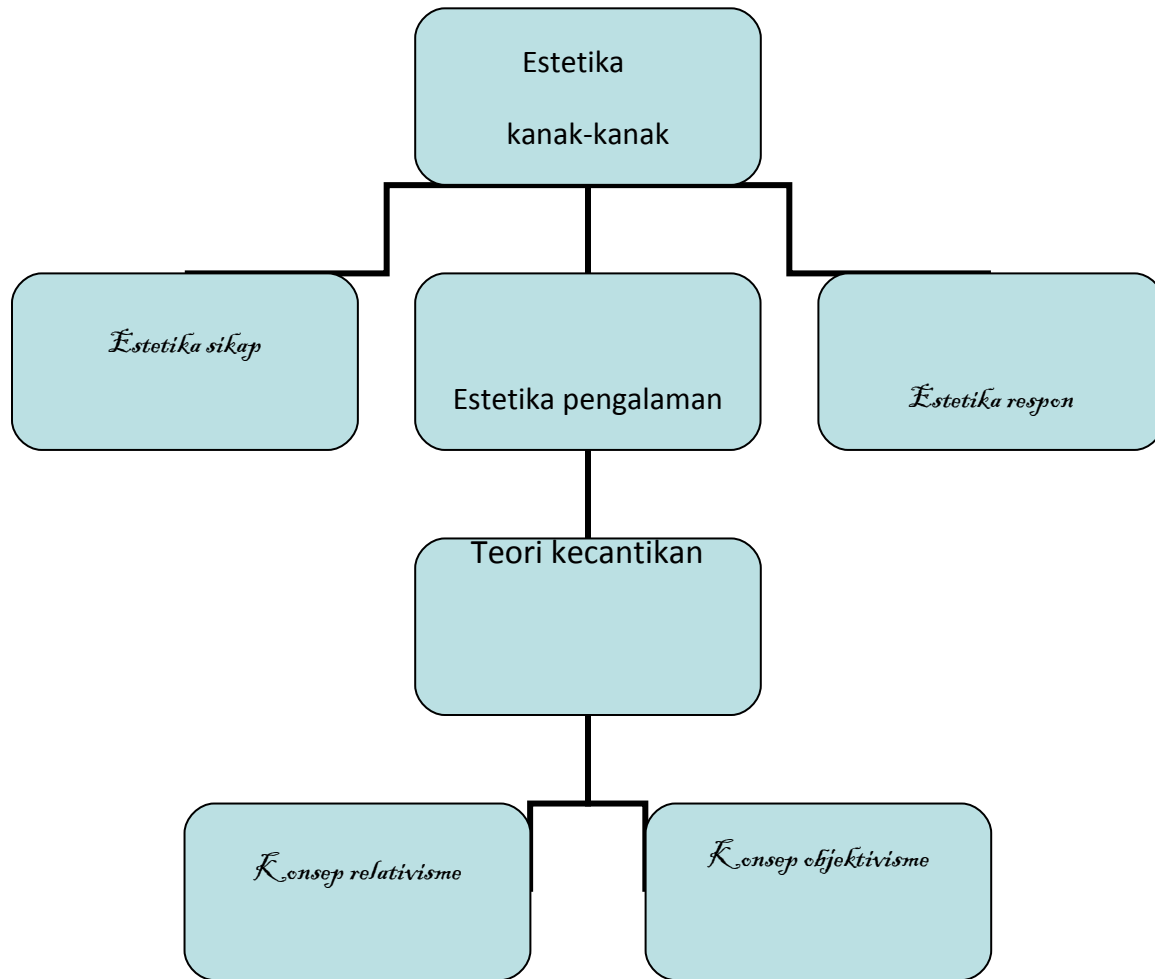
Estetika pengalaman boleh diperkembangkan menerusi aktiviti seni visual. Huraikan bagaimana anda lakukan dalam aktiviti menggambar.

RINGKASAN

1. Estetika kanak-kanak yang melibatkan sifat kemanusiaan melatih kanak-kanak mencintai dan menghargai kecantikan di bumi kita.
2. Estetika bersifat subjektif dan mempunyai makna yang pelbagai. Hasil seni kanak-kanak seperti lukisan, kraf mudah, muzik, pergerakan kreatif, tarian dan drama diselit dengan unsur-unsur estetika.
3. Estetika merupakan kesedaran dan penghayatan terhadap keindahan, asas kehidupan dan sebagai satu cara manusia menikmati keindahan dunia dan persekitaran.
4. Estetika kanak-kanak meliputi tiga jenis iaitu sikap, pengalaman dan respon.
5. Estetika sikap adalah spontan, kekaguman, kegembiraan kanak-kanak dan perasaan ingin tahu mereka menunjukkan sikap estetika yang tertanam dalam jiwa kanak-kanak.
6. Penglibatan kanak-kanak yang aktif dalam proses aktiviti seni visual dan juga seni persembahan dapat memberi pengalaman mendengar, mengeksplorasi visual dan memanipulasi bahan seni kepada kanak-kanak.
7. Kanak-kanak memberi respon terhadap karya seni dengan menyatakan pandangan dan juga perasaan mereka.
8. Estetika merupakan cabang ilmu falsafah yang menekankan penggunaan pancaindera dalam mengapresiasi suatu karya seni.

9. *Tindak balas estetik merupakan tindak balas secara spontan terhadap karya seni kanak-kanak. Dua elemen yang mempengaruhi tindak balas estetika ialah kualiti karya seni dan maksud pada karya seni.*
10. *Pandangan gelengan relativisme terhadap kecantikan adalah subjektif. Gelengan ini berpandangan kecantikan tidak terletak pada sesuatu objek tetapi pada persepsi seseorang.*
11. *Gelengan objektivisme berpandangan bahawa kecantikan telah wujud dalam sesuatu karya seni dan bukan terletak pada persepsi seseorang.*

PETA KONSEP

KATA KUNCI

1. *Estetika kanak-kanak*
2. *Estetika sikap*
3. *Estetika pengalaman*
4. *Estetika respon*
5. *Konsep relativisme*
6. *Konsep objektivisme*
7. *Tindak balas estetik*
8. *Kualiti karya seni*
9. *Maksud karya seni*

PENILAIAN KENDIRI

1. *Apakah maksud estetika kanak-kanak?*
2. *Nyatakan tiga jenis estetika kanak-kanak.*
3. *Senaraikan dua elemen tindak balas estetik terhadap karya seni kanak-kanak.*
4. *Bezakan konsep relativist dan konsep objektivist.*
5. *Tadangkan lima strategi untuk membimbing kanak-kanak mengapresiasi nilai estetik karya seni.*

RUJUKAN

- Bate, J.K.* (2000). *Becoming an Art Teacher*. United Kingdom: Wadsworth Thomson Learning.
- Eva, L. Essa.* (2003). *Introduction to Early Childhood Education*. Canada: Delmar Learning.
- Mayesky, M.* (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Mohd. Azhar Abd. Hamaid.* (2004). *Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.
- Schirmacher, R. & Fox, J.E.* (2009). *Art and Creative Development for Young Children*. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. *Maksud estetika kanak-kanak.*
 - *Estetika bersifat subjektif*
 - *Berkaitan dengan kecantikan*
 - *Estetika kanak-kanak melibatkan sifat kemanusiaan*
2. *Tiga jenis estetika kanak-kanak.*
 - *Estetika sikap*
 - *Estetika pengalaman*
 - *Estetika respon*
3. *Dua elemen tindak balas estetik terhadap karya seni kanak-kanak.*
 - *Kualiti karya seni*

- *Maksud pada karya seni.*
4. *Konsep relativist dan konsep objektivist.*
- *Konsep relativist: kecantikan adalah subjektif. Kecantikan tidak terletak pada suatu objek tetapi pada persepsi seseorang.*
 - *Konsep objektivist: kecantikan telah wujud dalam sesuatu karya seni dan bukan terletak pada persepsi seseorang.*
5. *Lima strategi untuk membimbing kanak-kanak mengapresiasi nilai estetik karya seni.*
- *Membuat perancangan*
 - *Menunjukkan contoh hasil seni*
 - *Berwaspada semasa merancang aktiviti seni kreatif*
 - *Membimbing kanak-kanak membuat pemilihan bahan secara kreatif*
 - *Idea baru untuk membimbing kanak-kanak menimba pengalaman estetik*

UNIT 5

IMAGINASI KANAK-KANAK

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat:

1. *Menjelaskan maksud imaginasi kanak-kanak.*
2. *Membincangkan bagaimana imaginasi kanak-kanak boleh dipertingkatkan.*
3. *Membincangkan berkaitan pemikiran simbolik kanak-kanak.*
4. *Membezakan imaginasi dunia sebenar dan dunia khayalan kanak-kanak.*

PENGENALAN

Daya khayalan atau imaginasi kanak-kanak sememangnya tidak boleh dikawal. Mereka mempunyai khayalan yang tinggi dan kadang-kadang di luar jangkaan ibu bapa dan guru. Oleh yang demikian, tidak

menghairankan jika ibu bapa berasa khuatir terhadap daya imaginasi anak-anak mereka. Imajinasi kreatif merupakan kemampuan berimaginasi yang hebat dan memberi hasil di luar jangkaan. Sebagai guru, anda perlu berfikir positif apabila berhadapan dengan kanak-kanak yang mempunyai daya imaginasi kreatif yang tinggi. Apabila kanak-kanak menunjukkan imaginasi yang jelas dalam kumpulan anda, anda perlu membantu mereka meluahkan atau merealisasikan

imaginasi yang ditunjukkan supaya dapat dikongsi bersama individu di sekeliling mereka. Hanya dengan cara ini, imaginasi kanak-kanak dapat diketengahkan dan difahami. Terdapat juga kanak-kanak yang suka mengelamun dan seakan berada dalam dunia khayalan mereka sendiri. Sebagai guru, anda perlu tahu apakah pendekatan terbaik untuk mencungkil bakat daripada tingkah laku yang ditunjukkan. Namun begitu, bukan semua perlakuan yang ditunjukkan oleh kanak-kanak boleh dikategorikan sebagai imaginasi kreatif. Dalam bab ini, kita akan berbincang mengenai pemikiran simbolik kanak-kanak dan dunia khayalan serta dunia sebenar mereka.

ISI KANDUNGAN

Pemikiran simbolik kanak-kanak

*K*reativiti adalah pemikiran imaginatif, baru dan asli apabila menyelesaikan masalah atau menghasilkan produk baru. Kemahiran berfikir secara kreatif juga dapat dirumuskan sebagai kecekapan atau

Keupayaan menggunakan minda menerokai pelbagai kemungkinan menghasilkan sesuatu yang baru, asli dan bernilai sama ada bersifat maujud, abstrak, idea atau gagasan Woffelsk (1998). Imaginasi kanak-kanak boleh dikaitkan dengan pemikiran simbolik mereka. Pemikiran simbolik kanak-kanak boleh dikatakan juga sebagai kreativiti mereka meneroka alam di sekeliling mereka menerusi pemerhatian mereka bersama individu yang rapat dengan mereka. Mereka mudah meniru perlakuan dan tingkah laku role model dalam kehidupan mereka dan biasanya mereka akan menokok tambah plot cerita dengan dunia khayalan mereka. Dalam erti kata lain, apabila seseorang kanak-kanak memikirkan suatu perkara dalam kehidupan mereka, kanak-kanak juga mempunyai keinginan untuk menyelesaikan perkara itu mengikut kreativiti masing-masing. Oleh yang demikian, mereka menunjukkan tingkah laku dan perlakuan yang mungkin kelihatan pelik, melucukan dan kadang kala membimbangkan bagi menggambarkan pemikiran simbolik yang sedang mereka alami.

Berdasarkan hujah di atas, guru wajar sensitif terhadap imaginasi kreatif yang ditunjukkan oleh kanak-kanak dan berusaha untuk mengeksplorasi perlakuan dan pemikiran yang mereka tunjukkan. Piaget (1966) menegaskan bahawa pemikiran simbolik yang disebut sebagai simbolik fikiran merupakan perwakilan realiti melalui penggunaan konsep-konsep abstrak seperti kata-kata, gerakan dan nombor. Pemikiran simbolik biasa ditunjukkan oleh kanak-kanak yang berusia lapan belas bulan dan ke atas. Simbol biasa digunakan oleh mereka bagi merujuk kepada objek konkrit, peristiwa dan perilaku. Ciri pemikiran simbolik merupakan bahasa, di mana kata-kata atau simbol mengekspresikan sesuatu konsep

seperti ibu dan sebagainya. Peniruan memainkan peranan penting dalam pembangunan pemikiran simbolik kerana kanak-kanak mampu membayangkan perilaku yang diamati pada masa lalu dan bagi mencipta maksud simbolik bagi konsep yang sedang difikirkan, mereka meniru perilaku tersebut. Perkembangan bahasa dipercayai muncul daripada fungsi simbolik bagi memudahkan pembangunan pemikiran simbolik.

Penyelesaian masalah merupakan gabungan kemahiran berfikir secara kritis dan kreatif dalam usaha mencari maklumat dan idea bagi menyelesaikan sesuatu masalah yang timbul. Kaedah ini akan menggalakkan kanak-kanak membuat percambahan idea bagi mencari jawapan kepada situasi masalah yang wujud. Penyelesaian masalah akan berlaku apabila langkah-langkah dan operasi mental diperlukan bagi mencapai matlamat tertentu. Terdapat pelbagai proses penyelesaian masalah yang diperkenalkan oleh ahli-ahli pemikir (Van Dijk dan Kintsch, 1983).

Sebagai guru, anda tentu faham bahawa imaginasi kreatif boleh pertingkatkan menerusi bimbingan apabila kanak-kanak melaksanakan aktiviti seni visual yang merangkumi teknik menggambar, mereka cerak dan rekaan serta bentuk binaan. Dalam modul ini, aktiviti seni visual akan dibincangkan dalam Unit Tujuh, iaitu pengajaran seni lukis kanak-kanak dan Unit Lapan, iaitu pengajaran kraftangan kanak-kanak. Imaginasi kreatif kanak-kanak juga boleh dipertingkatkan menerusi aktiviti seni persembahan yang meliputi drama, tarian, pergerakan kreatif, muzik, nyanyian dan lagu kanak-kanak.

Menerusi pemerhatian terhadap perlakuan kanak-kanak yang berdasarkan pemikiran simbolik mereka, guru seharusnya dapat menggambarkan apa yang sedang difikirkan oleh kanak-kanak di mana simbol atau gambar dalaman digunakan bagi mewakili benda, orang dan peristiwa yang tidak wujud. Contoh pemikiran simbolik ialah berpura-pura bermain, menggambar, menulis dan berbual. Bagi mempertingkatkan pemikiran simbolik kanak-kanak, guru harus mencipta ruang bilik darjah yang kaya dengan simbol, figura, gambar dan persekitaran belajar mengikut budaya sendiri. Apabila mengurus kanak-kanak yang mempunyai pemikiran simbolik yang tinggi, guru harus memberi banyak peluang kepada mereka untuk mengekspresikan diri mereka secara simbolik. Antara aktiviti pembelajaran yang boleh dilaksanakan dalam bilik darjah bagi meningkatkan pemikiran simbolik kanak-kanak menerusi kegiatan seni, menggambar, drama dan muzik.

Pemikiran simbolik biasa ditunjukkan apabila kanak-kanak bermain. Menerusi aktiviti sosiodrama, imaginasi kanak-kanak disuahkan menerusi peranan make believe, iaitu peranan yang melambangkan apa yang diamati oleh kanak-kanak dalam persekitaran masing-masing. Misalannya, bagi menunjukkan mereka memainkan peranan sebagai orang dewasa, kanak-kanak biasanya akan menggunakan kasut tinggi atau mereka akan berdiri. Anak-anak menggunakan objek untuk berdiri untuk hal-hal yang benar-benar berbeza, dan mereka mengubah diri menjadi watak berpura-pura.

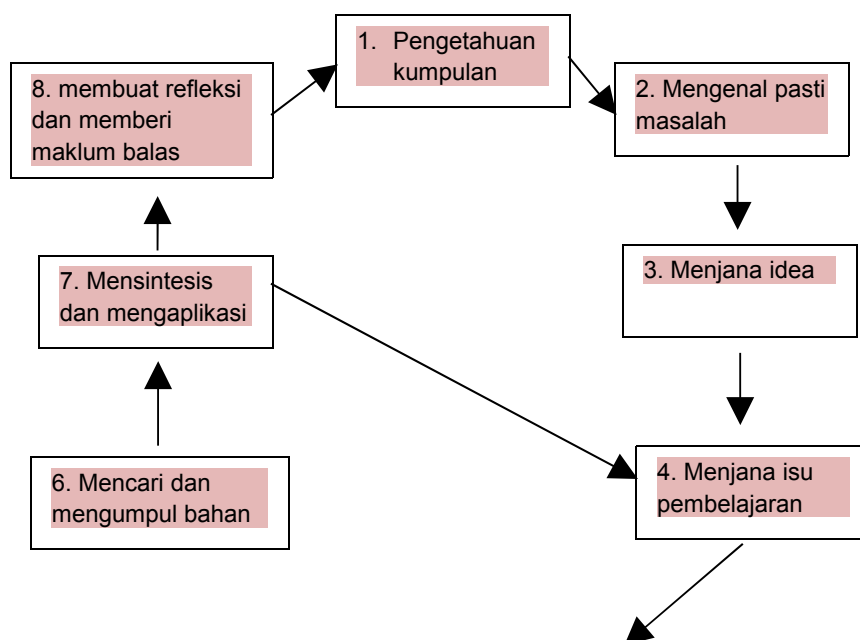
Membaca senario yang disediakan dan menerusi kaedah pembelajaran berasaskan masalah, cuba selesaikan masalah berikut.

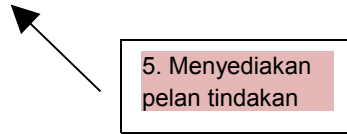
Masalah

Farah berusia lima tahun dan baru sahaja memasuki program prasekolah berdekatan dengan rumahnya. Cik Suhaila Abdul Jalal mengajar Eksperisi Seni dalam kumpulan yang menempatkan Farah. Farah selalu diperhatikan memegang botol airnya dan menggayakan ala penyanyi. Sebagai guru yang mengajar Farah, cuba fikirkan bagaimana Cik Suhaila dapat mempertingkatkan imaginasi secara positif.

Membuka akaun Gmail dan berkongsi dokumen bersama seorang atau dua orang pelajar. Bersama ahli kumpulan anda, cuba selesaikan permasalahan yang digambarkan dalam senario di atas. Merujuk kepada Rajah 5.1, setiap pelajar disarankan menyelesaikan masalah dan bekerja secara kolaboratif.

Rajah 5.1 Kitaran PBM

Sumber: Manual Instruksi Pengajaran, Teknologi dan Penaksiran (2011)

Jadual 5.1 Carta FFLA

Fakta	Idea	Isu pembelajaran	Pelan tindakan
(Kenal pasti masalah daripada scenario yang diberi)	(Menjana idea bagi menyelesaikan masalah)	(Menjana isu pembelajaran sehingga masalah boleh ditangani)	(Senaraikan langkah-langkah yang boleh diambil bagi menyelesaikan masalah)
Contoh: Terselu berimajinasi menjadi penyanyi terkenal.	Contoh: 1. Mengadakan Hari Talent 2. Menamakan Farah untuk rancangan Macam-macam Aznil.	Contoh: 1. Meminta Farah menyanyi di hadapan rakan.	Contoh: 1. Merakam suaranya. 2. Membetulkan sebutan.

Anda diminta membincangkan scenario menggunakan pendekatan pembelajaran berasaskan masalah. Berdasarkan rajah kitaran PBM, bincangkan secara mendalam masalah yang dihadapi oleh Cik Suhaila bagi mengurus perlakuan Farah. Kemudian anda diminta menulis hasil perbincangan anda dalam Jadual 5.1. Jadual 5.1 menunjukkan templet berfikir yang dikenali sebagai Carta FFLA (facts, ideas, learning issues dan action plan). Senaraikan sebanyak mungkin isi kandungan mengikut sajur yang disediakan.

Dengan menggunakan kaedah pengajaran berasaskan masalah, cuba fikirkan bersama rakan sekumpulan untuk mengisi setiap ruang dalam Jadual 5.1 dengan beberapa isi kandungan yang logic dan boleh dipraktikkan. Sediakan laporan lengkap kumpulan anda dan sertakan bersama Jadual 5.1.

Dunia kanak-kanak

Dunia kanak-kanak boleh dikatakan terbahagi dua, iaitu dunia sebenar dan dunia khayalan kanak-kanak. Terdapat perbezaan ketara antara dunia khayalan dan imaginasi. Dunia khayalan lebih

menjurus kepada kreativiti. Sebagai guru, anda perlu berusaha untuk mengawal dunia imaginasi seseorang kanak-kanak supaya mereka terus kreatif secara berterusan dan tahu apa yang sedang dilakukan. Tetapi jika seseorang kanak-kanak tidak berupaya untuk mengawal imaginasinya, maka segala-gala hanya tinggal angan-angan sahaja. Perkara sebegini seharusnya dihindarkan. Maka guru dan ibu bapa perlu mengambil berat, peka dan prihatin terhadap perkembangan imaginasi kanak-kanak.

Apabila anda perhatikan kanak-kanak mempunyai daya imaginasi yang tinggi, anda seharusnya menggalak serta membimbing anak-anak mengembangkan dunia imaginasi mereka ke arah kehidupan yang lebih positif dan sihat. Anda boleh melakukannya menerusi banyak cara berdasarkan pengetahuan dan pengalaman anda.

Baca dan fahami senario berikut. Berdasarkan pengetahuan dan pengalaman anda, selesaikan masalah yang dihadapi oleh Cik Salamiah Jhari menggunakan pendekatan pembelajaran berasaskan masalah. Untuk tugas ini, anda perlu lakukan bersama kumpulan anda menggunakan geogedec dan berkongsi dokumen dengan mereka.

Cik Salamiah Jhari (bukan nama sebenar) baru sahaja menamatkan pengajian beliau di salah sebuah universiti tempatan. Beliau mengajar mata pelajaran pendidikan seni di Tahun Satu Kenanga. Terdapat seramai 30 orang murid dalam Tahun Satu Kenanga dan salah seorang daripada mereka ialah Aidil Haziq bin Fadhlil (bukan nama sebenar) yang suka melakukan bermain dengan kertas. Dia suka mengoyakkan buku tulisnya untuk membuat kapal terbang. Walaupun telah ditegur, Aidil masih membuat sampah di dalam bilik darjah. Fikirkan bagaimana anda boleh membantu Cik Salamiah mengurus imaginasi Aidil secara lebih positif menggunakan kaedah pengajaran berasaskan masalah.

Fakta	Idea	Isu pembelajaran	Pelan tindakan

Branford dan Stein (1984) memperkenalkan suatu kaedah penyelesaian masalah yang dibahagikan kepada 5 langkah yang utama, iaitu (1) mengenal pasti masalah, (2) mendefinisikan masalah, (3) mencari jalan penyelesaian, (4) mengambil tindakan dan (5) menilai tindakan. Apabila mengajar kanak-kanak yang mempunyai daya imaginasi yang tinggi, anda selalu perlu berfikir untuk membuat keputusan atau pilihan antara beberapa alternatif yang ada supaya pilihan yang anda buat adalah terbaik. Membuat keputusan merupakan proses membuat pilihan antara dua atau lebih alternatif yang saling bertentangan dan selalunya anda dapati sukar untuk lakukan. Oleh yang demikian, kemahiran

berfikir diperlukan apabila anda membuat keputusan untuk membantu kanak-kanak meneroka alam imaginasi mereka.

Rancang tindakan anda terlebih dahulu sebelum membuat keputusan.

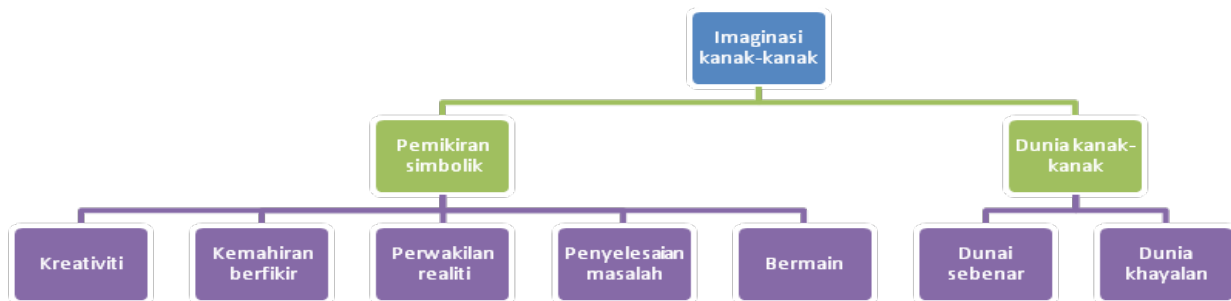

Lukis pelan tapak bagi menggambarkan ruang bilik darjah yang kaya dengan bahan-bahan yang dapat mempertingkatkan pemikiran simbolik kanak-kanak.

RINGKASAN

1. *Daya khayalan atau imaginasi kanak-kanak yang tinggi selalunya sukar diduga dan kadang kala di luar jangkaan kita.*
2. *Imaginasi kreatif merupakan kemampuan berimaginasi yang hebat dan kita perlu berfikir positif dan membantu kanak-kanak merealisasikan imaginasi mereka.*
3. *Bakat kanak-kanak perlu dicungkil dan jangan biarkan imaginasi mereka disia-siakan.*
4. *Kemahiran berfikir secara kreatif merupakan kecekapan atau keupayaan menggunakan minda menerokai pelbagai kemungkinan bagi menghasilkan sesuatu yang baru, asli dan bernilai.*
5. *Pemikiran simbolik kanak-kanak merupakan cara kanak-kanak meneroka alam di sekeliling mereka dan perwakilan realiti mereka melalui penggunaan konsep-konsep abstrak seperti kata-kata, gerakan dan nombor.*
6. *Kaedah penyelesaian masalah dapat menggalakkan kanak-kanak membuat percambahan idea bagi mencari jawapan kepada situasi masalah yang wujud.*
7. *Ruang bilik darjah yang kaya dengan simbol, figura, gambar dan persekitaran belajar mengikut budaya sendiri dapat mempertingkatkan pemikiran simbolik kanak-kanak*
8. *Kanak-kanak juga menunjukkan pemikiran simbolik ketika bermain.*

PETA KONSEP

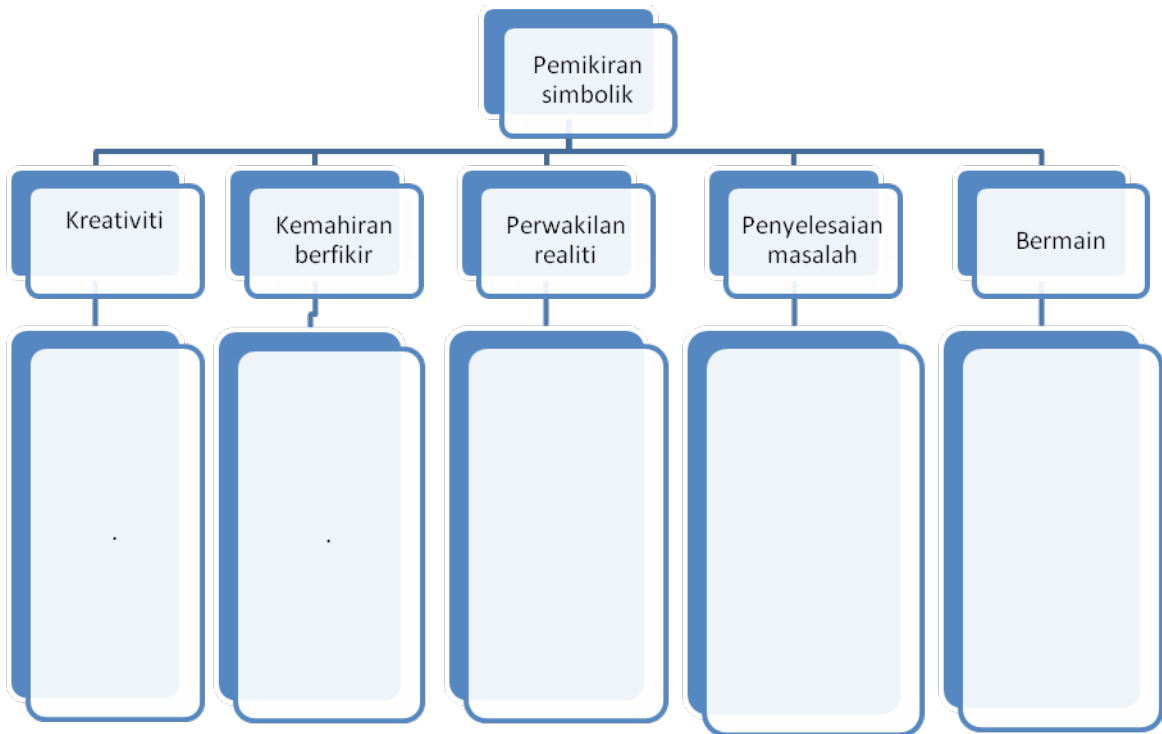
KATA KUNCI

1. *Daya khayalan*
2. *Imaginasi kanak-kanak*
3. *Imaginasi kreatif*
4. *Pemikiran simbolik kanak-kanak*
5. *Dunia khayalan*
6. *Penyelesaian masalah*
7. *Dunia sebenar kanak-kanak*
8. *Kreativiti*
9. *Kreatif*
10. *Fungsi simbolik*
11. *Penyelesaian masalah*

PENILAIAN KENDIRI

1. *Huraikan apakah yang anda faham mengenai pemikiran simbolik kanak-kanak?*
2. *Senaraikan lima aspek penting yang terdapat dalam pemikiran simbolik kanak-kanak.*

3. Lengkapkan rajah berikut bagi menjelaskan maksud setiap aspek yang terdapat dalam pemikiran simbolik kanak-kanak.

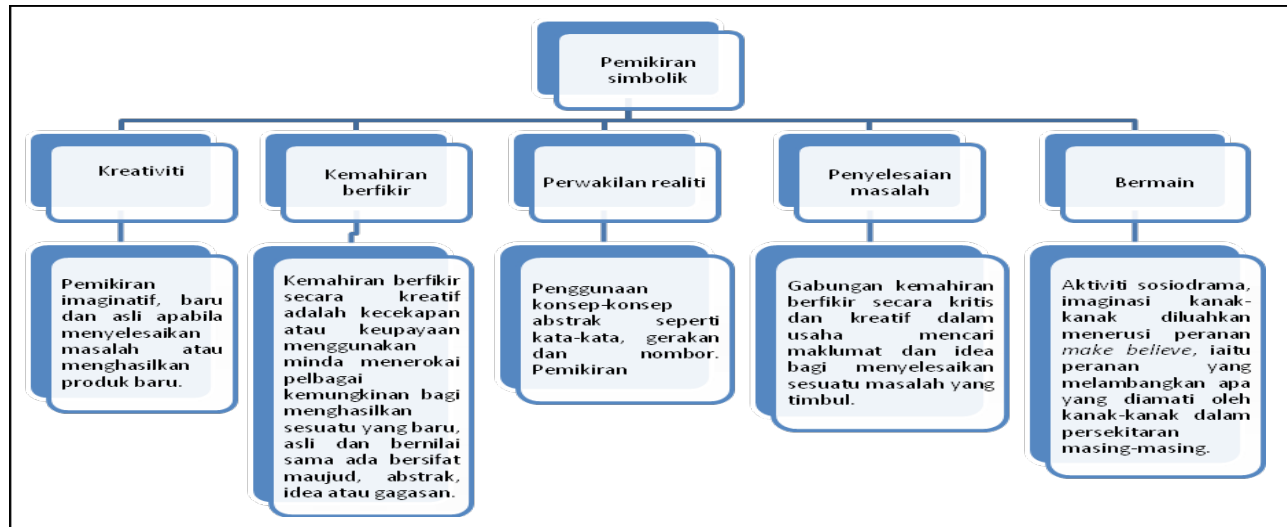

RUJUKAN

- Bate, J.K. (2000). *Becoming an Art Teacher*. United Kingdom: Wadsworth Thomson Learning.
- Eva, L. Essa. (2003). *Introduction to Early Childhood Education*. Canada: Delmar Learning.
- Mayesky, M. (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Mohd. Azhar Abd. Hamaid. (2004). *Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.
- Schirmacher, R. & Fox, J.E. (2009). *Art and Creative Development for Young Children*. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. *Pemikiran simbolik kanak-kanak.*
 - *Pemikiran simbolik kanak-kanak merujuk kepada imaginasi kanak-kanak sama ada dilakukan bagi menunjukkan dunia sebenar atau dunia khayalan mereka.*
 - *Kanak-kanak perlu dipupuk dan dipertingkatkan pemikiran imaginatif mereka agar mereka dapat menyelesaikan masalah secara lebih kreatif dan positif.*
 - *Pemikiran simbolik kanak-kanak boleh dirangsang menerusi modeling atau peniruan dan amalan pedagogi yang sihat seperti sosiodrama, nyanyian dan ekspresi seni.*
 - *Benarkan kanak-kanak mencocok tambah plot cerita dunia sebenar dengan dunia khayalan mereka tetapi tingkahlaku mereka perlu dipantau.*
2. *Senaraikan lima aspek penting yang terdapat dalam pemikiran simbolik kanak-kanak.*
 - *Kreativiti*
 - *Kemahiran berfikir*
 - *Perwakilan realiti*
 - *Penyelesaian masalah*
 - *Bermain*
3. *Lengkapkan rajah berikut bagi menjelaskan maksud setiap aspek yang terdapat dalam pemikiran simbolik kanak-kanak.*

UNIT 6

SENI DAN PERKEMBANGAN KANAK-KANAK

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat:

1. *Menjelaskan ciri perkembangan kanak-kanak.*
2. *Membincangkan perihai perkembangan estetika dan artistik kanak-kanak.*
3. *Membincangkan seni dalam perkembangan persepsi, fizikal, emosi, kognitif dan perkembangan umum kanak-kanak.*
4. *Merancang pendekatan pengajaran yang bersesuaian bagi mempertingkatkan perkembangan estetika dan artistik kanak-kanak.*

PENGENALAN

*K*esedaran terhadap proses perkembangan kognitif dan artistik kanak-kanak mula mendapat tempat dalam kalangan pengkaji, ahli pendidikan dan ahli psikologi seawal tahun 1900. Hasil kajian men-

dapati bahawa proses perkembangan kanak-kanak adalah mengikut peringkat-peringkat tertentu, di mana setiap peringkat diwakili dengan ciri-ciri dominan yang dipaparkan secara berusangan dan berterusan dalam karya seni kanak-kanak. Peringkat-peringkat ini juga mempunyai kaitan dengan umur kanak-kanak dan kematangan mereka dalam ekspresi artistik selalunya jelas berdasarkan kematangan usia mereka. Manakala perkembangan estetika kanak-kanak kerap kali diterjemahkan menerusi gerak geri dan pergerakan mereka. Kebolehan kanak-kanak meluahkan nilai estetika mereka merupakan satu bentuk kemahiran kognitif yang bukan sahaja penting dalam perkembangan seni kanak-kanak malah amat penting dalam perkembangan pemikiran dan intelektual mereka. Modul ini membincangkan berkaitan ciri perkembangan kanak-kanak, perkembangan estetika dan artistik kanak-kanak.

ISI KANDUNGAN

Ciri perkembangan kanak-kanak

*O*tak kiri digunakan untuk aktiviti yang melibatkan percakapan, mentaksir, membuat rasional, bahasa dan mengira.

Manakala otak kanan digunakan dalam aktiviti kreatif seperti melukis dan mewarna, ditunjukkan tatkala mereka melukis ialah pengalaman estetika awal yang mempunyai kaitan dengan persepsi mereka. Bagi meningkatkan daya imaginasi mereka, guru wajar menyediakan peralatan melukis yang lengkap dalam bilik darjah sebagai satu cara untuk merangsang imaginasi dan kreativiti kanak-kanak. Peralatan asas melukis seperti kertas, berus, warna dan krayon sudah mencukupi untuk merangsang otak kanak-kanak. Apatah lagi jika anda menggunakan gambar foto, rakaman video, peralatan digital dan elektronik, tentu sekali kanak-kanak berasa gembira dan lebih kreatif meluahkan emosi masing-masing.

Perkembangan estetika kanak-kanak

P

perkembangan estetika kanak-kanak boleh diamati menerusi aktiviti kreatif seperti melukis dan mewarna, kraftangan, muzik, pantun, puisi, pergerakan kreatif dan drama kanak-kanak.

Pengalaman estetika kanak-kanak dalam aktiviti seni kreatif lebih menjurus visual, emosi, jiwa dan pemikiran mereka. Contohnya apabila guru melaksanakan aktiviti pergerakan kreatif untuk kanak-kanak, guru akan mendapati bahawa pergerakan badan kanak-kanak yang nyata amat berbeza dengan pergerakan badan yang biasa. Pergerakan badan mereka mempunyai makna tersendiri yang kadang kala hanya mereka yang memahaminya. Oleh yang demikian, guru perlu selalu berbual dan bertanya kanak-kanak apabila mereka diperhatikan melakukan pergerakan badan yang sama berulang kali. Hanya dengan cara ini guru dapat memahami maksud yang terselindung di sebalik pergerakan atau perlakuan yang ditunjukkan.

Di dalam kehidupan seharian, kanak-kanak berkomunikasi secara lisan atau pun bukan lisan. Komunikasi bukan lisan ditunjukkan menerusi pergerakan tangan, mimik muka, pandangan mata dan pergerakan badan yang lain. Pengalaman estetika kanak-kanak dalam aktiviti seni lebih menjurus kepada isyarat visual. Isyarat visual menggambarkan emosi dalaman kanak-kanak, jiwa dan pemikiran mereka. Walaupun secara keseluruhan perkembangan estetika kanak-kanak masih belum dapat dikenal pasti, namun para pengkaji telah menemui beberapa pergerakan badan yang menjadi refleksi kepada perkembangan estetika kanak-kanak.

Pengalaman estetika kanak-kanak lazimnya berkait rapat dengan emosi mereka kerana resepsi deria yang mengeluarkan isyarat tersebut selalunya mempunyai hubungan terus dengan bahagian otak yang merangsang emosi. Misalnya, kanak-kanak yang berusia dua hingga empat tahun selalunya menunjukkan isyarat-isyarat tertentu yang menggambarkan emosi mereka. Isyarat-isyarat biasa seperti tunduk memberi hormat atau perlakuan ketika beribadat mempunyai implikasi emosi.

Apabila usia kanak-kanak meningkat ketiga hingga empat tahun, mereka menjadi lebih peka kepada gerakan-gerakan dinamik yang melibatkanimbangan, arah, konsisten, daya dan juga keintiman. Dalam usia ini, kanak-kanak dapat mengimbangkan diri mereka dengan baik di atas kerusi yang kecil dan mengekalkan sangkahan yang konsisten semasa mencuba gerak tarian mudah. Mereka juga dapat membezakan kedudukan kiri dan kanan serta atas dan bawah.

Pada umur enam tahun, kanak-kanak tahu bahawa gerak geri mereka juga menunjukkan elemen psikologi. Misalannya apabila sedih, mereka menundukkan muka atau apabila meletakkan tangan di bawah dagu bermakna mereka sedang melahirkan ekspresi berfikir. Perkara sebegini biasanya berlaku secara spontan. Semua pergerakan ini adalah

suahan estetika mereka dan sekiranya guru memerhati pergerakan kanak-kanak, anda akan sedari bahawa anda dapat membantu menentukan apa yang sedang bermain di dalam fikiran dan jiwa mereka.

Perkembangan artistik kanak-kanak

Sebagai model perkembangan telah dikemukakan yang membantu memperjelaskan perkembangan artistik kanak-kanak. Persamaan yang ketara ialah transisi perkembangan daripada peringkat

contengan kepada perwakilan sebenar. Faktor sosioekonomi dikatakan mempunyai pengaruh yang amat terbatas dalam peringkat awal pertumbuhan kanak-kanak. Ini menunjukkan kanak-kanak mampu mempamerkan perkembangan artistik mereka tanpa mengira sosioekonomi keluarga. Gender juga kurang mempengaruhi perkembangan artistik kerana kanak-kanak lelaki dan perempuan didapati melukis dengan cara yang sama di peringkat awal pertumbuhan.

Lukisan kanak-kanak dapat memberi lebih banyak maklumat tentang perkembangan mereka daripada catan kerana ianya menggunakan krayon, pensel dan pen. Alat ini lebih mudah dikawal oleh kanak-kanak daripada mengguna berus dan warna. Oleh yang demikian, anda perlu memberi lebih peluang untuk kanak-kanak berkarya menggunakan media krayon, pensel warna dan pensel dalam aktiviti melukis. Anda boleh mulakan dengan aktiviti mewarna gambar dan kemudian beralih kepada aktiviti menyurih atau menekap dan mewarna gambar. Malah anda juga mempertingkatkan perkembangan artistik kanak-kanak dengan meminta mereka menambah elemen dalam gambar yang ditekap. Perkara sebegini jika selalu dilakukan dalam bilik darjah akan dapat memberi elemen kesan yang lebih ketara dan secara perlahan-lahan kanak-kanak dapat mendapat perwakilan sebenar yang diharapkan.

Anda akan lebih memahami tentang perkembangan artistik jika anda melakukan aktiviti yang dicadangkan ini bersama kanak-kanak. Katakan anda merancang untuk mengajar tema benda bukan hidup, iaitu rumah.

1. *Beri kertas yang mempunyai gambar rumah dan minta kanak-kanak mewarna gambar rumah.*
2. *Beri gambar rumah dan minta kanak-kanak menekap gambar tersebut. Minta mereka menambah elemen lain dalam gambar yang ditekap seperti memasukkan pagar, pokok, buaian dan sebagainya.*

3. Kemudian minta mereka mewarna gambar rumah yang lengkap dengan persekitaran seperti mewakili rumah mereka. Minta kanak-kanak bercerita tentang gambar.
4. Akhirnya barulah minta kanak-kanak melukis gambar bertajuk rumah saya.

Jika anda perhatikan perancangan aktiviti di atas tidak bermula dengan terus meminta kanak-kanak melukis gambar rumah seperti yang selalu diamalkan oleh guru baru. Dalam aktiviti pertama, kanak-kanak diterangkan dengan konsep sebuah rumah. Dalam aktiviti kedua pula, mereka memasukkan elemen realiti ke dalam konsep asal. Ini bagi membolehkan kanak-kanak meluahkan apa yang bermain dalam pemikiran simbolik mereka bagi memadankan dengan konsep sebenar. Dalam aktiviti ketiga pula mereka bermain dengan warna bagi mencantikkan lagi lukisan. Apabila kanak-kanak bercerita tentang garisan yang dihasilkan bagi menggambarkan pokok dan sebagainya, mereka mula merealistikkan gambaran fikiran mereka. Hasil daripada latihan yang diberi, kanak-kanak akan dapat menggambarkan sebuah rumah dengan lebih berfokus kepada ciri-ciri kecil seperti langsir, bunga malah melukis diri sendiri dalam lukisan mereka.

Lazimnya terdapat pertindihan yang agak ketara di antara peringkat-peringkat perkembangan (contengan ke representation). Guru Pendidikan Seni biasanya sedar perkembangan ini kerana lukisan kanak-kanak mungkin menggambarkan dua peringkat secara serentak berbanding satu peringkat perkembangan sahaja. Perkara inilah yang perlu dititik beratkan dalam amalan pengajaran.

Teori Perkembangan Artistik

Teori yang popular oleh Hurwitz dan Day ini membahagikan perkembangan artistik kepada tiga peringkat, iaitu:

- i. Peringkat manipulatif dan zaman awal kanak-kanak (2-4 tahun)

Kanak-kanak kurang mempunyai kawalan dalam pergerakan tangan mereka. Oleh yang demikian, diperhatikan bahawa lukisan yang dihasilkan tidak terkawal malah mereka selalu menconteng di dinding, di atas meja dan kertas lukisan dengan menggunakan pelbagai medium seperti krayon dan pensel. Lukisan yang dihasilkan tidak

bersifat realistik dan selalunya mereka menggunakan lukisan garisan bagi menggambarkan sesuatu imej. Terdapat empat peringkat contengan pada peringkat manipulative ini, iaitu (a) contengan garisan tidak terkawal, (b) contengan garisan terkawal, (c) contengan rupa terkawal dan (d) contengan rupa.

ii. Peringkat membuat simbol (6-9 tahun)

Kanak-kanak beralih ke peringkat menghasilkan simbol apabila mereka berumur dalam lingkungan enam hingga sembilan tahun). Mereka begitu terpengaruh dengan keadaan di sekeliling mereka.

iii. Peringkat praremaja (10-13 tahun)

Pada peringkat umur 10 hingga 13 tahun, kanak-kanak mula melukis figura dalam saiz sebenar atau bersaiz betul. Mereka mula menitik beratkan saiz dalam lukisan yang dihasilkan.

Seni dalam perkembangan persepsi, fizikal, emosi, kognitif dan perkembangan umum kanak-kanak

Aktiviti kreatif seperti melukis dan mewarna, kraftangan, muzik, pantun, puisi, pergerakan kreatif dan drama kanak-kanak dalam membantu perkembangan kanak-kanak daripada segi, persepsi,

fizikal, emosi, kognitif dan perkembangan umum.

Seni dalam perkembangan persepsi kanak-kanak

Kanak-kanak selalunya melukis apa yang mereka fahami berbanding apa yang mereka lihat. Ini menyebabkan lukisan mereka sukar ditafsir tetapi yang lebih penting ialah mereka mampu

melihat dunia menerusi kaca mata sendiri. Dengan sedikit galakan dan motivasi, kanak-kanak mampu berkarya dengan lebih baik.

Berdasarkan scenario berikut, jalankan kajian tindakan bersama murid-murid dalam bilik darjah anda.

Scenario

Anda tentu biasa meminta kanak-kanak melukis gambar yang bertajuk rumah saya. Perasankah anda bahawa kanak-kanak mampu menggambarkan rumah masing-masing di atas kertas lukisan. Ini kerana kanak-kanak tahu mereka dan orang yang mereka sayangi tinggal bersama di rumah yang mereka gambarkan. Tetapi adakah anda perasan bahawa garisan yang mereka hasilkan mempunyai persepsi yang berbeza daripada rumah sebenar mereka. Misalnya kedudukan pintu yang lebih rendah daripada tingkap.

Bagi melihat scenario ini dengan lebih jelas, jalankan kajian tindakan bersama murid-murid dalam bilik darjah anda. Beri semua murid sehelai kertas A₄ putih dan minta mereka melukis gambar bertajuk rumah saya. Kumpul semua lukisan mereka dan jalankan analisis terhadap lukisan yang dihasilkan. Gunakan mesin kira dan cari peratus bagi murid yang melukis kedudukan pintu yang lebih rendah daripada tingkap. Buat kesimpulan daripada hasil kajian tindakan yang dilakukan.

a. Tujuan kajian dijalankan

b. Objektif kajian

c. Persoalan kajian

d. Alat kajian

e. *Peserta kajian*

f. *Tempat kajian*

g. *Dapatan kajian*

<i>Aspek persepsi yang dilihat</i>	<i>Bilangan murid</i>	<i>Peratusan</i>
<i>Kedudukan pintu lebih rendah daripada tingkap.</i>		
<i>Kedudukan pintu sama tinggi dengan tingkap.</i>		
<i>Kedudukan pintu lebih tinggi daripada tingkap.</i>		

h. *Perbincangan*

i. Cadangan

j. Kesimpulan kajian

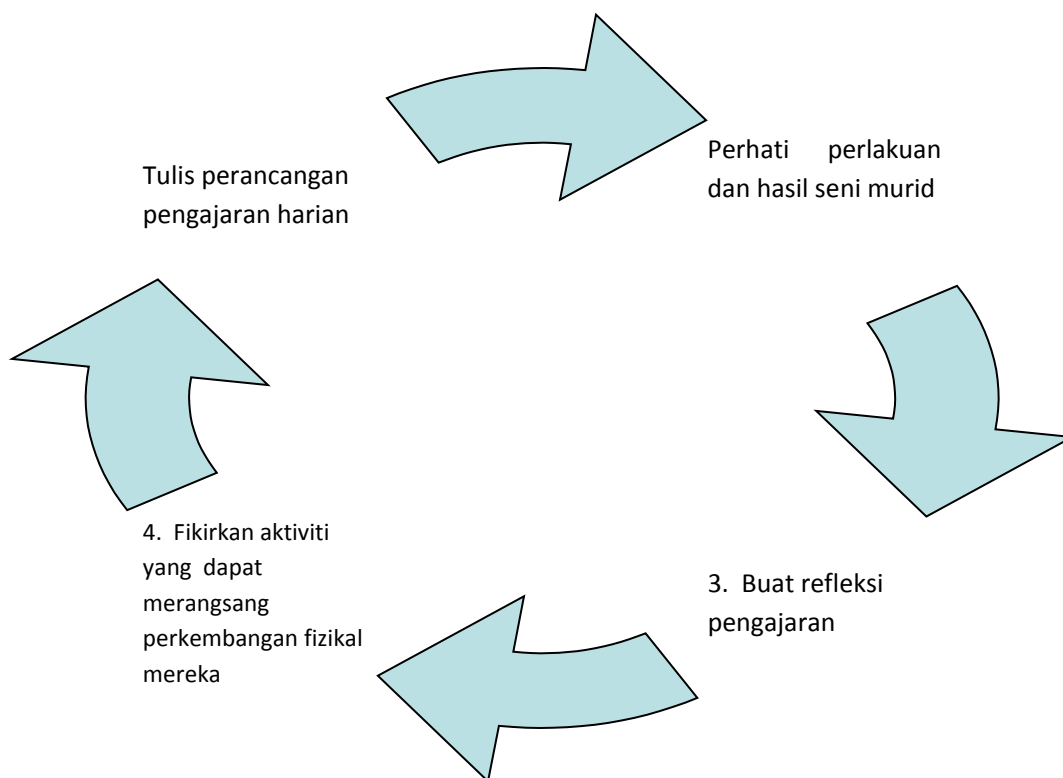
Seni dalam perkembangan fizikal kanak-kanak

Perhatikan daripada aspek fizikal dalam perkembangan seni kanak-kanak, anda perlu memerhati kandungan, proses, produk yang dihasilkan dan gaya seni mereka. Keterbatasan perkembangan fizikal boleh

dilihat dengan jelas, di mana kanak-kanak yang lebih muda agak terbatas daripada segi koordinasi mata-tangan, kawasan motor halus, perkembangan otot kecil, kemahiran tangan, contengan dan melukis bentuk.

Bolehkah anda mengenal pasti beberapa aktiviti yang boleh dilaksanakan bagi meningkatkan perkembangan seni kanak-kanak daripada aspek fizikal mereka? Bagaimanakah aktiviti yang anda fikirkan boleh dilaksanakan dalam bilik darjah? Berpandukan Rajah 6.1, cuba fikirkan peranan anda dalam langkah 4. Anda mungkin boleh memikirkan aktiviti untuk koordinasi mata-tangan, kawasan motor halus dan perkembangan otot kecil. Tulis aktiviti yang sesuai untuk membantu kanak-kanak dalam Jadual 6.1.

Rajah 6.1 Kitaran umum pengajaran

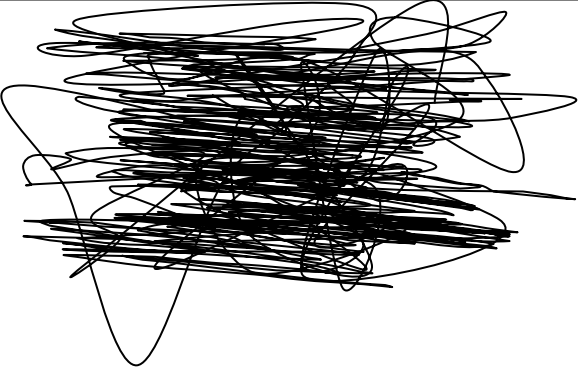

<i>Aspek fizikal</i>	<i>Aktiviti</i>	<i>Bahan yang diperlukan</i>
<i>Koordinasi mata-tangan</i>		
<i>Kawalan motor halus</i>		
<i>Perkembangan otot kecil</i>		

Seni dalam perkembangan emosi kanak-kanak

Emosi kanak-kanak juga ditunjukkan menerusi kandungan dan gaya dalam hasil seni mereka. Jika anda mengamati lukisan kanak-kanak, terkandung di dalamnya perangai, personality, emosi dan mereka. Mereka melukis peristiwa yang mereka alami setiap hari, objek yang mereka sukai atau individu yang mereka sayangi. Cerita yang ingin disampaikan oleh kanak-kanak diperolekkan melalui penggunaan warna, saiz, bentuk dan garis yang sesuai akan menambah emosi kepada lukisan mereka

AKTIVITI Latihan

Dagi lebih memahami aspek emosi dalam perkembangan seni kanak-kanak, cuba anda huraikan apa yang anda lihat dan fahami menerusi dua ilustrasi yang dihasilkan oleh kanak-kanak bermasalah pembelajaran dalam kategori teruk ini.

Ilustrasi	Respon anda
	
	

Seni dalam perkembangan kognitif kanak-kanak

Perkembangan seni kanak-kanak amat dipengaruhi oleh aspek kognitif sama ada daripada segi gaya mahupun kandungan. Kanak-kanak melukis apa yang mereka tahu berdasarkan pengalaman

kanak-kanak ditentukan oleh pengalaman mereka melihat, daya ingatan, imej dan kesan konsep ini dilukis di atas kertas.

Menggunakan template yang telah disediakan dalam tajuk kecil persepsi, jalankan kajian tindakan untuk melihat sejauh mana aspek kognitif mempengaruhi perkembangan seni kanak-kanak.

Berdasarkan scenario berikut, jalankan kajian tindakan.

Secnario

Kanak-kanak selalunya suka makan manisan dan buah-buahan. Jalankan kajian tindakan yang bertujuan untuk melihat kepekaan mereka terhadap buah-buahan tempatan. Minta kanak-kanak melukis buah durian. Buat penilaian terhadap daya kognitif mereka dengan memberi fokus kepada rupa bentuk, warna, dimensi dan rupa letak.

Perkembangan kognitif kanak-kanak boleh diperhatikan menerusi contengan mereka, iaitu sama ada contengan tidak terkawal, contengan terkawal dan contengan bernama. Peringkat contengan biasa ditunjukkan oleh kanak-kanak yang berumur dua hingga empat tahun.

- a. Contengan tidak terkawal dihasilkan secara spontan, sembarangan, pergerakan ringkas dan sekadar membuat garisan pada sebarang permukaan seperti dinding atau kertas.*
- b. Contengan terkawal lebih berorganisasi, berulang, penggunaan tangan lebih terkawal, boleh melukis dalam permukaan kertas yang disediakan, terdapat variasi garisan dan mula menunjukkan minat untuk melukis.*

- c. *Contengan bernama terhasil apabila kanak-kanak mula memberi nama terhadap garisan yang disukis, dapat menghubungkan contengan mereka dengan objek yang terdapat dalam persekitaran mereka, kawalan tangan semakin baik dan menunjukkan daya penumpuan yang tinggi.*

Berdasarkan scenario berikut, bincangkan mengenai peringkat prasemantik, semantik dan realistik kanak-kanak.

Secnario

Terdapat banyak peringkat dalam perkembangan kognitif kanak-kanak. Bincangkan mengenai peringkat prasemantik, semantik dan realistik.

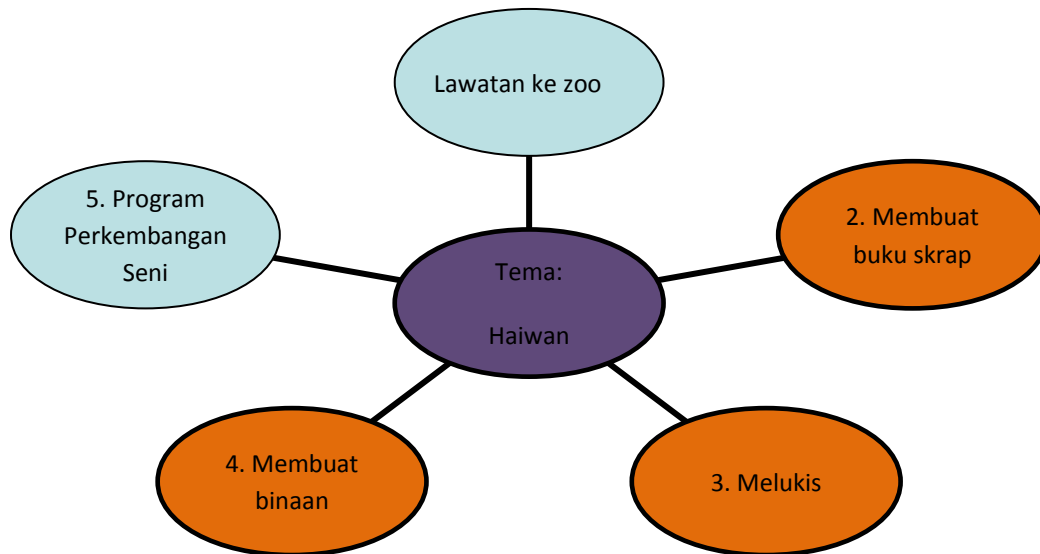
Seni dalam perkembangan umum kanak-kanak

Perkembangan bersifat menyeluruh di mana kanak-kanak biasa menggabungkan pengalaman mereka bersosial, budaya, personaliti dan persekitaran mereka apabila menjelaskan apa yang bermain

dalam fikiran mereka. Peringkat umur kanak-kanak juga memberi kesan terhadap perkembangan umum seseorang kanak-kanak. Sebagai guru, anda perlu mengetahui tahap perkembangan umum kanak-kanak bagi memudahkan anda membantu mereka mengekspresikan seni.

Perkembangan umum juga boleh diperhatikan menerusi contengan mereka dan proses ini terus berkembang sehingga mereka berjaya menghasilkan gambar. Perkembangan kognitif kanak-kanak juga boleh dipertingkatkan menerusi penorekaan mereka dengan alam. Anda boleh membawa mereka melawat sambil belajar dalam kawasan sekolah atau membuat lawatan ke destinasi tertentu bagi meningkatkan kefahaman mereka terhadap perkara yang berlaku di sekeliling mereka.

Rajah 6.1 menunjukkan usaha yang telah dilakukan oleh Encik Alias bin Baharudin (bukan nama sebenar) bagi menjayakan Program Perkembangan Seni di sekolah beliau. Di peringkat awal, beliau telah mengatur satu rangka lawatan kanak-kanak bersama ibubapa dan penjaga mereka ke Zoo Negara. Sebelum bertolak Encik Alias telah menjelaskan tujuan lawatan diadakan dan beliau menyeru supaya setiap ibubapa dan penjaga mengambil gambar bersama anak-anak masing-masing bagi dipamerkan di ruang pameran Program Perkembangan Seni dan bagi membuat buku skrap. Kanak-kanak juga diminta memilih menamakan sejenis haiwan yang mereka gemari apabila tamat lawatan. Sekembalinya dari lawatan, Encik Alias telah merancang dengan teliti aktiviti seni untuk beberapa minggu seterusnya. Beliau menjalankan aktiviti membuat buku skrap, melukis dan membuat binaan.

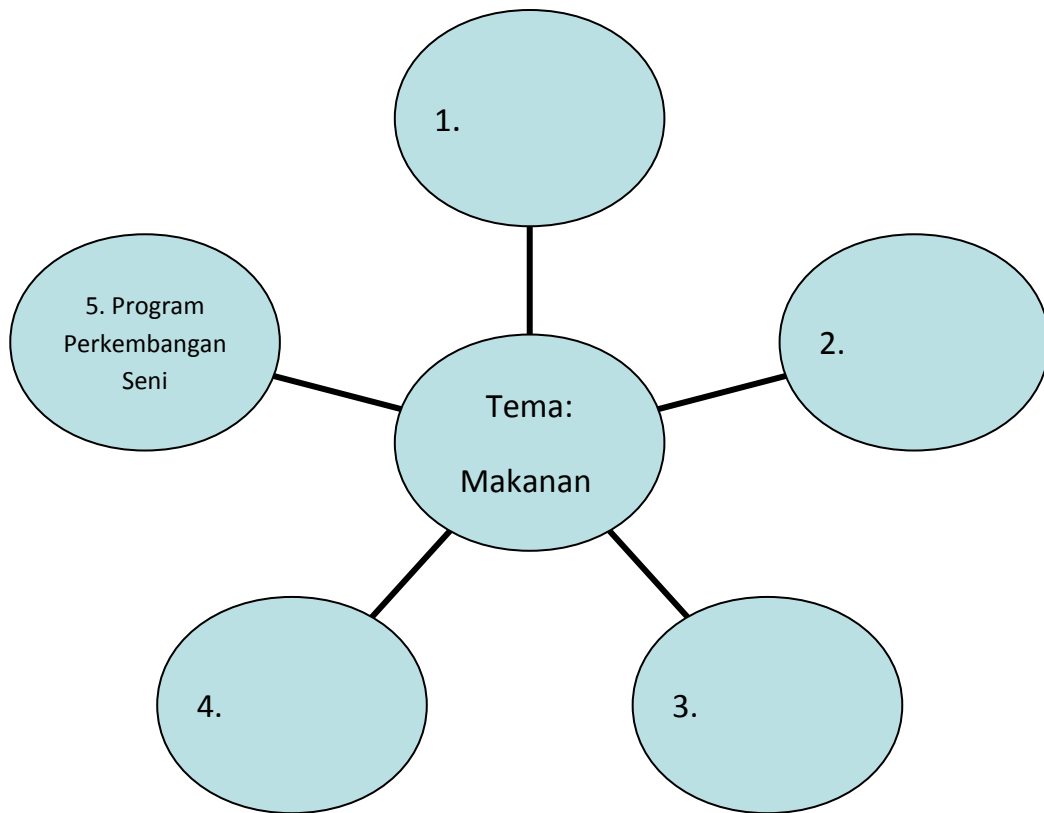
Rajah 6.1 Perancangan aktiviti

Anda merancang untuk mengadakan Program Perkembangan Seni di sekolah. Bagaimana anda memasukkan aspek perkembangan umum kanak-kanak dalam proses pengajaran dan pembelajaran? Apakah aktiviti yang boleh menarik minat mereka untuk menghayati seni?

Senario

Katakan anda telah memilih tema makanan untuk digunakan dalam program tersebut, bagaimana anda merancang pemilihan tema dengan aspek perkembangan umum bagi menghasilkan bahan pameran untuk Program Perkembangan Seni? Dengan merujuk kepada Rajah 6.1, senaraikan empat (4) aktiviti sesuai dan huraikan mengenai setiap aktiviti tersebut.

<i>Aktiviti</i>	<i>Perancangan awal</i>	<i>Pelaksanaan/penyertaan</i>	<i>Proses pengajaran dan pembelajaran</i>
1.			
2.			

3.			
4.			

Tuliskan pantun dan puisi kanak-kanak.

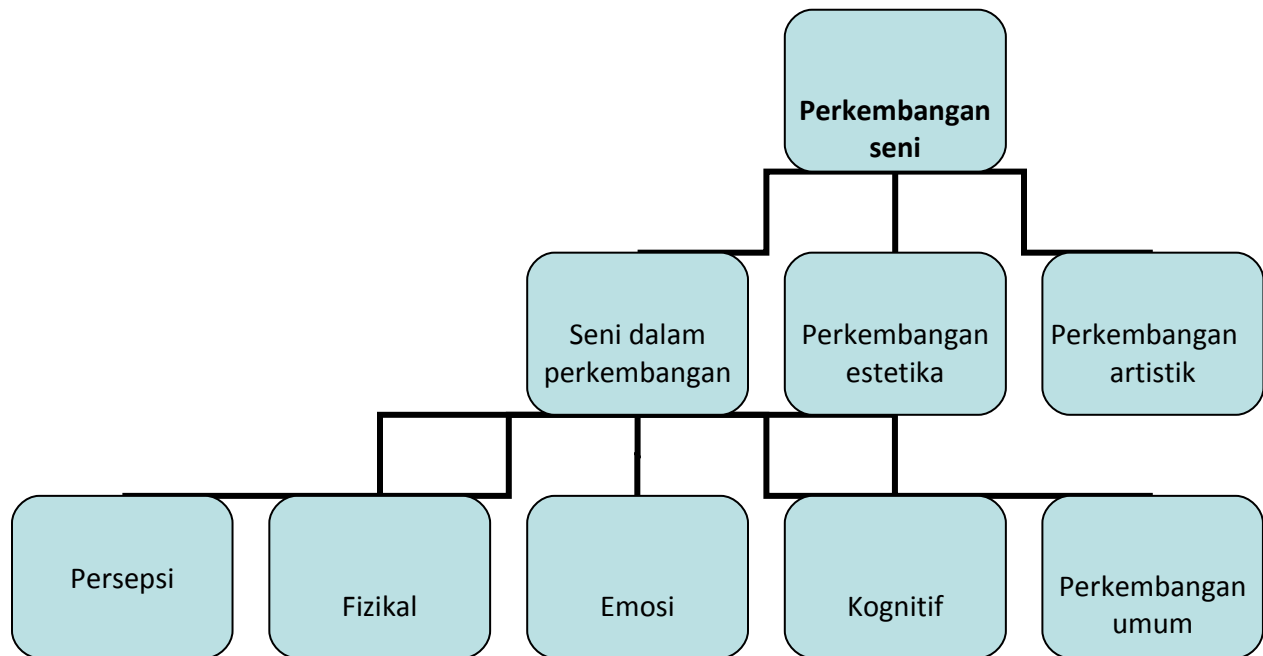

Huraikan bagaimana anda boleh membantu mengembangkan estetika kanak-kanak dalam aktiviti kreatif.

RINGKASAN

1. Proses perkembangan kanak-kanak mempunyai kaitan dengan umur kanak-kanak.
2. Kematangan mereka dalam ekspresi artistik berdasarkan kematangan usia kanak-kanak.
3. Ciri perkembangan kanak-kanak yang ditunjukkan tatkala mereka melukis ialah pengalaman estetika awal yang mempunyai kaitan dengan persepsi mereka.
4. Perkembangan estetika kanak-kanak boleh diamati menerusi aktiviti kreatif seperti melukis dan mewarna, kraftangan, muzik, pantun, puisi, pergerakan kreatif dan drama kanak-kanak.
5. Perkembangan artistik kanak-kanak ialah transisi perkembangan daripada peringkat contentan ke perwakilan sebenar.
6. Kanak-kanak mampu mempamerkan perkembangan artistik mereka tanpa mengira sosioekonomi keluarga.
7. Aktiviti kreatif seperti melukis dan mewarna, kraftangan, muzik, pantun, puisi, pergerakan kreatif dan drama kanak-kanak dalam membantu perkembangan kanak-kanak dari segi, persepsi, fizikal, emosi, kognitif dan perkembangan umum.

PETA KONSEP

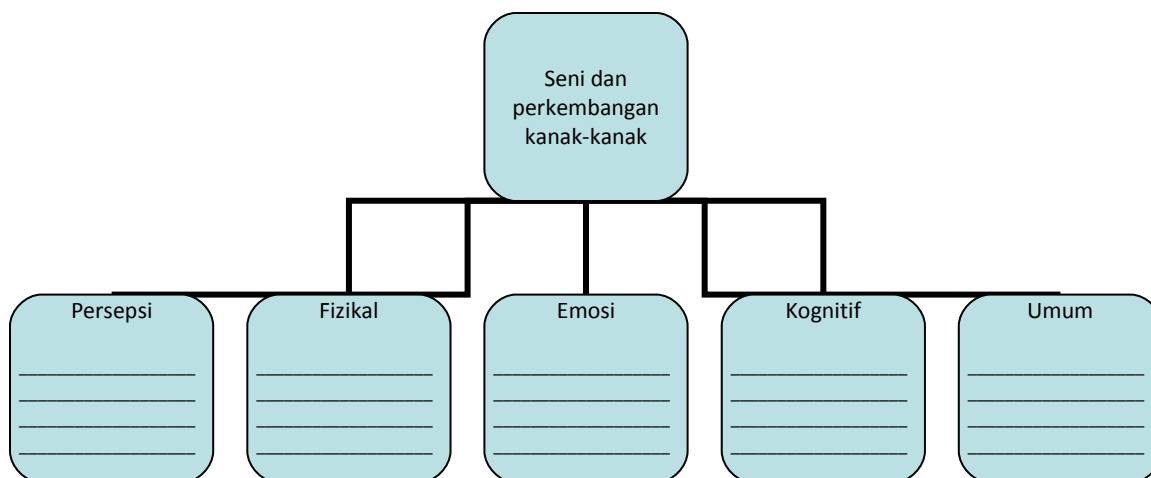

KATA KUNCI

1. *Perkembangan estetika kanak-kanak*
2. *Perkembangan artistik kanak-kanak*
3. *Seni dan perkembangan kanak-kanak*

PENILAIAN KENDIRI

1. *Huraikan apakah yang anda faham mengenai pengalaman estetika kanak-kanak?*
2. *Terangkan tiga peringkat perkembangan artistik kanak-kanak dalam teori Hurwitz dan Day.*
3. *Lengkapkan rajah berikut bagi menjelaskan maksud setiap aspek yang terdapat dalam ciri perkembangan kanak-kanak.*

RUJUKAN

Bate, J.K. (2000). Becoming an Art Teacher. United Kingdom: Wadsworth Thomson Learning.

Eva, L. Essa. (2003). Introduction to Early Childhood Education. Canada: Delmar Learning.

Mayesky, M. (2002). Creative Activities for Young Children. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

Mohd. Azhar Abd. Hamid. (2004). Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.

Schirmacher, R. & Fox, J.E. (2009). Art and Creative Development for Young Children. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. (a) Pengalaman estetika kanak-kanak

- Perkembangan estetika kanak-kanak boleh diamati menerusi aktiviti kreatif seperti melukis dan mewarna, kraftangan, muzik, pantun, puisi, pergerakan kreatif dan drama kanak-kanak.
- Pengalaman estetika kanak-kanak dalam aktiviti seni lebih menjurus kepada isyarat visual. Isyarat visual menggambarkan emosi dalaman kanak-kanak jiwa dan pemikiran mereka.

2. Tiga peringkat perkembangan artistik kanak-kanak dalam teori Hurwitz dan Day.

- Peringkat manipulatif dan zaman awal kanak-kanak (2-4 tahun)
- Peringkat membuat simbol (6-9 tahun)
- Peringkat praremaja (10-13 tahun)

3. Lengkapkan rajah berikut bagi menjelaskan maksud setiap aspek yang terdapat dalam ciri perkembangan kanak-kanak.

- Persepsi

Kanak-kanak selalunya melukis apa yang mereka fahami berbanding apa yang mereka lihat.

- Fizikal

Kandungan, proses, produk yang dihasilkan dan gaya seni kanak-kanak di mana kanak-kanak yang lebih muda menunjukkan segi koordinasi mata-tangan, kawalan motor halus, perkembangan otot kecil, kemahiran tangan, contengan dan melukis bentuk yang agak terbatas.

- Emosi

Kandungan dan gaya dalam hasil seni kanak-kanak memperlihatkan perangai, personaliti, emosi dan suara hati mereka. Cerita yang ingin disampaikan oleh kanak-kanak diperelekkkan melalui penggunaan warna, saiz, bentuk dan garis yang sesuai akan menambah emosi kepada lukisan mereka.

- Kognitif

Aspek kognitif dapat diperhati menerusi gaya dan kandungan karya kanak-kanak di mana kanak-kanak melukis apa yang mereka tahu berdasarkan pengalaman mereka melihat objek atau mengalami sendiri peristiwa dalam kehidupan mereka. Perkembangan kognitif kanak-kanak boleh diperhatikan menerusi contengan mereka, iaitu sama ada contengan tidak terkawal, contengan terkawal dan contengan bernama.

- Perkembangan umum

Perkembangan bersifat menyeluruh di mana kanak-kanak biasa menggabungkan pengalaman mereka bersosial, budaya, personaliti dan persekitaran mereka apabila menjelaskan apa yang bermain dalam fikiran mereka.

Perkembangan umum juga boleh diperhatikan menerusi contengan mereka dan proses ini terus berkembang sehingga mereka berjaya menghasilkan gambar.

UNIT 7

PENGAJARAN SENI LUKIS KANAK-KANAK

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat:

1. *Memahami maksud seni lukis kanak-kanak.*
2. *Membezakan peringkat skemata kanak-kanak.*
3. *Mengenal proses kanak-kanak melukis dan mewarna.*
4. *Merancang pengajaran yang bersesuaian dengan aktiviti mewarna.*

Pengenalan

Seni lukis melibatkan skema atau skemata dalam perkembangan seni kanak-kanak terutama dalam kerja-kerja seni seperti lukisan. Berdasarkan kepada skema dalam perkembangan seni kanak-

kanak, guru dapat melihat perkembangan kemahiran dan kebolehan kanak-kanak dalam bahasa tampaknya. Kanak-kanak gemar melukis gambar orang dewasa lelaki dan perempuan serta kanak-kanak lelaki dan perempuan. Mereka juga gemar melukis manusia dengan perbezaan pakaian dan pekerjaan mereka. Kebanyakan kanak-kanak memperkembangkan simbol yang mewakili pemikiran simbolik mereka untuk objek lain di dunia ini seperti flora dan fauna, bangunan dan kenderaan. Kanak-kanak lazimnya melukis apa yang mereka lihat dan mereka juga melukis perkara yang menarik

perhatian mereka. Modul ini membincangkan tentang tanda, kesan, garisan, rupa bentuk, warna, perbezaan warna dan kemahiran melukis bagi kanak-kanak.

ISI KANDUNGAN

Seni lukis kanak-kanak

*L*agi memahami proses penghasilan lukisan kanak-kanak, anda seharusnya mengerti bahawa dalam proses penghasilan seni, kanak-kanak menggunakan semua deria apabila belajar dan menunjukkan

ekspresi seni. Menerusi seni lukis, kanak-kanak dapat meningkatkan sensitiviti terhadap dunia fizikal dan belajar untuk memberi makna apabila meluahkan emosi. Malah imaginasi yang difikirkan oleh kanak-kanak tatkala berfikir secara simbolik cuba digambarkan dalam bentuk seni yang unik. Guru perlu peka terhadap kesan daripada aktiviti seni kanak-kanak kerana hasil seni yang dibina menggambarkan konsep diri kanak-kanak terhadap keseluruhan perkembangan personaliti mereka. Jika ini berlaku, bermakna anda telah berjaya membentuk peribadi yang baik dalam diri kanak-kanak dan proses penghasilan lukisan kanak-kanak telah dimanfaatkan.

Seni lukis jika diberi perhatian boleh memperkembangkan kebolehan kreativiti semulajadi kanak-kanak kerana proses penghasilan lukisan misalannya dapat menggabung jalinan emosi, sosial dan nilai estetik. Secara ringkasnya, lukisan merupakan satu persembangan grafik awal bagi kanak-kanak terhadap apa yang mereka perhatikan dalam kehidupan seharian. Proses estetik dan daya kreativiti kanak-kanak boleh dibahagikan kepada empat, iaitu proses penajaman daya intuisi, persepsi, imaginasi dan konsepsi. Manakala unsur seni lukis atau seni visual yang biasa diperhatikan dalam lukisan kanak-kanak (apabila guru menilai karya mereka) meliputi garisan, warna, bentuk, jisim atau isipadu, rekaan atau gubahan, corak, ruang,imbangan dan tekstur.

Peringkat Skemata Kanak-kanak

*T*hapman (1978) menyatakan terdapat peringkat-peringkat skemata kanak-kanak iaitu peringkat manipulatif, peringkat membuat simbol dan peringkat praremaja.

Peringkat manipulatif

Peringkat manipulatif bagi kanak-kanak berusia antara dua hingga lima tahun. Di peringkat permulaan, kanak-kanak lazimnya menjalankan kegiatan menanda, mencakar dan melukis dengan menggunakan sebarang bahan yang mereka perolehi seperti krayon, pensel, lipstik atau kapur. Mereka akan menanda atau mencakar di mana sahaja tempat seperti dinding, lantai dan lain-lain permukaan. Cakaran kanak-kanak ini merupakan salah satu contoh permulaan menunjukkan ciri personal mereka.

Peringkat membuat simbol

Peringkat membuat simbol bagi kanak-kanak yang berumur antara enam tahun hingga sembilan tahun. Apabila kanak-kanak semakin membesar, mereka mula membuat perkaitan antara imej dan idea. Lukisan mereka kini lebih memberi makna terhadap bentuk yang dilukis dan bentuk ini beransur-ansur menjadi simbol bagi mewakili objek sebenar. Pada peringkat ini kanak-kanak menghasilkan hasil kerja yang lebih menyeluruh seperti gambaran manusia telah dapat dilukis dengan lengkap termasuk kaki, tangan, hidung, gigi. Mereka juga mula menggunakan kreativiti untuk memasukkan elemen pakaian dan rambut pula biasanya dilukis dengan beberapa siri garisan.

Peringkat praremaja

Peringkat praremaja bagi kanak-kanak yang berumur antara 10 tahun hingga 13 tahun. Pada peringkat ini, kanak-kanak telah berupaya untuk melukis garisan, mewarna dan membentuk sehingga gabungan elemen-elemen seni membawa kepada kombinasi yang menyeluruh dan dapat dilihat dengan jelas.

Gardner (1980) mencadangkan agar orang dewasa menyediakan peluang kepada kanak-kanak untuk melakukan aktiviti seni tanpa sekatan kerana kanak-kanak meluahkan apa yang mereka rasai dan mempunyai cerita sendiri menerusi lukisan mereka.

- *Perkembangan kanak-kanak juga dapat dikesan menerusi perkembangan kerja-kerja seni mereka.*
- *Kekerapan kanak-kanak melukis menggambarkan idea mereka, pengalaman, hubungan kanak-kanak dengan persekitaran.*
- *Lukisan sebagai bahan bukan lisan memberi ruang kepada kanak-kanak untuk menyatakan perasaannya.*
- *Tidak ada dua orang kanak-kanak menghasilkan lukisan yang sama walaupun tajuknya sama.*

- Bagi kanak-kanak, seni bermakna semua deria mengambil bahagian untuk belajar dan ekspresi.
- Seni dapat membantu perkembangan keseluruhan kanak-kanak

Proses Kanak-kanak Melukis

*T*i peringkat awal, kanak-kanak suka menconteng bagi meluahkan perasaan secara spontan. Kemudian kanak-kanak mula melakar dan secara perlahan-lahan, mereka mula melukis secara lebih sistematik dan kemudian mula berjinak-jinak bagi mendapatkan kesan ten, jalinan, pencahayaan, ruang, perspektif dan komposisi dengan menggunakan media kering atau bukan warna basah. Melukis boleh ditakrifkan sebagai satu teknik menggambar dengan menggunakan media kering atau warna yang paling minimum. Anda boleh merancang aktiviti melukis dengan menggunakan media kasar, halus, lembut, keras dan tajam. Bahan media tulis tersebut meninggalkan kesan-kesan garisan di permukaan. Apabila kanak-kanak mula melukis, anda perlu perhatikan supaya kesan-kesan garisan yang dipengaruhi oleh pilihan bahan dan tekanan pada permukaan yang digunakan dapat menghasilkan gambaran yang hampir tepat dengan objek sebenar. Melalui latihan dan bimbingan, kanak-kanak pasti dapat melukis dengan baik. Dalam modul ini kita akan berbincang mengenai tiga teknik melukis, iaitu menggunakan lukisan teknik pensel, teknik pensel warna dan teknik oil pastel.

Teknik pensel

Lukisan teknik pensel boleh dilaksanakan dengan menggunakan teknik gesekan dan teknik garisan selari.

Teknik pensel warna

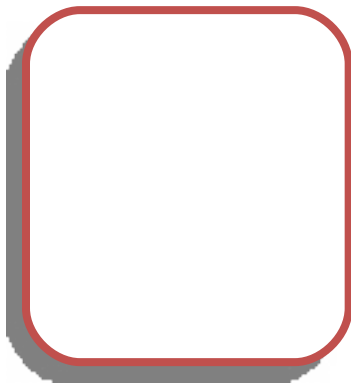
Lukisan menggunakan teknik pensel warna boleh dilaksanakan menggunakan teknik garisan kentut dan teknik garisan menyilang tidak menentu.

Teknik oil pastel

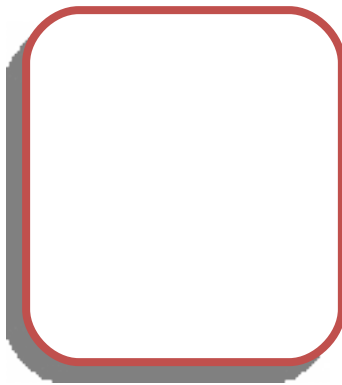
Teknik oil pastel merupakan teknik campuran.

AKTIVITI Latihan

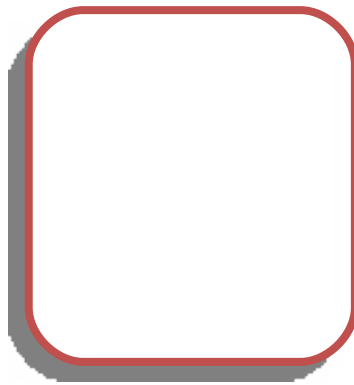
Bagi memahami ketiga-tiga teknik ini, cuba anda lakukan sendiri teknik ini dengan melukis gambar sebiji buah epal.

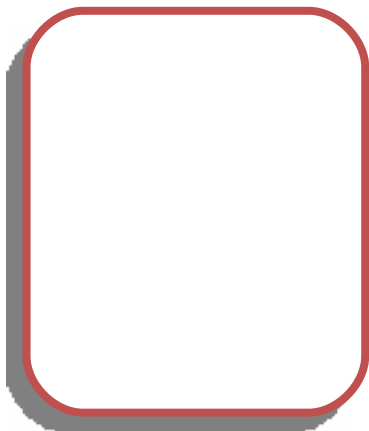
Teknik gosokan

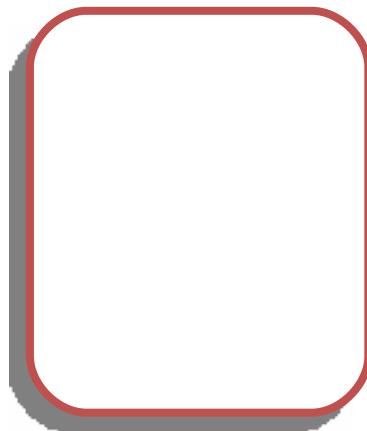
Teknik garisan selari

Teknik garisan kentut

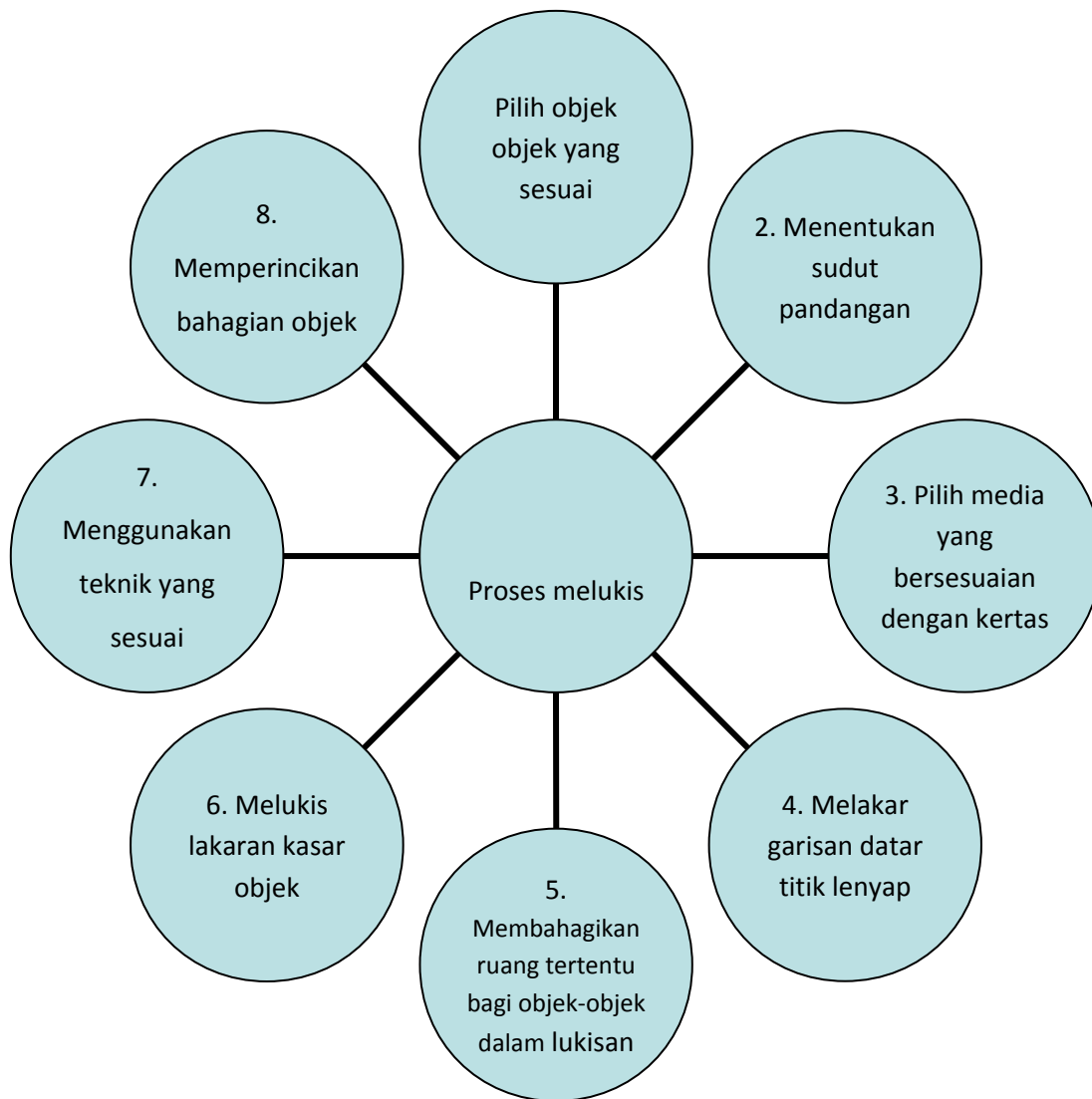
*Teknik garisan menyalang
tidak menentu*

Teknik campuran

Aktiviti Melukis Kanak-kanak

Rajah 7.1 menunjukkan lapan proses melukis. Setiap proses perlu dirancang dan dilaksanakan secara teliti supaya kanak-kanak dapat melukis dengan baik dan bermutu.

Rajah 7.1 Proses melukis

Garisan dan rupa bentuk

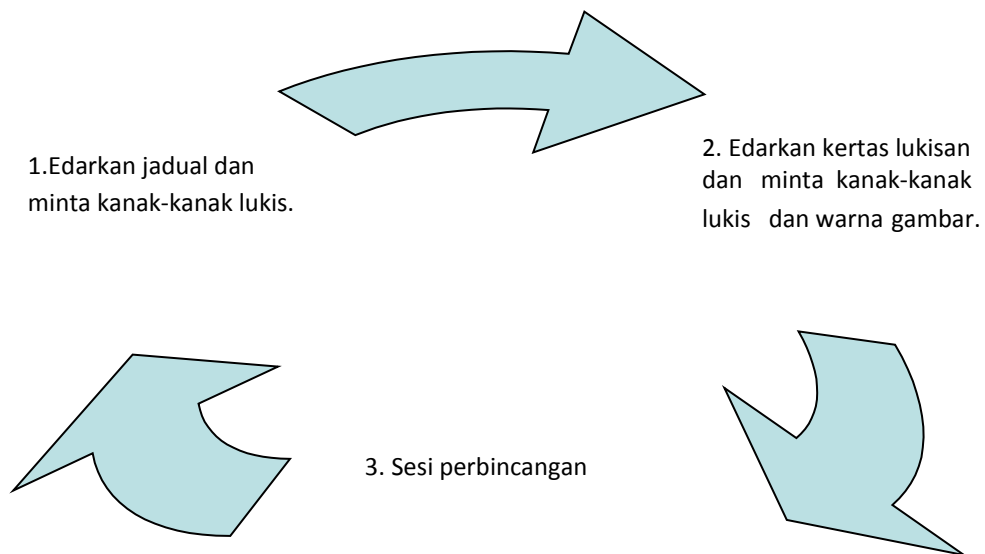
Garisan merupakan satu tanda jelas yang dibuat menggunakan peralatan lukisan di atas satu permukaan. Garisan boleh dihasilkan apabila kanak-kanak mencenteng krayon di atas sehelai kertas.

Garisan sebenarnya merupakan cantuman satu siri titik dan garisan boleh digunakan bagi menunjukkan arah, pergerakan atau bentuk. Menggunakan garisan juga, kanak-kanak boleh menulis abjad, perkataan, nombor, simbol dan sebagainya. Garisan boleh digunakan dalam pelbagai cara mengikut kreativiti masing-masing kerana garisan mempunyai dimensi tersendiri termasuk saiz (besar dan kecil), arah (kanan dan kiri), ukuran (panjang dan pendek), ketebalan, ketinggian dan berat.

Bagi memahami dimensi garisan, cuba lakukan aktiviti seperti yang digambarkan dalam Rajah 7.2 bersama enam orang kanak-kanak, iaitu tiga orang kanak-kanak lelaki dan tiga orang kanak-kanak perempuan. Aktiviti ini perlu dilaksanakan dalam dua sesi pembelajaran atau hari yang berbeza.

Pada sesi pembelajaran/hari pertama, beri setiap kanak-kanak sehelai kertas, minta mereka lukis sebuah rumah, sebuah kereta, sebatang pokok, sepasu bunga dan seekor burung. Kumpul semula jadual dan failkan.

Pada sesi pembelajaran/hari kedua, beri sehelai kertas lukisan dan minta kanak-kanak melukis gambar rumah mereka, kereta bapa, pekek di sekeliling rumah masing-masing, pekek bunga dan burung.

Rajah 7.2

Jadual 7.1 Aktiviti garisan dan rupa bentuk

<i>Objek</i>	<i>Ruangan melukis</i>	<i>Tatatan</i>
<i>Sebuah rumah</i>		
<i>Sebuah kereta</i>		
<i>Sebatang pokok</i>		
<i>Sepasu bunga</i>		
<i>Seekor burung</i>		

Perhatikan dengan teliti bagaimana setiap kanak-kanak menggunakan dimensi saiz dan ukuran bagi menyiapkan lukisan masing-masing. Perhatikan juga logik gambar rumah yang dihasilkan dan buat perbandingan gambar yang dihasilkan oleh kanak-kanak menggunakan Jadual 7.2. Anda disarankan menyediakan lima jadual seumpamanya bagi mengkaji lima objek yang dilukis. Anda juga boleh melihat dimensi lain menggunakan jadual yang sama.

Jadual 7.2 Dimensi saiz dan ukuran bagi lukisan rumah kanak-kanak

Kanak-kanak	Rumah	Dimensi	
		Saiz	Ukuran
Pertama			
Kedua			
Ketiga			
Keempat			
Kelima			
Keenam			
Perbandingan:			
Kesimpulan:			

Terdapat pelbagai teknik yang boleh anda lakukan bagi membantu kanak-kanak menghasilkan garisan yang baik seperti teknik koyakkan, tampasan, gesekan dan kelaj. Anda boleh membantu kanak-kanak membuat garisan dengan menggunting kertas majalah atau kertas warna mengikut ketebalan garisan yang ingin dihasilkan. Selain kertas, kanak-kanak juga boleh menempal pencungkil gigi dan batang ais krim di atas kertas tebal. Susunan yang dibina dapat menghasilkan rupa bentuk.

Mengenal warna

Warna boleh dikategorikan kepada empat peringkat, iaitu warna asas, warna sekunder, warna tertier dan warna neutral.

Warna asas

Warna asas juga dikenali sebagai warna premari. Terdapat tiga warna dikenali sebagai warna asas dan warna-warna ini dikenali sebagai warna asas kerana boleh menghasilkan warna lain.

Warna sekunder

Warna sekunder ialah campuran dua warna asas dalam kuantiti yang sama.

Tuba anda isi tempat kosong dalam Jadual 7.3 untuk mendapatkan warna sekunder.

Warna sekunder	Warna asas
Hijau	
Jingga	
Ungu	

--	--

Warna tertier

Warna tertier ialah campuran warna asas dengan warna sekunder.

Warna neutral

Warna neutral adalah warna hitam dan putih.

Fikirkan mengenai kategori warna dan tulis jawapan anda dalam Jadual 7.4.

Jadual 7.4 Kategori warna

<i>Kategori warna</i>	<i>Warna</i>
<i>Warna asas</i>	
<i>Warna sekunder</i>	
<i>Warna tertier</i>	

Aktiviti Mewarna Untuk Kanak-kanak

Tatan merupakan proses penghasilan seni menggunakan bahan berwarna atau cat yang disapu ke atas sesuatu permukaan yang rata seperti di atas kertas, kanvas dan kadbed. Tatan juga boleh dibuat dengan menggunakan pelbagai bahan pewarna seperti templo (serbuk), cat air atau bahan pewarna daripada tumbuh-tumbuhan seperti kunyit. Penggunaan berus yang berbeza daripada segi saiz dan bentuk dapat menghasilkan gaya kepada lukisan.

Anda boleh menggalakkan kanak-kanak untuk menggunakan peralatan yang berlainan apabila mewarna supaya dapat memberi kesan yang menarik. Aktiviti sebegini juga dapat meningkatkan kreativiti kanak-kanak selain berupaya mengembirakan mereka. Apabila anda menjalankan kegiatan melukis dan membuat gambar, reka atau beri tajuk mengikut perincian sukatan pelajaran. Anda juga digalakkan bercerita berkaitan tajuk dipermulaan pelajaran sebelum meminta kanak-kanak melakukan aktiviti mewarna.

Nama dan lakarkan enam peralatan dan bahan yang perlu disediakan apabila anda merancang untuk menjalankan kegiatan catan dalam jadual 7.5.

Jadual 7.5 Nama dan lakaran peralatan dan bahan untuk aktiviti catan

Peralatan dan bahan untuk aktiviti catan			
1.		4.	
2.		5.	
3.		6.	

Warna boleh dikategorikan kepada tiga empat peringkat, iaitu warna asas, warna sekunder, warna tertier dan warna neutral. Buat satu piramid warna menggunakan warna asas dan tulis refleksi anda apabila melakukannya.

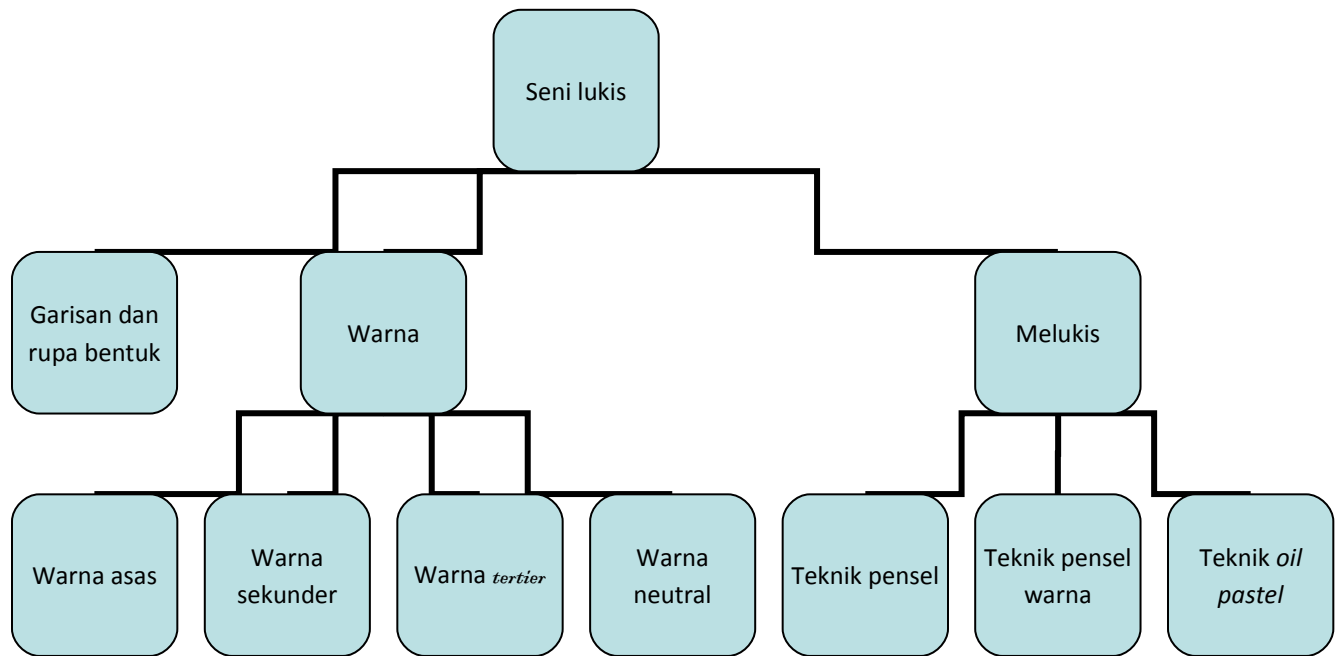

Lukis gambar bertajuk Saya Anak Malaysia.

RINGKASAN

1. Seni lukis melibatkan skema atau skemata dalam perkembangan seni kanak-kanak terutama dalam kerja-kerja seni seperti lukisan.
2. Peringkat-peringkat skemata kanak-kanak merangkumi peringkat manipulatif, peringkat membuat simbol dan peringkat praremaja.
3. Kanak-kanak lazimnya melukis apa yang mereka lihat dan mereka juga melukis perkara yang menarik perhatian mereka.
4. Menerusi seni lukis, kanak-kanak dapat meningkatkan sensitiviti terhadap dunia fizikal dan belajar untuk memberi makna apabila meluahkan emosi.
5. Lukisan merupakan satu persembangan grafik awal bagi kanak-kanak terhadap apa yang mereka perhatikan dalam kehidupan seharian.
6. Proses estetika dan daya kreativiti kanak-kanak boleh dibahagikan kepada empat, iaitu proses penajaman daya intuisi, persepsi, imaginasi dan konsep.
7. Garisan merupakan satu tanda jelas yang dibuat menggunakan peralatan lukisan di atas satu permukaan.
8. Garisan boleh digunakan dalam pelbagai cara mengikut kreativiti masing-masing kerana garisan mempunyai dimensi tersendiri termasuk saiz (besar dan kecil), arah (kanan dan kiri), ukuran (panjang dan pendek), ketebalan, ketinggian dan berat.
9. Warna boleh dikategorikan kepada tiga empat peringkat, iaitu warna asas, warna sekunder, warna tertier dan warna neutral.
10. Melukis boleh ditakrifkan sebagai satu teknik menggambar dengan menggunakan media kering atau warna yang paling minimum.
11. Cat merupakan proses penghasilan seni menggunakan bahan berwarna atau cat yang disapu ke atas sesuatu permukaan yang rata seperti di atas kertas, kanvas dan kadbed.

PETA KONSEP

KATA KUNCI

1. *Seni lukis*
2. *Melukis*
3. *Lukisan teknik pensel*
4. *Lukisan teknik pensel warna*
5. *Lukisan teknik oil pastel*
6. *Peringkat manipulatif*
7. *Peringkat membuat simbol*
8. *Peringkat praremaja*
9. *Garisan*
10. *Rupa bentuk*
11. *Mewarna*
12. *Warna asas*
13. *Warna sekunder*
14. *Warna tertier*
15. *Warna neutral*

PENILAIAN KENDIRI

1. *Huraikan apa yang anda faham mengenai seni lukis.*
2. *Bezakan skemata kanak-kanak mengikut peringkat.*
3. *Huraikan mengenai garisan dan rupa bentuk dalam seni lukis kanak-kanak.*
4. *Huraikan berkaitan kategori warna dalam seni lukis.*

RUJUKAN

- Bate, J.K. (2000). *Becoming an Art Teacher*. United Kingdom: Wadsworth Thomson Learning.
- Eva, L. Eesa. (2003). *Introduction to Early Childhood Education*. Canada: Delmar Learning.
- Mayesky, M. (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Mohd. Azhar Abd. Hamaid. (2004). *Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.
- Schirmacher, R. & Fox, J.E. (2009). *Art and Creative Development for Young Children*. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. *Maksud seni lukis.*
- *Lukisan merupakan satu persembangan grafik awal bagi kanak-kanak terhadap apa yang mereka perhatikan dalam kehidupan seharian.*
- *Proses estetika dan daya kreativiti kanak-kanak boleh dibahagikan kepada empat, iaitu proses penajaman daya intuisi, persepsi, imaginasi dan konsep.*
- *Unsur seni lukis yang biasa diperhati dalam lukisan kanak-kanak meliputi garisan, warna, bentuk, jisim atau isipadu, rekaan atau gubahan, corak, ruang,imbangan dan tekstur.*

2. *Seknata kanak-kanak mengikut peringkat.*

- *Peringkat manipulatif*
- *Peringkat membuat simbol*
- *Peringkat praremaja*

3. *Garis dan rupa bentuk dalam seni lukis kanak-kanak.*

- *Garis adalah satu tanda jelas yang dibuat menggunakan peralatan lukisan di atas satu permukaan.*
- *Garis adalah cantuman satu siri titik dan garis boleh digunakan bagi menunjukkan arah, pergerakan atau bentuk.*
- *Menggunakan garis juga, kanak-kanak boleh menulis abjad, perkataan, nombor, simbol dan sebagainya.*
- *Garis mempunyai dimensi tersendiri termasuk saiz (besar dan kecil), arah (kanan dan kiri), ukuran (panjang dan pendek), ketebalan, ketinggian dan berat.*

4. *Kategori warna dalam seni lukis.*

<i>Kategori warna</i>	<i>Huraian</i>
<i>Warna asas</i>	<i>Warna asas juga dikenali sebagai warna premari. Terdapat tiga warna dikenali sebagai warna asas dan warna-warna ini dikenali sebagai warna asas kerana boleh menghasilkan warna lain. Warna-warna itu ialah merah, kuning dan biru.</i>
<i>Warna sekunder</i>	<i>Warna sekunder ialah campuran dua warna asas dalam kuantiti yang sama. Misalnya warna biru dicampur dengan warna kuning dalam kuantiti yang sama akan menghasilkan warna hijau.</i>
<i>Warna tertier</i>	<i>Warna tertier ialah campuran warna asas dengan warna sekunder.</i>
<i>Warna neutral</i>	<i>Warna neutral adalah warna hitam dan putih.</i>

UNIT 8

PENGAJARAN KRAFTANGAN KANAK-KANAK

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat:

1. *Menerangkan maksud am mereka kraf mudah.*
2. *Mengenal kraf mudah 2 dimensi*
3. *Mengenal kraf mudah 3 dimensi.*
4. *Merancang aktiviti pengajaran kraf mudah.*

Pengenalan

Kraf mudah dapat membantu perkembangan motor kasar dan motor halus kanak-kanak. Aktiviti kraf mudah menggalakkan penggunaan dan kawalan otot secara berkesan. Aktiviti memegang gunting,

bermain dengan bahan dan alatan memungkinkan pergerakan motor halus dapat membantu peningkatan gerak otot kanak-kanak. Aktiviti menggunakan tanah liat dapat meningkatkan perkembangan kemahiran seni dan kreativiti kanak-kanak di mana mereka dapat membentuk pelbagai objek. Selain itu, aktiviti ini dapat turut membantu perkembangan motor halus dan motor kasar kanak-kanak. Dalam modul ini, kita akan membincangkan tentang pengajaran kraf mudah 2 dimensi atau 2D yang mempunyai panjang dan lebar seperti tepeng dan kad ucapan serta kraf mudah 3 dimensi atau 3D yang mempunyai panjang, lebar dan tinggi seperti boneka dan mobil. Kraf mudah sama ada dalam bentuk 2D atau 3D dapat mempertingkatkan kreativiti kanak-kanak dan menggemirakan mereka. Penghayatan seni penting dalam kehidupan kanak-kanak kerana berkaitan dengan kognitif dan nilai estetika dalam kehidupan.

ISI KANDUNGAN

Kraf mudah

*K*raf mudah untuk kanak-kanak mengaplikasikan teknik aktiviti menggambar, membuat corak dan rekaan serta bentuk binaan. Aktiviti menggambar untuk kanak-kanak adalah seperti lukisan, catan,

kelaj, mentaj, cetakan, resis, gesekan, stensilan, percikan, gurisan, capan dan mozek. Aktiviti membuat corak dan rekaan untuk kanak-kanak adalah seperti ikatan dan celupan, tiupan, titisan, renjisan, percikan, lukisan, catan, cetakan, capan, resis, kelaj, puasaman, lipatan dan guntingan. Aktiviti bentuk binaan kanak-kanak adalah seperti tepeng, boneka, origami, mobail, stabail, model dan diorama.

Kraf mudah 2 dimensi

*K*raf mudah 2 dimensi atau 2D adalah bentuk kraf yang mempunyai panjang dan lebar. Kraf mudah 2 dimensi untuk kanak-kanak adalah seperti kelaj, tepeng dan kad ucapan.

Kolaj

*K*olaj boleh dibuat dengan menggunakan perca kain, kertas warna, bahan-bahan alam seperti rempah ratus, daun dan ranting. Kolaj dihasilkan dengan menampal medium yang dipilih untuk membuat gambar atau corak rekaan di atas sebarang permukaan. Tampalan disusun dan ditindih pada permukaan mengikut gambar yang hendak dibuat. Pelbagai corak dan gambar boleh dihasilkan melalui aktiviti kolaj berdasarkan kreativiti kanak-kanak.

Apabila anda merancang untuk menjalankan aktiviti kolaj di mana melibatkan pemilihan bahan, menggunting, menyusun dan menampal. Beri perhatian apabila kanak-kanak mengendalikan bahan-bahan yang digunakan bagi mengelakkan bilik menjadi terlalu bersepah. Kanak-kanak perlu dibebaskan untuk memilih bahan dan dibimbing daripada segi penyusunan bahan. Anda juga perlu tahu memilih bahan pelekak yang bersesuaian untuk bahan yang dipilih.

Bahan	Pelikat
Kain	Gam biasa atau kanji
Kertas	
Kayu	Glue

Topeng

*T*openg biasa dibuat menggunakan kertas manila, gunting, gelung getah, pensel dan warna. Anda boleh mengajar kanak-kanak membuat dua jenis topeng, iaitu topeng penuh dan topeng zero yang

hanya menutup bahagian mata sahaja. Kanak-kanak boleh membuat topeng berdasarkan imaginasi mereka atau mengadaptasi kartun kegemaran mereka. Imej topeng juga boleh dihasilkan berdasarkan wajah manusia, flora dan fauna.

Anda merancang untuk mengadakan pementasan bertajuk *Puteri Salju*. Bagi menjayakan pementasan ini, anda perlu memikirkan watak, plot cerita, satar dan prop. Namakan watak utama dalam pementasan dan sediakan topeng yang sesuai untuk setiap watak. Sediakan juga plot cerita dan satar belakang pentas.

Langkah 1

Lengkapkan Jadual 8.1 sebagai persediaan awal. Fikirkan nama watak, imej topeng bagi setiap watak dan tentu sekali anda perlu menyenaraikan bahan yang diperlukan untuk membuat topeng.

Jadual 8.1 Persediaan awal

Watak	Imej tepeng	Bahan yang diperlukan

Langkah 2

Sediakan plot cerita dengan mengambil kira dialog antara Puteri Salju dan watak sampingan dalam pementasan. Anda bolehlah mendapatkan buku cerita atau melayari menerusi internet untuk mendapatkan bahan yang sesuai.

Langkah 3

Sediakan latar belakang dan prep yang bersesuaian dengan jalan cerita. Lukis pelan tapak bagi pentas bagi memudahkan anda menyusun prep dan menyesuaikan prep dengan lakonan.

Langkah 4

Latih kanak-kanak menghafal cerita dan dialog dengan menggunakan tepeng.

Kad ucapan

Aktiviti membuat kad ucapan menggunakan teknik corak dan rekaan yang melibatkan guntingan dan tampasan. Kad ucapan boleh dibuat dalam pelbagai saiz. Kemahiran bahasa memainkan peranan

dalam penghasilan kad yang menarik kerana kad ucapan pasti mempunyai kata-kata yang ingin disampaikan. Kanak-kanak juga boleh digalakkan untuk membuat rekaan mudah seperti kad ucapan. Aktiviti membuat kad ucapan boleh

menggalakkan murid untuk menghargai orang tersayang dan sesuai dijalankan sempena hari perayaan atau sambutan Hari Guru. Peralatan dan bahan yang diperlukan ialah:

1. Kertas keras
2. Gunting
3. Pensel
4. Pembaris
5. Penebuk lubang
6. Reben
7. Warna
8. Kertas warna
9. Bunga kering

Langkah ansur maju untuk membuat kad ucapan

1. Guru mengaitkan dengan peristiwa semasa seperti hari perayaan dan hari lahir.
2. Guru menunjukkan cara menghasilkan kad ucapan.
3. Sediakan peralatan dan bahan.
4. Lipat kertas kepada dua bahagian.
5. Buat ukuran kad di atas kertas keras.
6. Lukis atau buat corak mengikut kreativiti masing-masing.
7. Buat sampul surat.

Kraf mudah 3 dimensi

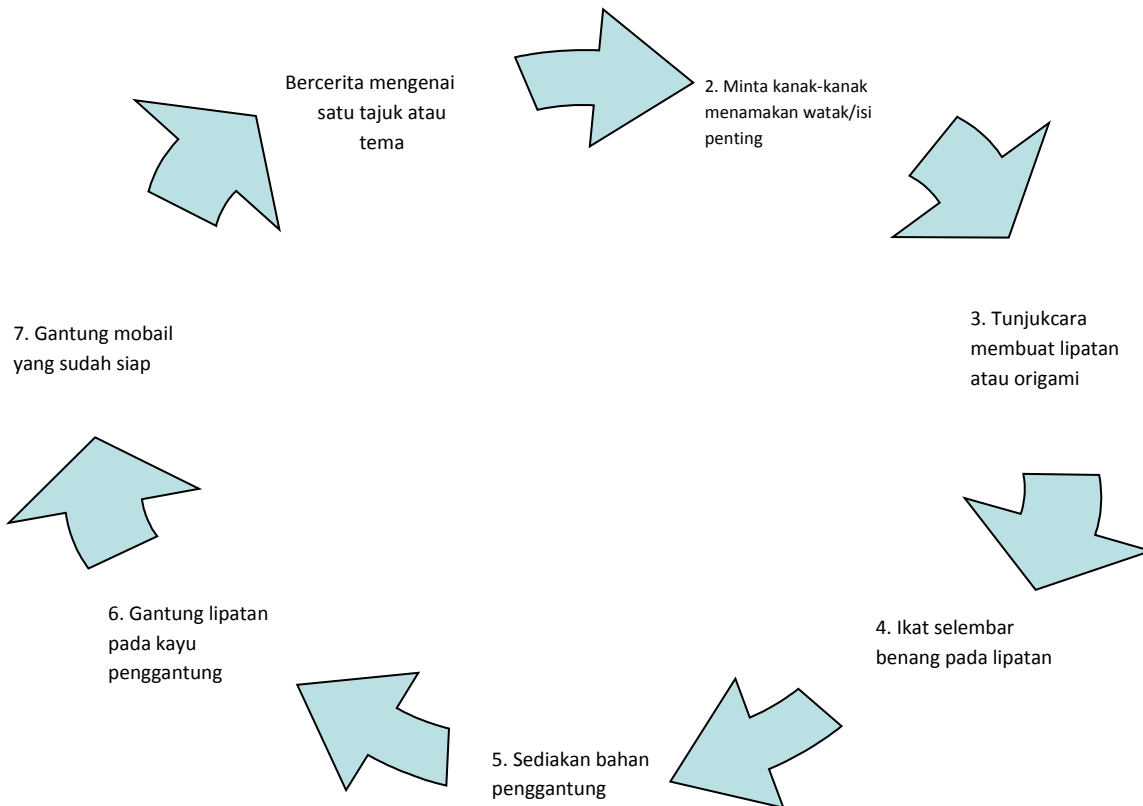
Kraf mudah 3 dimensi atau 3D adalah bentuk kraf yang mempunyai panjang, lebar dan tinggi. Kraf mudah 3 dimensi untuk kanak-kanak adalah seperti boneka dan mobail.

Boneka

Aktiviti boneka boleh mempertingkatkan daya pemikiran, kreativiti, bahasa, kemahiran intrapersonal dan kemahiran interpersonal kanak-kanak. Anda boleh menyediakan satu sudut untuk aktiviti boneka dalam bilik darjah masing-masing. Bahan-bahan yang perlu untuk menghasilkan boneka mudah adalah seperti sarung tangan, sarung kaki, kertas, telur, bekas kertas dan bekas minuman. Boneka juga boleh dibuat dari blok-blok kayu dan bahan terbuang seperti tin susu dan kotak kecil. Boneka boleh dibuat dalam pelbagai cara dan kanak-kanak boleh melakikan watak menggunakan hasil karya masing-masing.

Mobail

Mobail ialah hasil kerja kanak-kanak seperti lipatan, lukisan dan objek yang senang digantung. Bahan dan objek seterusnya digantung pada imbangan yang sesuai. Dalam aktiviti mobail terdapat tiga perkara yang perlu anda beri perhatian, iaitu kreativiti mereka bentuk dan mencari objek untuk digantung, imbangan dan menggantung mobail. Anda boleh menggunakan penggantung baju, kayu, pembaris dan sebagainya sebagai tempat menggantung. Rajah 8.1 menunjukkan kitaran menghasilkan mobail.

Rajah 8.1 Kitaran membuat mobail

Model

Model untuk kanak-kanak contohnya model kereta merupakan satu bentuk yang digubah untuk tujuan membuat sesuatu objek konkrit dengan menggunakan bahan. Antara teknik yang digunakan adalah acuan, menampal, mewarna untuk menghasilkan satu objek. Objek tersebut seterusnya dibentuk dan disusun mengikut imaginasi dan kreativiti kanak-kanak. Dalam aktiviti membuat model terdapat tiga perkara yang perlu anda beri perhatian, iaitu kreativiti mereka bentuk dan mencari bahan untuk dibentuk. Anda boleh menggunakan kotak-kotak buangan untuk membuat model.

Nyatakan apa yang anda faham mengenai mobail.

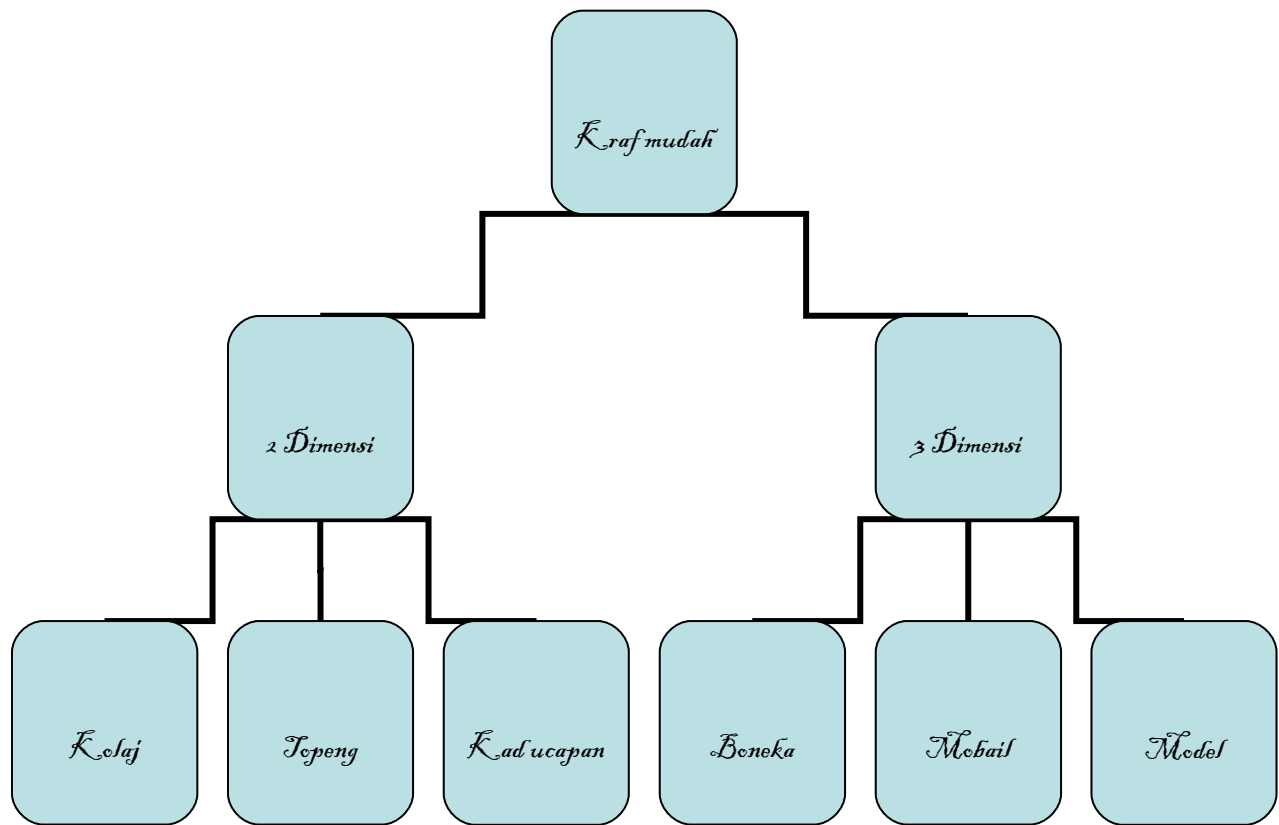

Tulis secara terperinci prosedur pembuatan sekeping kad ucapan beserta gambar.

RUMUSAN

1. *Kraf mudah memberi peluang kepada kanak-kanak mengaplikasikan teknik aktiviti menggambar, membuat corak dan rekaan serta bentuk binaan.*
2. *Aktiviti menggambar untuk kanak-kanak adalah seperti lukisan, catan, kelaj, montaj, cetakan, resis, gesekan, stensilan, percikan, gurisan, capan dan mezek.*
3. *Aktiviti membuat corak dan rekaan untuk kanak-kanak adalah seperti ikatan dan celupan, tiupan, titisan, renjisan, percikan, lukisan, catan, cetakan, capan, resis, kelaj, pualaman, lipatan dan guntingan.*
4. *Aktiviti bentuk binaan kanak-kanak adalah seperti tepeng, boneka, origami, mobail, stabail, model dan diorama.*
5. *Kraf mudah dapat membantu perkembangan motor kasar dan motor halus kanak-kanak.*
6. *Kraf mudah 2 dimensi atau 2D adalah bentuk kraf yang mempunyai panjang dan lebar.*
7. *Kraf mudah 3 dimensi atau 3D adalah bentuk kraf yang mempunyai panjang dan lebar dan tinggi.*
8. *Kelaj adalah kraf 2D yang boleh dibuat dengan menggunakan perca kain, kertas warna, bahan-bahan alam seperti rempah ratus, daun dan ranting. Kelaj dihasilkan dengan menampal medium yang dipilih untuk membuat gambar atau corak rekaan di atas sebarang permukaan.*
9. *Tepeng boleh dibuat berdasarkan imaginasi kanak-kanak atau mengadaptasi kartun kegemaran mereka.*
10. *Kad ucapan boleh dibuat dalam pelbagai saiz dengan mengaplika teknik corak dan rekaan yang melibatkan guntingan dan tampalan. Kemahiran bahasa memainkan peranan dalam penghasilan kad yang menarik kerana kad ucapan pasti mempunyai kata-kata yang ingin disampaikan.*
11. *Aktiviti boneka boleh mempertingkatkan daya pemikiran, kreativiti, bahasa, kemahiran intrapersonal dan kemahiran interpersonal kanak-kanak.*
12. *Mobail ialah hasil kerja kanak-kanak seperti lipatan, lukisan dan objek yang digantung pada imbalan yang sesuai.*

PETA KONSEP

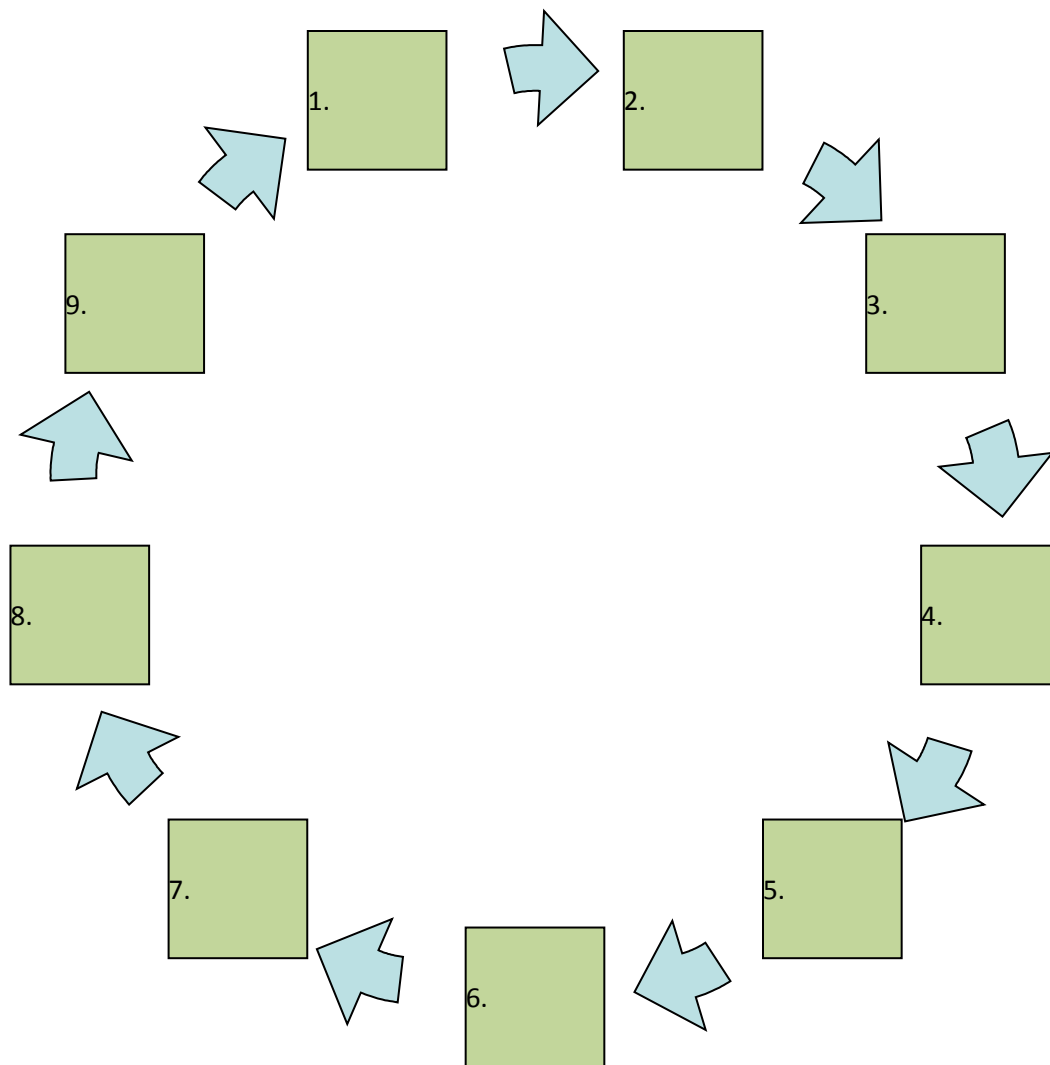

KATA KUNCI

1. <i>Kraf mudah</i>	7. <i>Kertas</i>
2. <i>Kraf 2 Dimensi</i>	8. <i>Tepeng</i>
3. <i>Kraf 3 Dimensi</i>	9. <i>Kad ucapan</i>
4. <i>Aktiviti menggambar</i>	10. <i>Boneka</i>
5. <i>Aktiviti membuat corak dan rekaan</i>	11. <i>Mebail</i>
6. <i>Aktiviti bentuk binaan</i>	12. <i>Model</i>

PENILAIAN KENDIRI

1. *Jelaskan apa yang anda faham mengenai:*
 - a. *Beneka*
 - b. *Mcbaif*
2. *Lengkapkan kitaran menghasilkan kad ucapan.*

RUJUKAN

- Bate, J.K. (2000). *Becoming an Art Teacher*. United Kingdom: Wadsworth Thomson Learning.
- Eva. L. Essa. (2003). *Introduction to Early Childhood Education*. Canada: Delmar Learning.
- Mayesky, M. (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Mohd. Azhar Abd. Hamaid. (2004). *Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.
- Schirmacher, R. & Fox, J.E. (2009). *Art and Creative Development for Young Children*. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. (a) Aktiviti beneka-beneka dapat meningkatkan daya pemikiran, kreativiti, bahasa, kemahiran intrapersonal dan kemahiran interpersonal kanak-kanak. Bahan-bahan yang perlu untuk menghasilkan beneka adalah sarung tangan, sarung kaki, kertas, telur, bekas kertas, bekas minuman, blok-blok kayu dan bahan terbuang seperti tin susu dan kotak kecil.
(b) Mobail merupakan hasil lipatan, lukisan dan objek yang digantung pada imbuhan yang sesuai.
2. Kitaran menghasilkan kad ucapan
(a) Guru mengaitkan dengan peristiwa semasa seperti hari perayaan dan hari lahir.
(b) Guru menunjukkan cara menghasilkan kad ucapan.
(c) Sediakan peralatan dan bahan.
(d) Lipat kertas kepada dua bahagian.
(e) Buat ukuran kad di atas kertas keras.
(f) Lukis atau buat corak mengikut kreativiti masing-masing.
(g) Buat sampul surat.

UNIT 9

PENGAJARAN MUZIK, LAGU DAN NYANYIAN SERTA PANTUN DAN SAJAK KANAK-KANAK

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat:

1. *Menerangkan definisi muzik, pantun dan sajak kanak-kanak.*
2. *Memahami pengalaman muzik bayi dan kanak-kanak.*
3. *Mengenal jenis-jenis lagu dan nyanyian kanak-kanak.*
4. *Mengenal pantun dan sajak kanak-kanak.*
5. *Membincangkan kepentingan pengajaran muzik, lagu dan nyanyian serta pantun dan sajak kanak-kanak untuk mempertingkatkan kreativiti kanak-kanak.*
6. *Merancang aktiviti pengajaran muzik, lagu dan nyanyian serta pantun dan sajak kanak-kanak.*

PENGENALAN

Dalam unit ini, kita akan berbincang berkaitan pengajaran muzik, nyanyian dan lagu serta pantun dan sajak kanak-kanak. Kanak-kanak perlu dibimbing menyanyi lagu dengan iringan muzik, menyanyi lagu mengikut tempe dan menyanyi lagu mengikut perasaan dan ekspresi. Selain itu, guru juga digalakkan membimbing kanak-kanak berbalas pantun dan deklamasi sajak yang mempunyai ritma dan susunan ayat yang ringkas dan mudah.

Berdasarkan kreativiti anda, sambung lagu *Rasa Sayang Eh* dengan menggunakan lirik rekaan sendiri.

Rasa Sayang Eh

rasa sayang eh

rasa sayang sayang eh

hei lihat nena jauh

rasa sayang sayang eh

.....

ISI KANDUNGAN

Muzik kanak-kanak

*K*anak-kanak peka terhadap pic dan irama serta sensitif terhadap bunyi-bunyi di persekitaran. Mereka akan memberi reaksi terhadap apa yang mereka dengar. Muzik menekankan kemahiran pendengaran. Konsep muzik seperti pic, irama dan lirik dapat dipraktikkan dalam aktiviti nyanyian kanak-kanak. Lagu dan nyanyian untuk kanak-kanak memberi peluang kepada kanak-kanak untuk mengambil bahagian dalam aktiviti menyanyi.

Pantun dan sajak kanak-kanak

*P*antun dan sajak kanak-kanak mempunyai ritma, susunan ayat yang ringkas dan mudah difahami. Pantun kanak-kanak merangkumi pantun 2 kerat, pantun 4 kerat dan pantun 6 kerat. Sajak kanak-kanak merupakan puisi baru yang bebas daripada peraturan dalam pembentukan rangkai, baris, kata-kata dan ritma.

Pengalaman muzik bayi dan kanak-kanak

*J*odd dan Heffernan (1997) membahagikan pengalaman muzik bayi dan kanak-kanak mengikut peringkat seperti berikut:

Bayi dan kanak-kanak	Pengalaman Muzikal
0-1 bulan	Memberi reaksi pergerakan seluruh badan apabila mendengar bunyi muzik.
1-4 bulan	Menoleh kepala dan mata bergerak mengikut bunyi muzik. Menerima bunyi dan nyanyian yang tenang.
4-8 bulan	Tertarik dengan bunyi pukulan gendang.
8-12 bulan	Bunyi tepukan tangan, gendang, zilfien dan alat perkusi yang lain dapat meningkatkan pengalaman muzik bayi.
12-18 bulan	Membuat eksperimen dengan memukul pelbagai alatan muzik dengan cara yang berbeza.
18-24 bulan	Menyambung dan meniru pergerakan orang dewasa. Mendengar radio dan membuat pergerakan mengiringi muzik.
2 tahun	Menikmati lagu dan belajar lagu-lagu yang mudah dalam masa yang singkat.
3 tahun	Suka melompat-lompat semasa muzik dimainkan. Boleh mendengar arahan dan menunggu giliran semasa aktiviti muzik.
4 tahun	Mematuhi peraturan semasa aktiviti muzik dilaksanakan. Dapat mencipta lagu berdasarkan alatan muzik. Contohnya zilfien.
5-6 tahun	Kawalan motor semakin baik. Dapat bermain alatan perkusi. Mengekspresi muzik dan pergerakan mengikut pola irama dan melodi lagu.
7-8 tahun	Membaca dan menulis simbol muzik. Menikmati pengalaman dalam muzik dan boleh membaca perkataan dalam lirik lagu.
9-11 tahun	Membaca lirik lagu yang lengkap dan mula mencipta lirik lagu berdasarkan kreativiti masing-masing.

*Menikmati muzik dalam bentuk kumpulan.
Memahami elemen-elemen muzik seperti ton, harmoni dan melodi lagu. Menikmati budaya yang pelbagai dalam aktiviti muzik dan pergerakan.*

Jenis-jenis lagu dan nyanyian kanak-kanak

Jenis-jenis lagu dan nyanyian kanak-kanak merangkumi permainan jari, lagu permainan, lagu beraksi, lagu rakyat, lagu nasihat dan lagu serantau.

Permainan jari

Permainan jari fokus pada pergerakan jari dan diiringi dengan nyanyian. Lagu yang sesuai untuk permainan jari adalah seperti lagu Labah-labah dan Apa Khabar Jari.

Labah-labah

*seekor labah-labah
cuba panjat perigi
bila hujan turun
labah cepat lari
terbit matahari
air tak ada lagi
labah boleh panjat sekali lagi*

Apa Khabar Jari

*ibu jari
apa khabar
saya khabar baik*

*jari telunjuk
apa khabar
saya khabar baik*

*jari hantu
apa khabar
saya khabar baik*

*jari manis
apa khabar
saya khabar baik*

*jarielingking
apa khabar
saya khabar baik*

*semua jari
apa khabar
saya khabar baik*

Lengkapkan perkataan dalam lirik lagu.

Labah-labah

seeker

cuba panjat perigi

bila hujan turun

..... cepat lari

terbit matahari

air tak ada lagi

..... boleh panjat sekali lagi

Apa Khabar Jari

..... jari

apa khabar

saya khabar baik

jari

apa khabar

saya khabar baik

jari

apa khabar

saya khabar baik

jari

apa khabar

saya khabar baik

jari

apa khabar

saya khabar baik

semua jari

.....

Lagu permainan

Kanak-kanak suka bermain sambil menyanyi lagu. Mereka lebih mengingati lagu dengan melakukan aksi. Contoh lagu permainan kanak-kanak adalah seperti Enjit-enjit Semut dan Nenek Si Bongkok Tiga.

Enjit-enjit Semut

enjit enjit semut
siapa sakit naik atas
enjit enjit semut
siapa sakit naik atas
enjit enjit semut
siapa sakit naik atas

Nenek Si Bongkok Tiga

nenek nenek si bongkok tiga
siang mengantuk malam berjaga
mencari cucu dimana ada
nenek ku kahwin dengan anak raja

cucu cucu tak dapat sari
nenek tua banyak sakti
sekarang nenek nak cari ganti
siapa yang kena dia yang ganti

Lengkapkan ayat dalam lirik lagu.

Enjit-enjit Semut

enjit enjit semut
siapa sakit naik atas
.....
siapa sakit naik atas
enjit enjit semut
.....

Nenek Si Bongkok Tiga

nenek nenek si bongkok tiga
.....
mencari cucu dimana ada
nenek ku kahwin dengan anak raja

cucu cucu tak dapat sari
.....
sekarang nenek nak cari ganti
siapa yang kena dia yang ganti

Lagu beraksi

Lagu beraksi adalah lagu yang diikuti dengan pergerakan atau aksi mengikut lirik lagu yang dinyanyikan.
Contoh lagu beraksi adalah seperti lagu Tanya Sama Pokok dan Pak Mamat.

Tanya Sama Pokok

tanya sama pokok
apa sebab goyang
nanti jawab pokok
angin yang goyang

tanya sama angin
apa sebab goyang
nanti jawab angin
tanyalah awan

awan nanti kata
aku kandung air
sampai tempat sejuk
aku pun cair

lihat dalam air
nampak bayang-bayang

Pak Mamat Ada Kebun

Pak Mamat ada kebun

eieie

di kebunnya ada burung

eieie

chip chip sana chip chip sini

sana chip sini chip chip chip chip

Pak Mamat ada kebun

eieie

di kebunnya ada kambing

eieie

bek bek sana bek bek sini

sana bek sini bek bek bek bek

Sambung menyanyi lagu berikut.

Tanya Sama Pokok

tanya sama pokok

.....

nanti jawab pokok

.....

tanya sama angin

.....

nanti jawab angin

.....

awan nanti kata

.....

sampai tempat sejuk

.....

lihat dalam air

.....

campak satu batu

Pak Mamat Ada Kebun

Pak Mamat ada kebun

eieie

di kebunnya ada burung

eieie

.....

.....

Pak Mamat ada kebun

eieie

di kebunnya ada kambing

eieie

.....

.....

Lagu rakyat

Lagu rakyat wujud dalam masyarakat dari sejak awal lagi. Kadang kala lagu-lagu ini tidak diketahui pencipta dan sumbernya. Contoh lagu rakyat adalah seperti Lagu Anak Itik Tok Wi dan Anak Ayam.

Anak Itik Tok Wi

anak Itik Tok Wi
mandi dalam kolam
sakit apa Tok Wi
sakit sendi tulang

ubat apa Tok Wi
ubat limau selang
sakit apa Tok Wi
sakit sendi tulang

Anak Ayam

anak sa ayam
anak ayam turun sepuluh
mati seekor
mati seekor
tinggal sembilan
mari belajar
mari belajar bersungguh-sungguh
supaya kita
supaya kita tak ketinggalan
anak sa ayam
anak ayam turun sembilan
mati seekor
mati seekor disambar helang
kalau sa kita
kalau kita dah ketinggalan
ilmu tak ada

Tepek tangan untuk lirik lagu yang tertinggal.

Anak Itik Tok Wi

anak Itik... Wi
mandi dalam kolam
sakit apa... Wi
sakit sendi tulang

ubat apa... Wi
ubat limau selang
sakit apa... Wi
sakit sendi tulang

Anak Ayam

anak sa ayam
anak ayam turun sepuluh
... seekor
... seekor
tinggal sembilan
mari belajar
mari belajar bersungguh-sungguh
supaya kita
supaya kita tak ketinggalan
anak sa ayam
anak ayam turun sembilan
... seekor
... seekor disambar helang
kalau sa kita
kalau kita dah ketinggalan
ilmu tak ada

Lagu nasihat

lagu nasihat mempunyai unsur-unsur peringatan dan pedoman yang boleh dijadikan panduan hidup kanak-kanak.

Tenteh lagu nasihat adalah seperti lagu Bangun Pagi dan Rajin Adik Rajin.

Bangun Pagi

*bangun pagi gosok gigi
cuci muka terus mandi
pakai baju minum kepi
pergi sekolah suka hati*

Rajin Adik Rajin

*rajin adik rajin
rajin sah belajar
bila besar nanti boleh tunjuk ajar
ayah juga ibu gembira selalu
melihat adikku rajin baca buku*

Membuat aksi untuk lirik lagu yang tertinggal.

Bangun Pagi

*bangun pagi.....
cuci muka.....
pakai baju.....
pergi sekolah suka hati*

Rajin Adik Rajin

*rajin adik rajin
rajin sah.....
bila besar nanti boleh tunjuk ajar
ayah juga ibu gembira selalu
melihat adikku rajin*

Lagu serantau

Lagu serantau menggunakan bahasa dialek atau loghat bahasa asal sesuatu tempat. Jenis lagu ini memperkenalkan budaya, kaum atau lokasi sesebuah negara. Contoh lagu serantau adalah seperti lagu *Wau Bulan* dan *Ke Ren Lai*.

Wau Bulan

*ewa ewa ewa buse
ewa buse teraju tige
ini mase samo-samo
samo-samo bersukerie*

Ke Ren Lai

*ke ren sai
kan ba ba
ba bu zai jia
wo qing ke ren xian duo xia
zai jing yi bei ca*

Terangkan maksud lirik lagu serantau berikut.

Wau Bulan

*ewa ewa ewa buse
ewa buse teraju tige
ini mase samo-samo
samo-samo bersukerie*

Ke Ren Lai

*ke ren sai
kan ba ba
ba bu zai jia
wo qing ke ren xian duo xia
zai jing yi bei ca*

Pantun dan sajak kanak-kanak

Pantun kanak-kanak juga boleh dinyanyikan dalam bentuk lagu merangkumi pantun 2 kerat, pantun 4 kerat dan pantun 6 kerat. Sajak kanak-kanak merupakan puisi baru yang bebas daripada peraturan dalam pembentukan rangkap, baris, kata-kata dan ritma.

Pantun kanak-kanak

Pantun untuk kanak-kanak mempunyai kepelbagaian bentuk dan boleh dinyanyikan dalam bentuk lagu mengikut irama. Pantun mudah dicipta dan dideklamasikan secara spontan. Kanak-kanak dapat mengecam bunyi perkataan dalam pantun dan mengungkapkan keindahan bahasa melalui aktiviti berpantun.

Contoh pantun 2 kerat untuk kanak-kanak.

Nana

*Sana sini mencari tuala,
Nana Nini menari dua.
Berbunyi kelawar rimba sana,
Pelanai penawar mata Nana.*

Sajak kanak-kanak

Sajak mempunyai keharmonian, baris-baris ayat yang membangunkan rangkap tetapi bilangan baris ayat pada serangkap tidaklah tetap. Sajak untuk kanak-kanak tidak semestinya mengemukakan pertentangan ritma akhir di hujung setiap baris ayat. Sajak untuk kanak-kanak perlu dideklamasikan secara indah, segar dan bebas.

Contoh sajak untuk kanak-kanak.

Gula-gula

*Aku gula-gula
Aku di makan bila-bila
Di waktu pagi dan di waktu petang
Kadang kala aku masam
Kadang kala aku manis
Itulah aku gula-gula*

Kepentingan pengajaran muzik, lagu dan nyanyian kanak-kanak serta pantun dan sajak untuk mempertingkatkan kemahiran muzikal dan kreativiti kanak-kanak

Muzik, lagu dan nyanyian serta sajak dan pantun dapat mempertingkatkan kemahiran muzikal dan juga kreativiti kanak-kanak.

Muzik, lagu dan nyanyian serta sajak dan pantun meningkatkan kemahiran muzikal kanak-kanak

Aktiviti muzik, lagu dan nyanyian serta sajak dan pantun memberi peluang kepada kanak-kanak untuk mengambil perlu dalam aktiviti menyanyi dan juga berbalas dan mendeklamasi sajak.

Kemahiran muzikal kanak-kanak seperti menyanyikan melodi mudah, menyanyi lagu dengan iringan muzik dan menyanyi mengikut tempo dapat dipertingkatkan. Aktiviti mendeklamasi pantun dan sajak pula dapat melatih kanak-kanak menggunakan sebutan yang jelas dan menyampaikan perasaan masing-masing menerusi aktiviti yang dilaksanakan.

Muzik, lagu dan nyanyian serta sajak dan pantun meningkatkan kreativiti kanak-kanak

Aktiviti muzik, lagu dan nyanyian serta sajak dan pantun yang dilaksanakan untuk kanak-kanak memberi fokus kepada sifat kreatif dan ekspresif. Setiap aktiviti muzik, lagu dan nyanyian serta

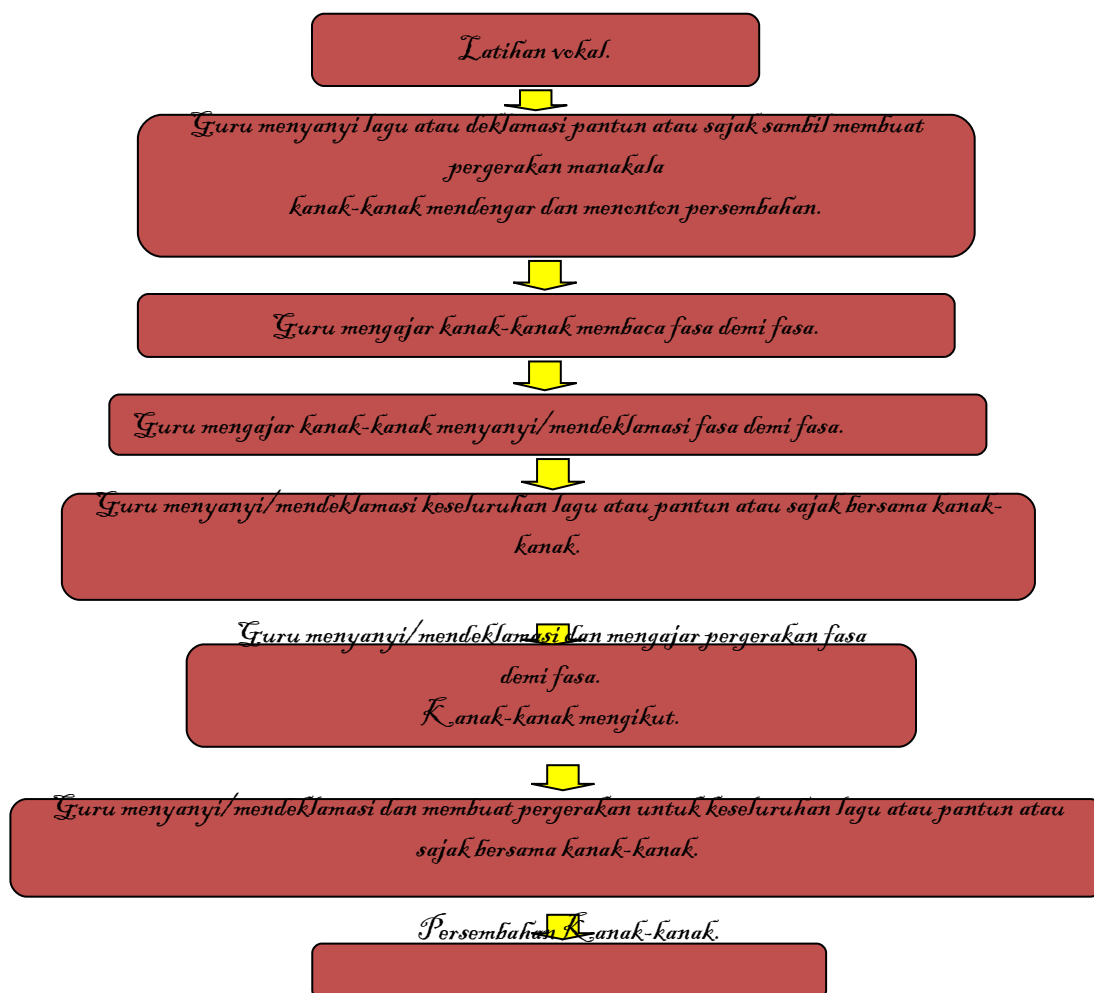
sajak dan pantun kanak-kanak memerlukan kanak-kanak berimajinasi dan berfikir secara kreatif dalam membuat pergerakan dan menyampaikan mengikut mud. Penglibatan aktif kanak-kanak dalam aktiviti muzik, lagu dan nyanyian serta sajak dan pantun menggalakkan kreativiti mereka. Perkembangan kreativiti kanak-kanak dalam aktiviti muzik, lagu dan nyanyian serta sajak dan pantun melibatkan imaginasi atau khayalan. Secara tidak langsung, nilai estetika kanak-kanak juga dapat dipupuk.

Merancang aktiviti pengajaran muzik, lagu dan nyanyian serta pantun dan sajak kanak-kanak

Guru perlu mempelbagaikan kaedah pengajaran lagu atau pantun atau sajak untuk menarik perhatian kanak-kanak untuk belajar. Kaedah pengajaran lagu atau pantun atau sajak yang pelbagai akan menyeronokkan kanak-kanak dan mempertingkatkan kecerdasan muzikal mereka. Pengajaran lagu atau pantun atau sajak boleh dilaksanakan dengan pelbagai kaedah seperti kaedah pengajaran lagu atau pantun atau sajak fasa demi fasa, kaedah pengajaran lagu atau pantun atau sajak lengkap dan kaedah pengajaran lagu atau pantun atau sajak daripada rakaman.

Pengajaran lagu, pantun dan sajak fasa demi fasa

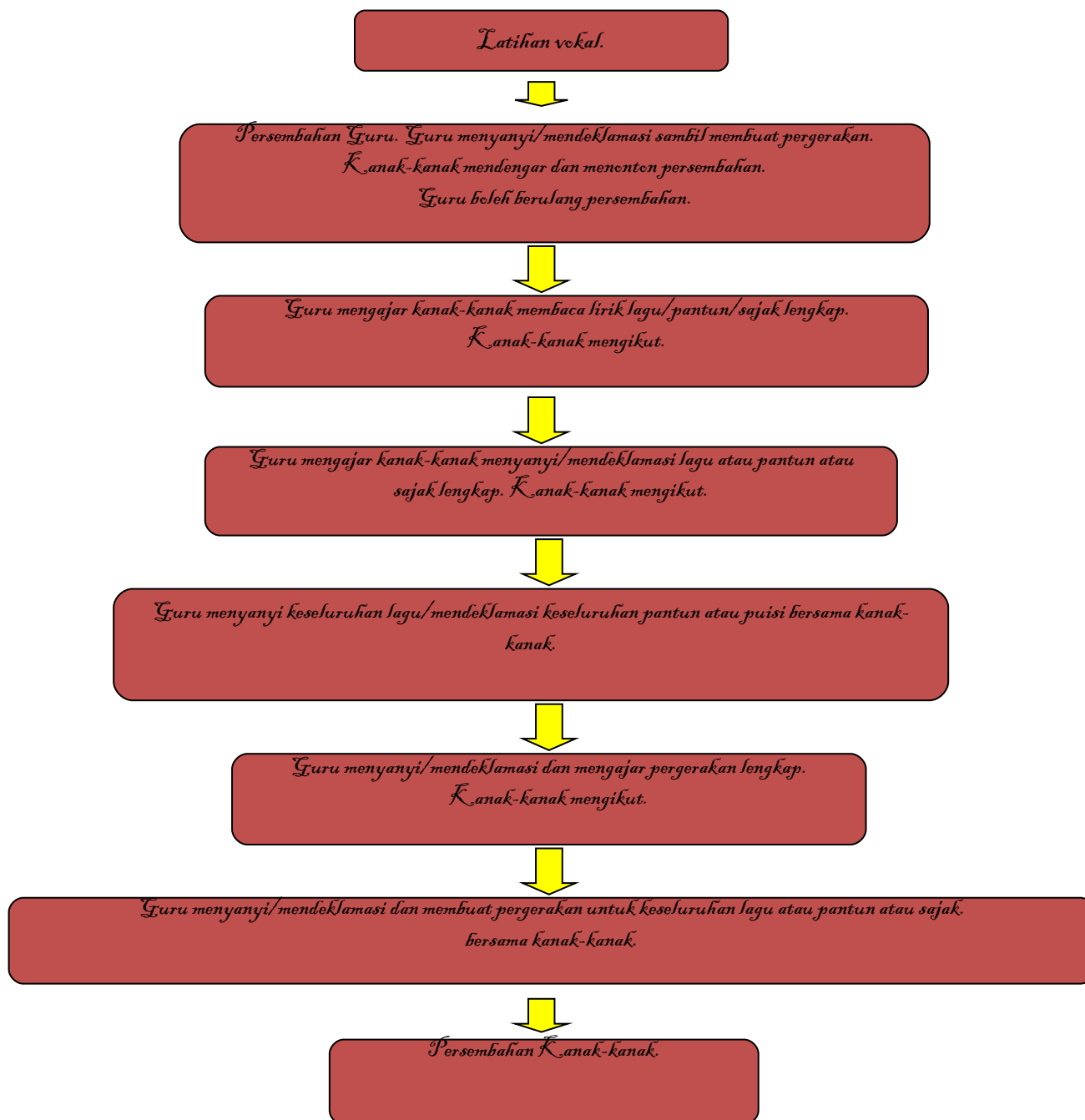
Guru boleh mengajar lagu, pantun dan sajak secara fasa demi fasa kepada kanak-kanak. Rajah 9.1 menunjukkan prosedur pengajaran fasa demi fasa.

Rajah 9.1 Prosedur pengajaran lagu atau pantun atau sajak fusa demi fusa

Pengajaran lagu, pantun dan sajak secara lengkap

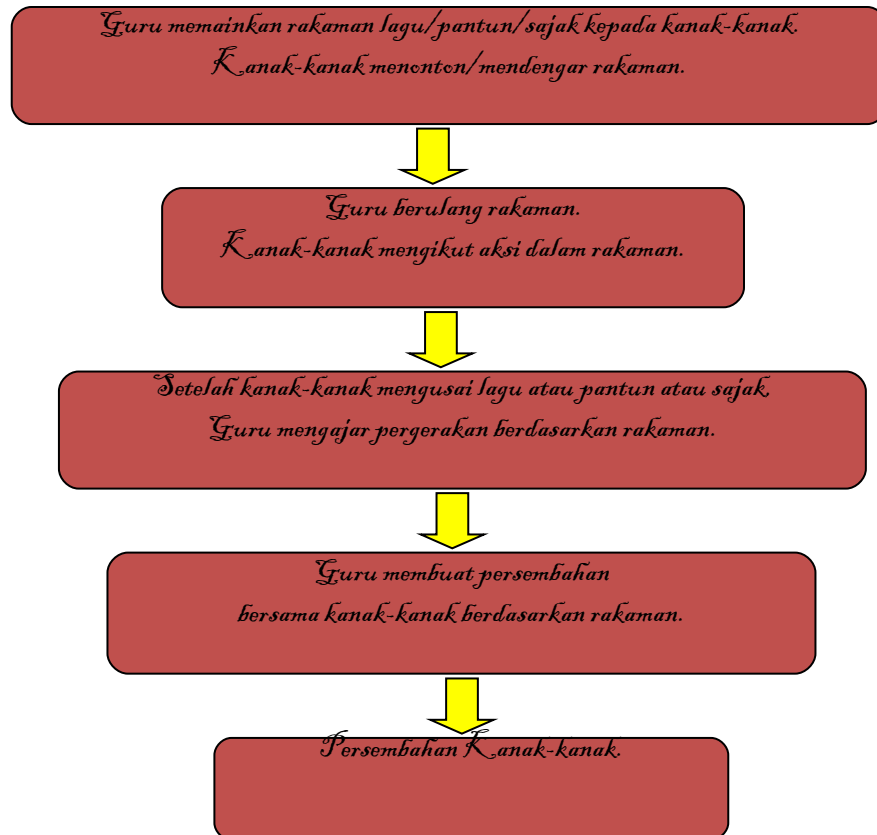
Guru boleh mengajar lagu, pantun dan sajak secara lengkap kepada kanak-kanak. Rajah 9.2 menunjukkan prosedur pengajaran secara lengkap.

Rajah 9.2 Prosedur pengajaran lagu atau pantun atau sajak secara lengkap

Pengajaran lagu atau pantun atau sajak daripada rakaman

Guru boleh mengajar lagu atau pantun atau sajak daripada rakaman kepada kanak-kanak. Rajah 9.3 menunjukkan prosedur pengajaran lagu atau pantun atau sajak daripada rakaman.

Rajah 9.3 Prosedur pengajaran lagu atau pantun atau sajak daripada rakaman

Bincangkan kriteria-kriteria lagu kanak-kanak dalam pengajaran.

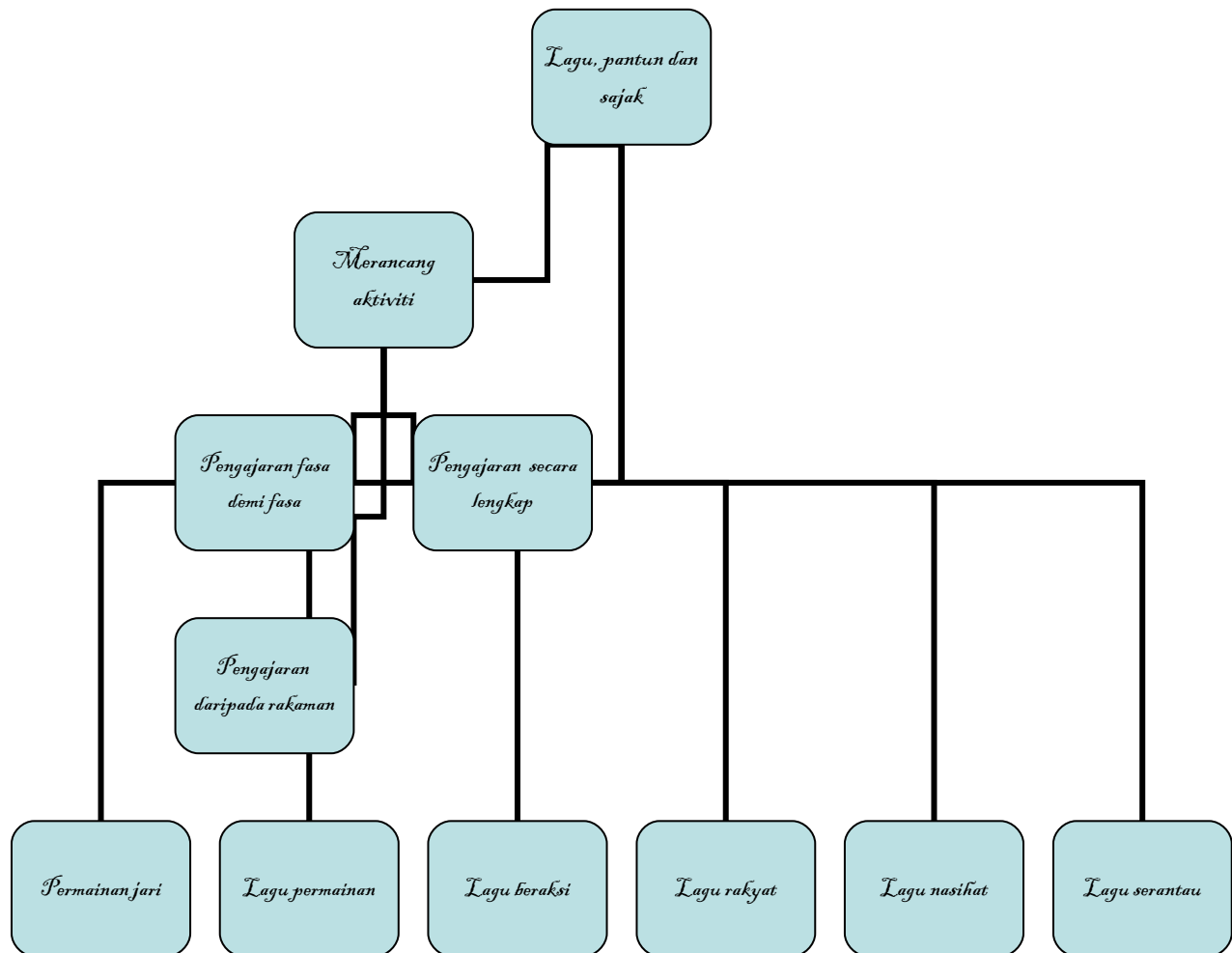

Rakam proses pengajaran dan pembelajaran bagaimana anda mengajar kanak-kanak aktiviti nyanyian dalam bilik darjah anda.

RINGKASAN

1. *Kensep muzik seperti pic, irama dan lirik dapat dipraktikkan dalam aktiviti nyanyian kanak-kanak.*
2. *Pantun dan sajak kanak-kanak mempunyai ritma, susunan ayat yang ringkas dan mudah difahami.*
3. *Pengalaman muzik bayi dan kanak-kanak mengikut peringkat.*
4. *Jenis-jenis lagu dan nyanyian kanak-kanak merangkumi permainan jari, lagu permainan, lagu beraksi, lagu rakyat, lagu nasihat dan lagu serantau.*
5. *Pantun kanak-kanak juga boleh dinyanyikan dalam bentuk lagu merangkumi pantun 2 kerat, pantun 4 kerat dan pantun 6 kerat.*
6. *Sajak kanak-kanak merupakan puisi baru yang bebas daripada peraturan dalam pembentukan rangkap, baris, kata-kata dan ritma.*
7. *Muzik lagu dan nyanyian serta sajak dan pantun dapat mempertingkatkan kemahiran muzikal dan juga kreativiti kanak-kanak.*
8. *Pengajaran lagu atau pantun atau sajak boleh dilaksanakan dengan pelbagai kaedah seperti kaedah pengajaran lagu atau pantun atau sajak fasa demi fasa, kaedah pengajaran lagu atau pantun atau sajak lengkap dan kaedah pengajaran lagu atau pantun atau sajak daripada rakaman.*

PETA KONSEP

KATA KUNCI

1. Pengkajajaran lagu
2. Permainan jari
3. Lagu permainan
4. Lagu beraksi
5. Lagu rakyat
6. Lagu nasihat
7. Lagu serantau
8. Pantun
9. Sajak
10. Pengkajajaran lagu atau pantun atau sajak fasa demi fasa
11. Pengkajajaran lagu atau pantun atau sajak secara lengkap
12. Pengkajajaran lagu atau pantun atau sajak daripada rakaman

PENILAIAN KENDIRI

1. Dengan menggunakan perkataan sendiri, huraikan apa yang dimaksudkan muzik kanak-kanak?
2. Jelaskan perkembangan muzikal untuk kanak-kanak 3 hingga 11 tahun.
3. Senaraikan jenis-jenis lagu kanak-kanak.
4. Apakah yang dimaksudkan pantun dan sajak kanak-kanak?
5. Nyatakan kepentingan pengajaran muzik, lagu dan nyanyian serta pantun dan sajak kanak-kanak?
6. Apakah kaedah yang boleh digunakan untuk pengajaran muzik, lagu dan nyanyian serta pantun dan sajak kanak-kanak?

RUJUKAN

- Cox, M. (2005). *The Pictorial World of the Child*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Koster, J.B. (2001). *Growing Artists: Teaching Art to Young Children*. 2th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Loy Chee Luen. (2010). *Seni Persembahan Kanak-kanak: Modul Pengajaran dan Pembelajaran*. Petaling Jaya: L. C. L.
- Loy Chee Luen. (2010). *Seni Visual Kanak-kanak: Modul Pengajaran dan Pembelajaran*. Petaling Jaya: L. C. L.
- Mayesky, M. (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Mohd. Azhar Abd. Hamid. (2004). *Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.
- Schirrmacher, R. & Fox, J.E. (2009). *Art and Creative Development for Young Children*. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. Maksudkan muzik kanak-kanak.

- Muzik menekankan kemahiran pendengaran.
- Konsep muzik seperti pic, irama dan lirik dapat dipraktikkan dalam aktiviti nyanyian kanak-kanak.

2. Perkembangan muzikal untuk kanak-kanak 3 hingga 11 tahun.

Kanak-kanak	Pengalaman Muzikal
3 tahun	Suka melompat-lompat semasa muzik dimainkan. Boleh mendengar arahan dan menunggu giliran semasa aktiviti muzik.
4 tahun	Mematuhi peraturan semasa aktiviti muzik dilaksanakan. Dapat mencipta lagu berdasarkan alatan muzik. Gentengnya zilifin.
5-6 tahun	Kawalan motor semakin baik. Dapat bermain alatan perkusi. Mengekspresi muzik dan pergerakan mengikut pola irama dan melodi lagu.
7-8 tahun	Membaca dan menulis simbol muzik. Menikmati pengalaman dalam muzik dan boleh membaca perkataan dalam lirik lagu.
9-11 tahun	Membaca lirik lagu yang lengkap dan mula mencipta lirik lagu berdasarkan kreativiti masing-masing. Menikmati muzik dalam bentuk kumpulan. Memahami elemen-elemen muzik seperti ton, harmoni dan melodi lagu. Menikmati budaya yang pelbagai dalam aktiviti muzik dan pergerakan.

3. Jenis-jenis lagu kanak-kanak.

- Permainan jari
- Lagu permainan
- Lagu beraksi
- Lagu rakyat
- Lagu nasihat
- Lagu serantau

4. *Maksudkan pantun dan sajak kanak-kanak.*

- *Pantun kanak-kanak juga boleh dinyanyikan dalam bentuk lagu merangkumi pantun 2 kerat, pantun 4 kerat dan pantun 6 kerat.*
- *Sajak kanak-kanak merupakan puisi baru yang bebas daripada peraturan dalam pembentukan rangkap, baris, kata-kata dan ritma.*

5. *Keperluan pengajaran muzik, lagu dan nyanyian serta pantun dan sajak kanak-kanak.*

- *Perkembangan kemahiran muzikal kanak-kanak.*
- *Perkembangan kreativiti kanak-kanak.*

6. *Kaedah pengajaran muzik, lagu dan nyanyian serta pantun dan sajak kanak-kanak.*

- *Pengajaran lagu atau pantun atau sajak fasa demi fasa.*
- *Pengajaran lagu atau pantun atau sajak lengkap.*
- *Pengajaran pantun atau sajak daripada rakaman.*

UNIT 10

PENGAJARAN TARIAN DAN PERGERAKAN KREATIF KANAK-KANAK

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat:

1. *Menerangkan definisi tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak.*
2. *Mengenal jenis-jenis tarian pelbagai budaya Malaysia dan pergerakan kreatif kanak-kanak.*
3. *Membincangkan kepentingan pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak untuk mempertingkatkan kemahiran kinestetik dan kreativiti kanak-kanak.*
4. *Merancang aktiviti pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak.*

PENGENALAN

Pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak dapat mempertingkatkan kemahiran kinestetik dan kreativiti kanak-kanak. Modul ini membincangkan jenis-jenis tarian pelbagai budaya Malaysia dan pergerakan kreatif kanak-kanak, kepentingan pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak untuk mempertingkatkan kemahiran kinestetik dan kreativiti kanak-kanak serta strategi untuk merancang aktiviti pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak.

Minta kanak-kanak menggunakan imaginasi mereka untuk membuat pergerakan sebagai seekor rama-rama yang berterbangan gembira di taman secara bebas. Buat tanda menggunakan kapur atau tanda pelekat tapak kaki di lantai. Kemudian minta kanak-kanak menggunakan kreativiti dan imaginasi mereka sebagai rama-rama yang berterbangan dengan gembira mengikut tanda di lantai.

Apakah yang dapat diperhatikan? Tulis pemerhatian anda dalam Jadual 10.1.

Pergerakan bebas	Pergerakan mengikut tanda di lantai

Jadual 10.1 Pergerakan bebas dan pergerakan mengikut tanda di lantai

ISI KANDUNGAN

Tarian dan Pergerakan Kreatif Kanak-kanak

kehendak untuk bergerak mengikut rentak dan irama muzik merupakan kreativiti semula jadi bagi kanak-kanak.

Aktiviti tarian dan pergerakan kreatif memberi peluang kepada kanak-kanak untuk

bergerak mengikut rentak dan irama muzik. Aktiviti-aktiviti gerakan yang dilaksanakan oleh guru mewujudkan bentuk pengalaman yang kreatif kepada kanak-kanak dan melatih mereka untuk menisai estetika gerak dalam persembahan tarian dan pergerakan kreatif.

Tarian Kanak-kanak

Tarian merupakan gerakan yang berirama. Kanak-kanak melakukan gerakan, apresiasi seni gerak dan ekspresi perasaan melalui gerak-geri bermakna dan berirama indah dalam sesuatu tarian.

Pergerakan Kreatif Kanak-kanak

Pergerakan kreatif ialah gabungan gerak-geri kreatif menerusi imaginasi dan kreativiti kanak-kanak. Gerakan-gerakan yang melibatkan psikomotor kanak-kanak dapat membantu kanak-kanak memahami struktur dan fungsi anggota badan diri, kemampuan diri untuk melakukan gerak menyelesaikan masalah semasa membuat gerak dan mengekspresikan perasaan masing-masing.

Jenis-jenis Tarian Pelbagai Budaya Malaysia

Jenis-jenis tarian pelbagai budaya Malaysia merangkumi tarian kuda kepang, zapin, tarian jeget, tarian singa, tarian naga, tarian Bharata Nātyam, tarian Bhangra, tarian Ngajat solo, tarian Sumazau, tarian buluh dan tarian Orang Asli.

Tarian Kuda Kepang

Gerak-geri dalam tarian kuda kepang menunjukkan perjuangan dan peperangan. Preps kuda kepang digunakan untuk tarian ini. Penari-penari kuda kepang menggunakan alat-alat muzik seperti gendang, gong dan angklung untuk mengiringi gerak-geri tarian. Tarian Kuda kepang terkenal di Johor dan mendapat pengaruh dari Jawa dan Islam.

Zapin

Gerakan tarian zapin adalah berasaskan gerak geri kaki penari-penari. Tarian ini berasal dari Timur Tengah yang berasaskan kesenian Arab-Parsi. Pada mulanya tarian zapin dipraktikkan sebagai amalan berzikir untuk menyebarkan sejarah tamadun Islam. Di Malaysia, tarian Zapin Johor merupakan tarian Melayu yang terkenal di Johor.

Tarian Joget

Gerakan tarian joget tertumpu pada tangan dan juga kaki penari. Lagu-lagu yang mengiringi tarian ini adalah seperti Joget Serampang Laut dan Joget 106. Tarian ini dipengaruhi kebudayaan Portugis dan ditarikan secara beramai-ramai dalam pesta keramaian. Tarian Joget telah dijadikan salah satu tarian sosial dan diterima oleh pelbagai kaum di Malaysia.

Tarian Singa

Penari-penari tarian singa meniru pergerakan singa dengan menggunakan kostum singa. Tarian singa merupakan tarian yang bertenaga dan menghiburkan dalam adat warisan masyarakat Cina. Penari-penari perlu ada keberanian dan penataan gerak tarian yang tepat untuk persembahan tarian singa. Alat-alat muzik yang mengiringi tarian ini ialah gendang tagu cina dan simbal.

Tarian Naga

Pergerakan tarian naga berbelok-belok dan beracun-alun. Penari-penari tarian naga memegang sebatang "naga" dengan tiang untuk menghidupkan naga. Tarian ini dipersembahkan oleh sepasukan penari. Penari-penari perlu menguasai penataan gerak tarian yang tepat untuk menunjukkan kuasa dan maruah naga. Alat-alat muzik yang mengiringi tarian ini ialah gendang tagu cina dan simbal.

Tarian Bharata Natyam

G

erak geri tarian Bharata Natyam tertumpu pada kepala, tangan dan kaki. Rentak tarian ini dikenali sebagai Latis.

Muzik yang mengiringi tarian ini adalah berdasarkan suku kata rentak "Shollukatus".

Tarian ini dipersembahkan oleh penari wanita secara solo berasal dari Negeri Tamil Nadu di Selatan India.

Tarian Bhangra

Gergerakan kepala dan tangan dalam tarian Bhangra membawa maksud untuk merayakan penglibatan dan kejayaan. Tarian ini berasal dari Punjab, India merupakan salah satu tarian kebudayaan kaum suku Sikh di Malaysia. Kostum untuk tarian ini adalah berwarna terang dan bersegi-seri.

Tarian Ngajat

Tarian Ngajat ditarikan ketika kaum Iban menyambut Gawai. Penari bergerak dengan melompat bersama iringan lagu. Setiap rentak tarian perlu bersesuaian dengan situasi menuai pada musim menuai. Alat-alat muzik yang digunakan dalam tarian ini adalah seperti gendang, gong, bebendai, tawa kengkurumeng dan sapeh. Tarian ini sangat popular di kalangan Orang Ulu di Sarawak.

Tarian Sumazau

Gerak geri tarian Sumazau perlahan dan lemah-Jembut. Ketika menari, tangan penari dikepakkan keluar, gerakannya turun naik seperti burung terbang. Alat-alat muzik yang digunakan dalam tarian ini ialah gong dan gendang. Tarian Sumazau merupakan tarian tradisi rakyat Sabah suku kaum Kadazandusun ditarikan semasa menyambut majlis jamuan dan hari keramaian.

Tarian Buluh

Dalam tarian buluh, sepasang buluh panjang dipegang mendatar pada paras buku lali oleh penari-penari. Penari-penari mengetuk kedua-dua buluh antara satu sama lain mengikut rentak. Penari-penari lain perlu bergerak sambil melompat di antara kedua-dua batang buluh tersebut tanpa tersepit. Tarian buluh merupakan tarian tradisi kaum Kwijau dari Keningau Sabah.

Tarian Orang Asli

Gerak geri tarian orang asli menggambarkan amalan seharian seperti berkebun, mencari hasil laut dan upacara yang berkait rapat dengan kepercayaan kerohanian. Alat-alat muzik yang digunakan adalah seperti gendang yang diperbuat daripada kulit haiwan dan alat muzik tiupan yang diperbuat daripada daun atau buluh.

Pergerakan Kreatif Kanak-kanak

Aktiviti pergerakan kreatif dapat meningkatkan imaginasi, kreativiti dan estetika kanak-kanak dengan berimaginasi semasa aktiviti gerakan, menginterpretasikan idea dan mengapresiasi estetika gerak geri yang ditunjukkan dalam aktiviti gerakan. Aktiviti-aktiviti pergerakan kreatif dapat melatih kanak-kanak mengenal bahagian-bahagian tubuh badan sendiri, meningkatkan kekuatan fizikal dan daya ketahanan, mengeksplorasi dan menggunakan ruang dengan bijak, menghargai dan membahagikan masa mengikut keutamaan. Aktiviti pergerakan kreatif menggabungkan elemen-elemen pergerakan seperti tubuh badan, ruang, masa dan daya.

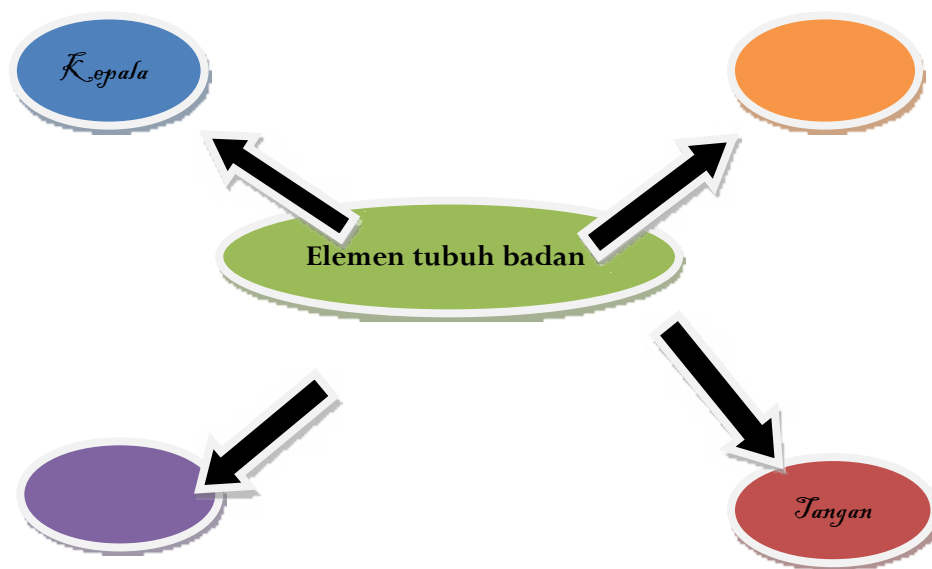
Elemen Tubuh Badan

Elemen tubuh badan merangkumi bahagian suar tubuh seperti kepala, bahu, kaki dan tangan. Kanak-kanak boleh menggunakan imaginasi dan kreativiti masing-masing untuk mereka cipta gerak geri dengan menggunakan elemen tubuh badan.

Tenteh gerak geri pusing kepala, turun naik bahu, berjalan dan melambai tangan. Daripada gerak geri yang dihasilkan, kanak-kanak boleh meneka maksud gerakan menilai estetika yang ada pada gerakan. Penggunaan tubuh badan adalah melatih kanak-kanak menjelajahi ruang persembahan secara kreatif.

Isikan elemen tubuh badan yang tertinggal.

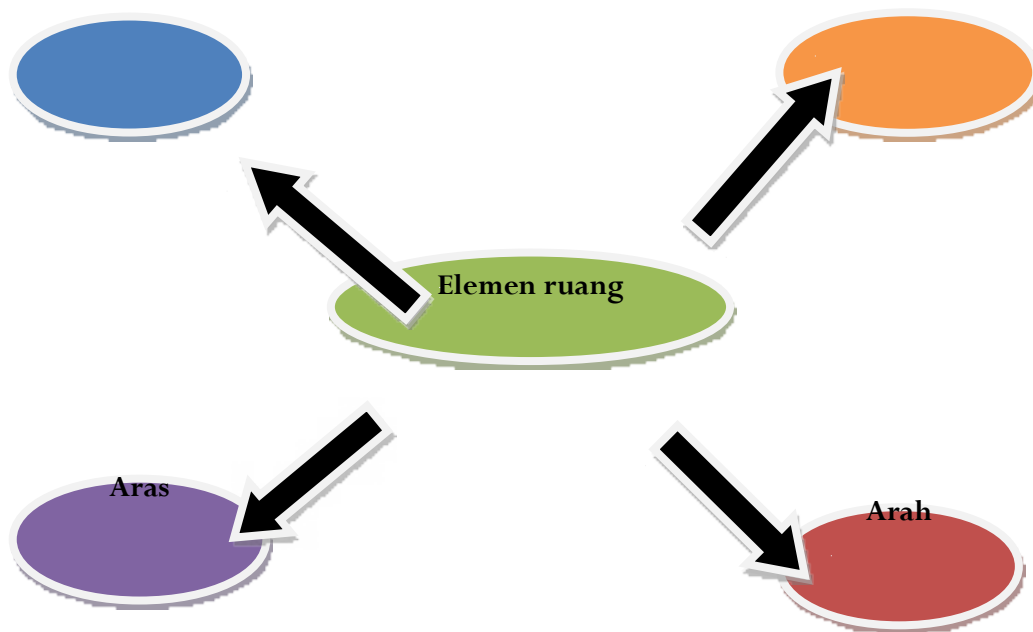
Elemen ruang

Elemen ruang dalam pergerakan kreatif merangkumi ruang am, ruang diri, aras dan arah. Ruang am dalam pergerakan kreatif untuk kanak-kanak merujuk kepada ruang pentas, padang atau bilik untuk melakukan aktiviti pergerakan. Ruang diri dalam pergerakan kreatif merujuk kepada ruang yang digunakan oleh kanak-kanak untuk melakukan aktiviti pergerakan. Aras dalam pergerakan kreatif merangkumi aras rendah, sederhana dan tinggi. Arah dalam pergerakan kreatif merangkumi arah ke depan, ke belakang, ke sisi, ke bawah dan ke atas.

Proses pergerakan kreatif yang menggunakan elemen ruang dapat melatih imaginasi dan kreativiti kanak-kanak terhadap elemen ruang dalam pergerakan dan mencipta gambaran mental dan mengamati dunia visual secara kreatif.

Isikan elemen ruang yang tertinggal.

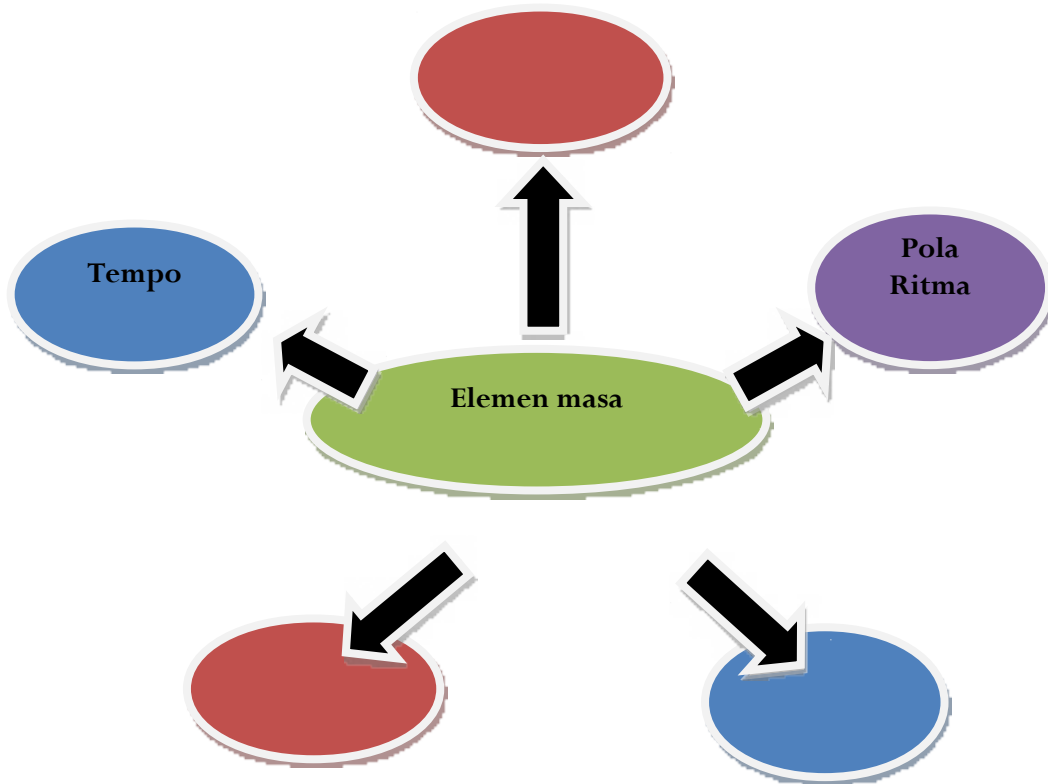
Elemen masa

Elemen masa dalam pergerakan kreatif merangkumi tempo, rentak, pola beritma, aksen dan jangka masa. Tempo merujuk kepada kelajuan muzik atau pergerakan yang perlahan atau cepat; rentak merujuk kepada ukuran masa tanpa mengira masa dalam pergerakan kreatif; pola ritma merujuk kepada korelasi pergerakan atau bunyi dalam jangka masa yang berubah; aksen merujuk kepada suatu pergerakan yang lebih kuat daripada pergerakan sebelum atau selepasnya manakala jangka masa merujuk kepada pendek atau panjang setiap rentak pergerakan.

Pengiraan rentak dan tempo dalam pergerakan kreatif kanak-kanak dapat mempertingkatkan kecerdasan logikal kanak-kanak. Kanak-kanak dapat memahami kiraan rentak dan tempo dan seterusnya dapat membilang nombor dengan betul.

Isikan elemen masa yang tertinggal.

Elemen daya

Elemen daya atau tenaga dalam pergerakan kreatif merangkumi pergerakan perkusif, pergerakan pendular, pergerakan staccato, pergerakan bergetar, pergerakan meruntuh dan pergerakan kawal-

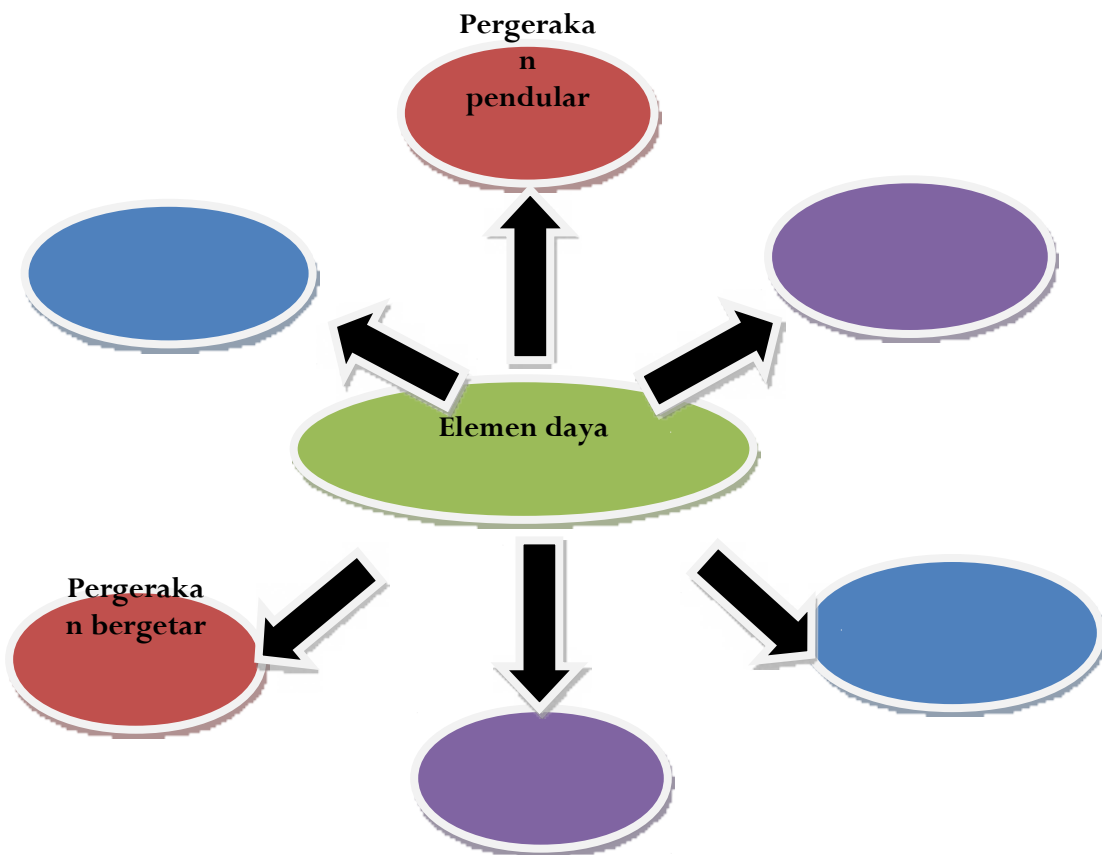
lambat. Pergerakan perkusif dalam pergerakan kreatif merujuk kepada pergerakan yang bertenaga kuat dilepaskan dalam satu tempoh yang singkat; pergerakan pendular dalam pergerakan kreatif merujuk kepada pergerakan secara berayun; pergerakan staccato merujuk kepada pergerakan yang bersifat terputus-putus, cepat dan ringan; pergerakan bergetar dalam pergerakan kreatif merujuk kepada pergerakan yang menggigil; pergerakan meruntuh dalam pergerakan kreatif

merujuk kepada pergerakan yang lemah dan tidak bertenaga manakala pergerakan kawal-sambat merujuk kepada pergerakan yang dikekalkan dalam tempo yang panjang dalam aktiviti pergerakan kreatif.

Berdasarkan imaginasi dan kreativiti kanak-kanak, guru boleh membimbing kanak-kanak menggunakan pelbagai pergerakan dalam elemen daya untuk mereka cipta persembahan pergerakan kreatif yang unik.

Isikan elemen daya yang tertinggal.

Perlaksanaan Aktiviti Pergerakan Kreatif Kanak-kanak

Guru boleh melaksanakan aktiviti pergerakan kreatif kanak-kanak dengan menggunakan teknik pergerakan kreatif berdasarkan simbol dan teknik pergerakan kreatif berdasarkan cerita.

Aktiviti pergerakan kreatif berdasarkan simbol

Melompat setempat

Pusing

Angkat tangan

Berjalan ke depan

Elemen tubuh badan: Kaki dan tangan

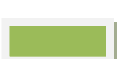
Elemen ruang: Ke depan

Elemen masa: Tempo sederhana dengan lapan kiraan

Elemen daya: Berenergi

Membuat pergerakan berdasarkan elemen-elemen pergerakan dan simbol ditunjukkan.

Aktiviti pergerakan kreatif berdasarkan cerita

Elemen tubuh badan: Kepala dan kaki

Elemen ruang: Setempat

Elemen masa: Tempo perlahan

Elemen daya: Pergerakan kawal sambat

Situasi

Di hutan, ada seekor kura-kura berjalan dengan perlahan. Dia letih. Dia berhenti berjalan. Dia pusing kepalanya ke kiri, pusing ke kanan dan ke pusing ke kiri sekali lagi. Sudah lama mencari makanan, tetapi dia dapat makanan juga.

Membuat pergerakan berdasarkan elemen-elemen pergerakan dan situasi cerita di atas.

Rangsangan dalam aktiviti pergerakan kreatif kanak-kanak

*M*uzik dan preps dapat memberi rangsangan kepada kanak-kanak dalam pergerakan kreatif. Muzik dapat memberi mood dan emosi seperti gembira, sedih, marah dan takut semasa aktiviti pergerakan kreatif manakala preps yang boleh digunakan dalam aktiviti pergerakan kreatif seperti reben, bola dan gelung dapat membantu kanak-kanak memahami hubungan antara objek, ruang dan diri sendiri.

Muzik

*M*uzik dapat menimbulkan suasana dan mood yang pelbagai kepada kanak-kanak dalam aktiviti pergerakan kreatif. Irama dan rentak muzik yang pelbagai dapat menarik perhatian kanak-kanak untuk melakukan aktiviti pergerakan kreatif. Kanak-kanak perlu diberi peluang membuat pergerakan secara bebas dan kreatif dengan bimbingan pendidik. Aktiviti-aktiviti pergerakan kreatif untuk kanak-kanak merangkumi pergerakan asas bersama muzik, pergerakan mengikut lirik lagu dan pergerakan bebas bersama muzik.

Props

*P*reps yang boleh digunakan dalam aktiviti pergerakan kreatif seperti reben, bola dan gelung melatih kanak-kanak menumpukan perhatian dan membentuk pola-pola pergerakan yang kreatif. Props yang bahaya tidak boleh digunakan dalam aktiviti pergerakan kreatif dan pendidik perlu member arahan menggunakan preps dengan cara yang betul serta melatih kanak-kanak mematuhi peraturan-peraturan dalam aktiviti pergerakan kreatif.

Kepentingan tarian dan pergerakan kreatif untuk mempertingkatkan kemahiran kinestetik dan kreativiti kanak-kanak

Tarian dan pergerakan kreatif dapat membantu perkembangan kinestetik dan kreativiti kanak-kanak.

Perkembangan kinestetik kanak-kanak

Aktiviti tarian dan pergerakan kreatif melibatkan pemikiran dan gerak geri kreatif. Aktiviti-aktiviti yang dilaksanakan melibatkan aktiviti fizikal untuk perkembangan motor kasar dan motor halus kanak-kanak.

Gerakan kreatif dalam tarian dan pergerakan melibatkan keordinasi dan kepantasan fizikal kanak-kanak. Ia melatih kanak-kanak menginterpretasikan pergerakan anggota atau tubuh dengan pantas dan cekap.

Aktiviti tarian dan pergerakan kreatif yang dilaksanakan oleh guru dapat menggalakkan kanak-kanak menggunakan sebahagian atau keseluruhan anggota tubuh badan untuk berkomunikasi dan menyelesaikan masalah. Hasilnya, kanak-kanak dapat bergerak mengiringi muzik sensitif dengan rentak muzik serta mempertingkatkan kecerdasan kinestetik kanak-kanak.

Kreativiti

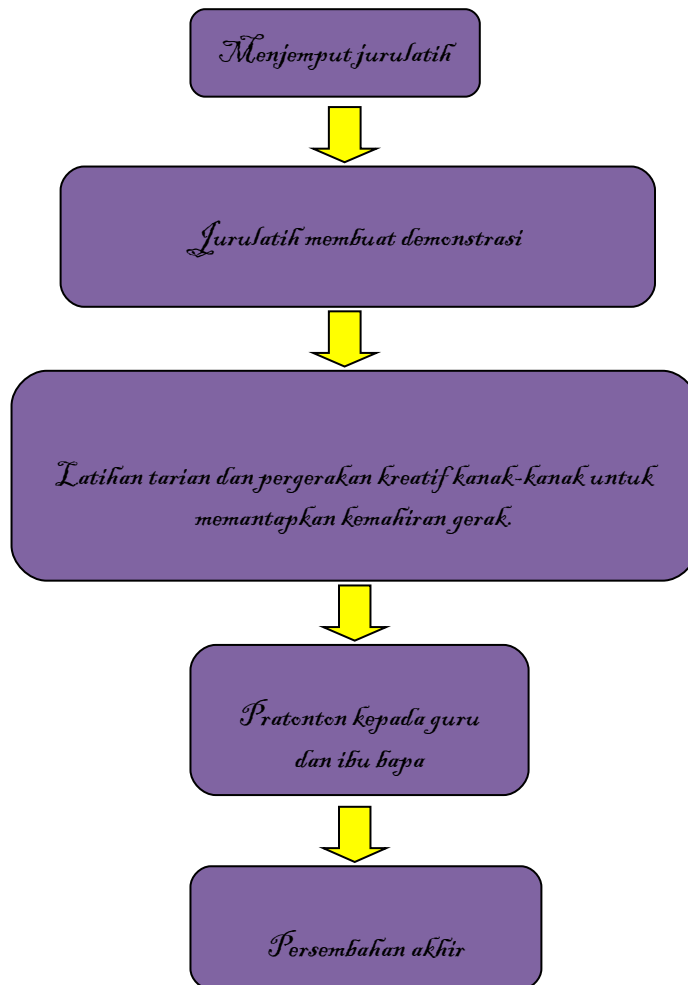
Tarian dan pergerakan kreatif memberi peluang kepada kanak-kanak untuk berkreasi. Aktiviti tarian memberi peluang kepada kanak-kanak untuk mengambil bahagian dalam tarian yang terdiri daripada pelbagai budaya Malaysia. Aktiviti pergerakan kreatif pula memberi peluang kepada kanak-kanak bergerak secara kreatif untuk menunjukkan tubuh badan, ruang, masa dan tenaga dalam persembahan. Aktiviti tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak membolehkan kanak-kanak berimajinasi dan berfikir secara kreatif dalam pergerakan dan mencari kepuasan dalam persembahan.

Merancang aktiviti tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak

Guru perlu merancang dan melaksanakan pengajaran tarian dan pergerakan kreatif dengan menggunakan pelbagai kaedah. Antaranya ialah kaedah latihan secara profesional daripada penggiat seni tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak, kaedah menonton persembahan di panggung dan tayangan video seni tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak

Kaedah Latihan Profesional

Guru boleh mengajar tarian dan pergerakan dengan menggunakan kaedah latihan profesional kepada kanak-kanak. Rajah 10.2 menunjukkan prosedur pengajaran tarian dan pergerakan kreatif secara profesional.

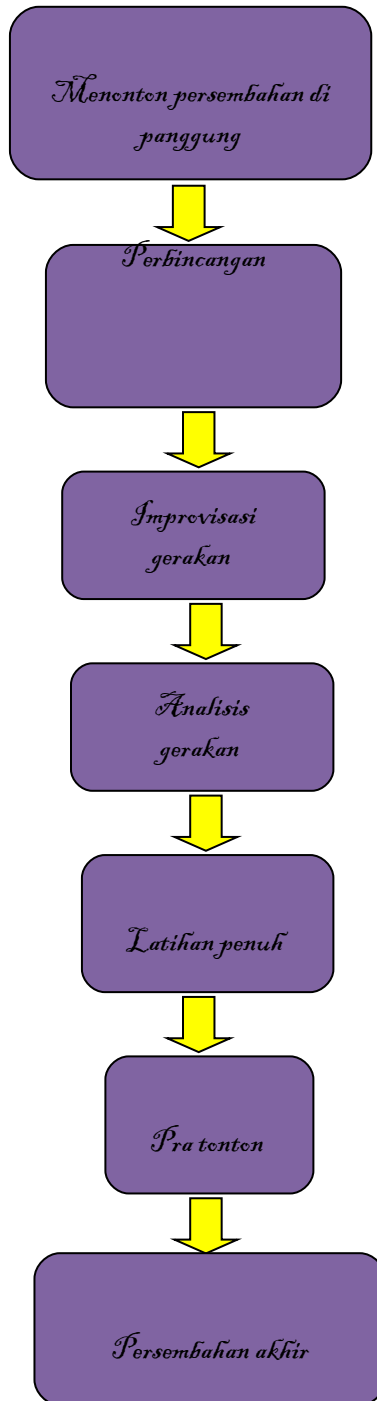

Rajah 10.2 Prosedur pengajaran tarian dan pergerakan kreatif secara profesional

Kaedah Menonton Persembahan

Guru boleh mengajar tarian dan pergerakan dengan menggunakan kaedah menonton persembahan kepada kanak-kanak.

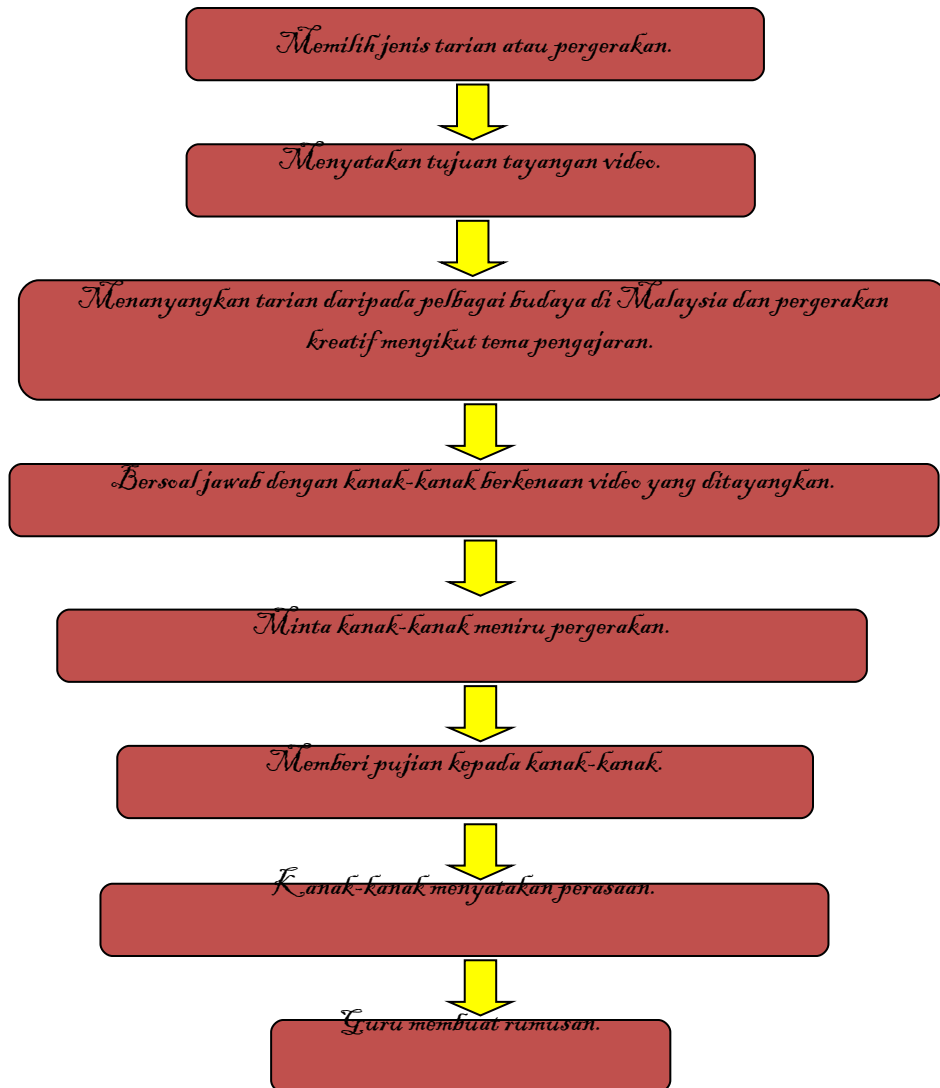
Rajah 10.3 menunjukkan prosedur pengajaran menonton persembahan.

Rajah 10.3 Prosedur pengajaran tarian dan pergerakan kreatif secara menentén persembahan

Kaedah Tayangan Video

Guru boleh mengajar tarian dan pergerakan dengan menggunakan kaedah tayangan video kepada kanak-kanak. Rajah 10.4 menunjukkan prosedur pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kaedah tayangan video.

Rajah 10.4 Prosedur pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kaedah tayangan video.

Nyatakan bagaimana anda merancang aktiviti tarian dan pergerakan kreatif pelbagai budaya Malaysia untuk kanak-kanak.

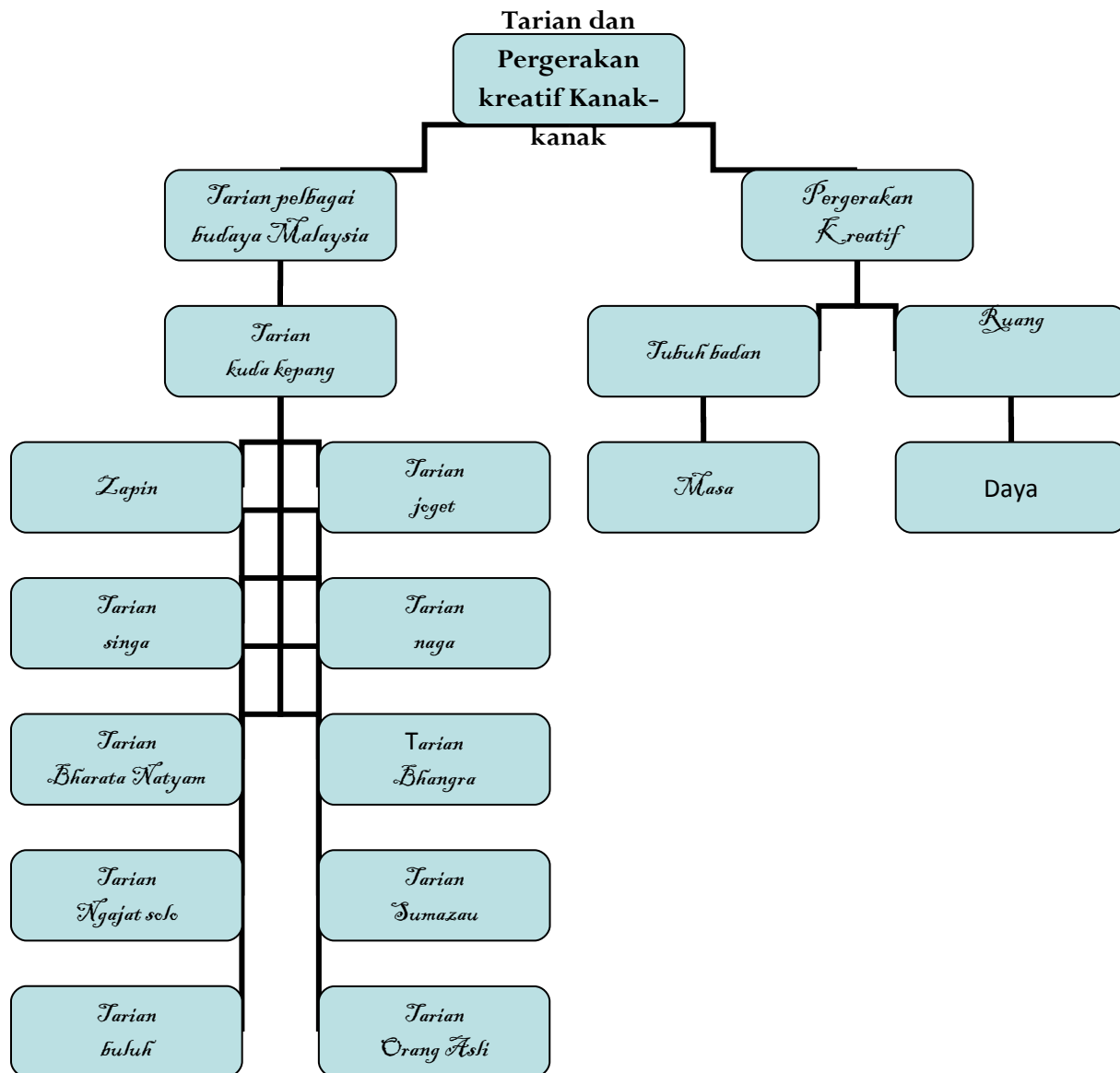

Tulis satu persediaan mengajar yang lengkap untuk aktiviti tarian.

RINGKASAN

1. Terdapat pelbagai jenis tarian dalam budaya Malaysia seperti tarian kuda kepang, zapin, jeget, tarian singa, tarian naga, tarian Bharata Natyam, tarian Bhangra, tarian Ngajat, tarian Sumazau, tarian busuh dan tarian Orang Asli Malaysia.
2. Pergerakan kreatif kanak-kanak mengabungkan elemen-elemen pergerakan tubuh badan, ruang, masa dan daya.
3. Muzik dan preps dapat memberi rangsangan kepada kanak-kanak dalam pergerakan kreatif.

PETA KONSEP

KATA KUNCI

1. <i>Tarian Kanak-kanak</i>	9. <i>Tarian Ngajat</i>
2. <i>Tarian Kuda Keping</i>	10. <i>Tarian Sumazau</i>
3. <i>Lapin</i>	11. <i>Tarian Buluh</i>
4. <i>Tarian Jeget</i>	12. <i>Tarian Orang Asli</i>
5. <i>Tarian Singa</i>	13. <i>Pergerakan kreatif kanak-kanak</i>
6. <i>Tarian Naga</i>	14. <i>Masa</i>
7. <i>Tarian Bharata Natyam</i>	15. <i>Ruang</i>
8. <i>Tarian Bhanga</i>	16. <i>Tenaga</i>

PENILAIAN KENDIRI

1. Dengan menggunakan perkataan sendiri, huraikan apa yang dimaksudkan dengan (i) tarian dan (ii) pergerakan kreatif kanak-kanak?
2. Senaraikan jenis-jenis tarian kanak-kanak.
3. Cadangkan rangsangan kepada kanak-kanak dalam pergerakan kreatif.
4. Nyatakan kepentingan pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak?
5. Apakah kaedah yang boleh digunakan untuk pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak?

RUJUKAN

- Cox, M. (2005). *The Pictorial World of the Child*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Koster, J.B. (2001). *Growing Artists: Teaching Art to Young Children*. 2th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Loy Chee Luen. (2010). *Seni Persembahan Kanak-kanak: Modul Pengajaran dan Pembelajaran*. Petaling Jaya: L.T.L.
- Loy Chee Luen. (2010). *Seni Visual Kanak-kanak: Modul Pengajaran dan Pembelajaran*. Petaling Jaya: L.T.L.
- Mayesky, M. (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

Mohd. Azhar Abd. Hamid. (2004). Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.

Schirrmacher, R. & Fox, J.E. (2009). Art and Creative Development for Young Children. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. Maksud Tarian kanak-kanak

- Gerakan yang berirama.
- Apresiasi seni gerak
- Ekspresi perasaan melalui gerak-geri bermakna dan berirama indah.

2. Pergerakan kreatif kanak-kanak

- Gabungan gerak-geri kreatif menerusi imaginasi dan kreativiti kanak-kanak
- Gerakan-gerakan yang melibatkan psikomotor kanak-kanak
- Membantu kanak-kanak memahami struktur dan fungsi anggota badan diri, kemampuan diri untuk melakukan gerak, menyelesaikan masalah semasa membuat gerak dan mengekspresi perasaan masing-masing.

3. Jenis-jenis tarian kanak-kanak.

- Tarian kuda kepang
- Zapin
- Tarian jecot
- Tarian singa
- Tarian naga
- Tarian Bharata Natyam
- Tarian Bhangra

- *Tarian Ngajat selo*
 - *Tarian Sumazau*
 - *Tarian buluh*
 - *Tarian Orang Asli*
4. *Rangsangan kepada kanak-kanak dalam pergerakan kreatif.*
- *Muzik*
 - *Preps*
5. *Kepentingan pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak.*
- *Membantu perkembangan kinestetik kanak-kanak*
 - *Membantu kreativiti kanak-kanak*
6. *Kaedah pengajaran tarian dan pergerakan kreatif kanak-kanak.*
- *Kaedah latihan secara professional*
 - *Kaedah menenton persembahan di panggung dan*
 - *Kaedah tayangan video*

UNIT 11

PENGAJARAN DRAMA KANAK-KANAK

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat:

1. *Menerangkan definisi drama kanak-kanak.*
2. *Mengenal jenis-jenis drama kanak-kanak.*
3. *Membincangkan kepentingan pengajaran drama kanak-kanak untuk mempertingkatkan kemahiran berfikir, imaginasi dan kreativiti kanak-kanak.*
4. *Merancang aktiviti pengajaran drama kanak-kanak.*

PENGENALAN

Teknik pengajaran drama boleh digunakan untuk merangsang kemahiran berfikir, imaginasi dan kreativiti kanak-kanak. Terdapat beberapa jenis drama yang boleh digunakan dalam proses pengajaran dan pembelajaran seperti drama kreatif dan drama dalam pendidikan. Modul ini membincangkan perihal pengajaran drama kreatif dan drama dalam pendidikan untuk kanak-kanak.

ISI KANDUNGAN

Drama kanak-kanak

Drama menceritakan kehidupan yang dilaksanakan dengan berdasarkan pengalaman kanak-kanak. Aktiviti drama yang melibatkan gerakan, dialog dan pemikiran yang menyeluruh penting untuk perkembangan imaginasi dan kreativiti kanak-kanak. Kanak-kanak dapat menunjukkan ekspresi mereka menerusi aktiviti-aktiviti drama yang dilaksanakan oleh guru.

Semasa kanak-kanak berdrama, mereka perlu berfikir, menggunakan daya imaginasi yang tinggi dan kreativiti masing-masing untuk melakukan lakonan dan berinteraksi antara watak dengan watak lain bersama-sama rakan-rakan mereka. Interaksi menerusi aktiviti drama dapat meningkat kemahiran sosial dan emosi kanak-kanak kerana mereka perlu memahami bentuk-bentuk pergaulan rakan-rakan lain, mengekspresikan dan mengurus emosi sendiri dan juga rakan-rakan yang lain.

Berlakon sebagai seorang nenek atau datuk yang ingin melintas jalan yang sibuk di bandar. Anda perlu menggunakan kreativiti anda dan berimaginasi diri anda sebagai orang tua dengan menunjukkan sifat-sifat orang tua yang melintas jalan. Watak dan perwatakan datuk atau nenek perlu disampaikan dengan jelas supaya audien dapat percaya kepada watak yang dilakonan.

Jenis-jenis drama kanak-kanak

Jenis-jenis drama untuk kanak-kanak merangkumi drama kreatif dan drama dalam pendidikan. Drama kreatif lebih kepada permainan manakala drama dalam pendidikan merangkumi aktiviti improvisasi.

pantomim, memos, main peranan, simulasi, beneka, teater membaca dan teater bercerita. Guru boleh menggunakan drama kreatif dan drama dalam pendidikan untuk mendidik kanak-kanak dan seterusnya mempertingkatkan pemikiran, imajinasi dan kreativiti mereka.

Drama kreatif

Drama kreatif lebih berbentuk permainan dan berlaku secara spontan. Tujuan drama kreatif adalah untuk menggalakkan perkembangan imaginasi, kreativiti dan konsep diri kanak-kanak. Selain itu, drama kreatif juga memberi peluang kepada kanak-kanak untuk menyelesaikan masalah dalam situasi yang diberi dalam aktiviti drama kreatif.

Melaksanakan aktiviti drama kreatif bertajuk 'Kawan saya'.

Objektif :	Kanak-kanak dapat menyebut nama kawan, melukis rupa kawan dan menceritakan sifat kawan mereka.
Bahan :	Kertas dan pensel.
Langkah 1:	Mulakan aktiviti dengan kanak-kanak berjalan bebas mencari kawan.
Langkah 2:	Minta kanak-kanak menanyakan nama tiga orang kawan dan memerhati rupa kawan.
Langkah 3:	Guru memberi arahan kepada kanak-kanak duduk di tempat masing-masing dan mengedarkan kertas dan pensel kepada kanak-kanak.
Langkah 4:	Kanak-kanak mencatatkan nama tiga orang kawan dan melukis rupa mereka.
Langkah 5:	Guru minta kanak-kanak menceritakan sifat-sifat kawan-kawan mereka dan berlesen berkenaan kawan mereka.
Langkah 6:	Kanak-kanak menyatakan pendapat dan perasaan masing-masing.
Langkah 7:	Guru memberi pujian dan membuat rumusan.

Drama dalam Pendidikan

Drama dalam pendidikan merangkumi aktiviti improvisasi, pantomin, memos, main peranan, simulasi, boneka, teater membaca dan teater bercerita.

Improvisasi

Improvisasi berlaku secara spontan dalam suatu situasi yang tidak dirancang. Improvisasi boleh dilaksanakan berdasarkan sesuatu situasi, alatan, kostum, gambar dan watak.

AKTIVITI Latihan

Melaksanakan aktiviti improvisasi berikut.

- Objektif :** Menggalakkan kanak-kanak berimajinasi.
Meningkatkan kreativiti lisan kanak-kanak.
- Bahan :** Gambar polis
- Langkah 1:** Mulakan aktiviti dengan memberi gambar polis kepada kanak-kanak.
- Langkah 2:** Memilih kanak-kanak membuat improvisasi berdasarkan gambar polis yang diberi oleh guru.
- Langkah 3:** Kanak-kanak melakukan aksi berkenaan polis.
- Langkah 4:** Guru membimbing kanak-kanak.
- Langkah 5:** Kanak-kanak memberi pandangan.
- Tanakah 6:** Guru memberi pujian dan memuat rumusan.

Pantomim

Aktiviti pantomin memerlukan seorang atau satu kumpulan kanak-kanak membaca skrip lakonan manakala seorang atau satu kumpulan kanak-kanak lagi akan bersken berdasarkan situasi yang dibaca. Kanak-kanak yang bersken tidak perlu berdialog.

AKTIVITI Latihan

Melaksanakan aktiviti pantomim berikut.

- Objektif :** Meningkatkan kreativiti lisan kanak-kanak.
Berimajinasi dan melakonkan watak-watak di dalam cerita.
- Bahan :** Buku cerita.
- Langkah 1:** Mulakan aktiviti dengan sekumpulan kanak-kanak membacakan buku cerita.
- Langkah 2:** Kanak-kanak satu kumpulan lagi untuk membuat lakonan bisu berdasarkan cerita yang dibaca.
- Langkah 3:** Guru membimbing kanak-kanak.
- Langkah 4:** Kanak-kanak memberi pandangan.
- Langkah 5:** Guru memberi pujian dan membuat rumusan.

Memos

Memos ialah lakenan bisu. Mesej lakenan disampaikan menerusi mimik muka dan pergerakan anggota badan. Memos dapat melatih kanak-kanak memahami dan menaakul pergerakan anggota badan.

AKTIVITI Latihan

Melaksanakan aktiviti memos berikut.

- Objektif :** Berimaginasi dan bersken bisu.
Meningkatkan perkembangan psikomotor kanak-kanak.
- Bahan :** Tiada.
- Langkah 1:** Guru membuat demonstrasi langkah-langkah menggosok gigi.
Langkah 2: Minta kanak-kanak berimaginasi dan menggosok gigi langkah demi langkah.
Langkah 3: Kanak-kanak menceritakan langkah-langkah menggosok gigi.
Langkah 4: Guru membimbing kanak-kanak.
Langkah 5: Kanak-kanak menyatakan perasaan masing-masing.
Tanahak 6: Guru memberi pujian dan membuat pemuasan

Main peranan

Main peranan dilaksanakan dengan guru mereka satu situasi dalam aktiviti dan seterusnya memberi peluang kepada kanak-kanak untuk melakenen watak-watak dalam situasi yang direka.

AKTIVITI Latihan

- Objektif :** Berimaginasi dan melakenen watak.
Menggunakan preps secara kreatif.
- Bahan :** Preps lakenan.
- Langkah 1:** Mulakan aktiviti dengan mewujudkan satu situasi kepada kanak-kanak.
Contoh: Rumah terbakar. Ahli bomba datang untuk memadamkan api dan menyelamatkan kanak-kanak yang terkurung dalam rumah.
Langkah 2: Minta kanak-kanak memainkan watak ahli bomba, penghuni rumah dan kanak-kanak yang terkurung dalam rumah.
Langkah 3: Guru membimbing kanak-kanak.
Langkah 4: Kanak-kanak menceritakan perasaan masing-masing.

Simulasi

Simulasi dimulakan dengan mewujudkan suatu situasi secara bertulis atau lisan. Kanak-kanak perlu mengenal pasti permasalahan, peranan watak-watak dan tempoh masa yang diberi dalam aktiviti simulasi.

Melaksanakan aktiviti simulasi berikut.

- Objektif :** Berimajinasi dan melakonkan watak guru dan murid.
Menyelesaikan masalah secara kreatif.
- Bahan :** Preps lakenan.
- Langkah 1:** Guru mulakan aktiviti dengan mereka situasi bermasalah.
Contoh situasi: Semasa waktu rehat, Diyana dan Siti berebut-rebut buku cerita dan bergaduh.
Diyana menangis. Guru menasihati mereka.
- Langkah 2:** Secara kumpulan, minta kanak-kanak memainkan watak-watak berdasarkan situasi bermasalah yang direka.
- Langkah 3:** Guru membimbing kanak-kanak.
- Tanah 4:** Kanak-kanak menyatakan pendapat dan perasaan masing-masing.

Boneka

Persembahan boneka dimulakan dengan menyediakan boneka dan skrip sama ada mereka cerita baru atau mengubahsuai cerita daripada buku cerita. Boneka boleh dikendalikan dengan pentas atau tanpa pentas. Boneka tersebut hanya dipegang dan diarahkan kepada kanak-kanak.

Melaksanakan aktiviti boneka berikut.

- Objektif :** Berimajinasi dan menggerakkan boneka.
Ber cerita menggunakan boneka.
- Bahan :** Boneka sarung tangan.
- Langkah 1:** Guru membuat demonstrasi persembahan boneka.
- Langkah 2:** Kanak-kanak memainkan watak-watak di dalam cerita dengan menggunakan boneka.
- Langkah 3:** Guru membimbing kanak-kanak.
- Langkah 4:** Kanak-kanak menyatakan pendapat dan perasaan masing-masing.

Teater Membaca

Teater membaca mengabungkan teknik teater dan membaca. Aktiviti ini membantu kanak-kanak membaca cerita dengan lancar, menggunakan nada intonasi yang betul berdasarkan cerita serta gerakan yang sesuai dengan isi dan suasana cerita.

Melaksanakan aktiviti teater membaca berikut.

Objektif :	Berimagination dan melakonkan watak-watak di dalam cerita. Membaca buku cerita.
Bahan :	Buku cerita.
Langkah 1:	Guru membacakan buku cerita kepada kanak-kanak.
Langkah 2:	Minta satu kumpulan kanak-kanak membaca buku berita manakala satu kumpulan lagi melakonkan watak-watak yang dibaca.
Langkah 3:	Guru membimbing kanak-kanak .
Langkah 4:	Kanak-kanak menyatakan pendapat dan perasaan masing-masing.

Teater Bercerita

Teater bercerita mengabungkan teknik teater dan teknik bercerita. Kanak-kanak perlu bercerita dan seterusnya melakonkan cerita.

Melaksanakan aktiviti teater bercerita berikut.

Objektif :	Berimagination dan melakonkan watak-watak di dalam cerita. Mencerita semula cerita
Bahan :	Topeng.
Langkah 1:	Guru membacakan cerita kepada kanak-kanak.
Langkah 2:	Kanak-kanak memainkan watak-watak di dalam cerita dengan topeng.
Langkah 3:	Guru membimbing kanak-kanak .
Langkah 4:	Kanak-kanak menyatakan pendapat dan perasaan masing-masing.
Langkah 5:	Guru memberi pujian dan membuat rumusan.

Kepentingan pengajaran drama kanak-kanak untuk mempertingkatkan kreativiti kanak-kanak

Pengajaran drama dapat membantu perkembangan keseluruhan kanak-kanak terutamanya perkembangan kemahiran berfikir, imaginasi dan kreativiti kanak-kanak. Dalam aktiviti drama

kanak-kanak sering diminta oleh guru untuk berimaginasi dan melakonkan watak-watak dalam cerita. Selain itu, kanak-kanak juga diminta untuk menyelesaikan masalah yang wujud dalam aktiviti drama. Secara tidak langsung, kanak-kanak yang melibatkan diri secara aktif dalam aktiviti drama dapat berfikir lebih kreatif.

Drama meningkatkan kemahiran berfikir kanak-kanak

Aktiviti drama penting untuk membina kebolehan kanak-kanak dalam pemikiran dan kefahaman. Kanak-kanak selalu memikirkan perkara yang mereka tahu dan melalui aktiviti drama dapat

membantu mereka sedar tentang pengetahuan mereka sendiri. Aktiviti drama yang dilaksanakan oleh guru membenarkan kanak-kanak menjelajahi dan mencari jalan untuk menyelesaikan masalah yang dihadapi. Selain itu, aktiviti-aktiviti drama juga memberi peluang kepada kanak-kanak untuk mengambil risiko dan mencuba sesuatu yang baru.

Drama meningkatkan kreativiti kanak-kanak

Aktiviti drama yang dilaksanakan untuk kanak-kanak memberi fokus kepada sifat kreatif dan ekspresif. Setiap aktiviti drama kanak-kanak memerlukan kanak-kanak berimaginasi dan berfikir

secara kreatif dalam menghayati sesuatu watak, melihat sesuatu dalam cara yang berbeza dan mencari kepuasan dalam persembahan drama. Penglibatan aktif kanak-kanak dalam aktiviti drama menggalakkan kreativiti mereka. Perkembangan kreativiti kanak-kanak dalam aktiviti drama melibatkan imaginasi atau khayalan. Secara tidak langsung, nilai estetika kanak-kanak juga dapat dipupuk.

Drama meningkatkan imaginasi kanak-kanak

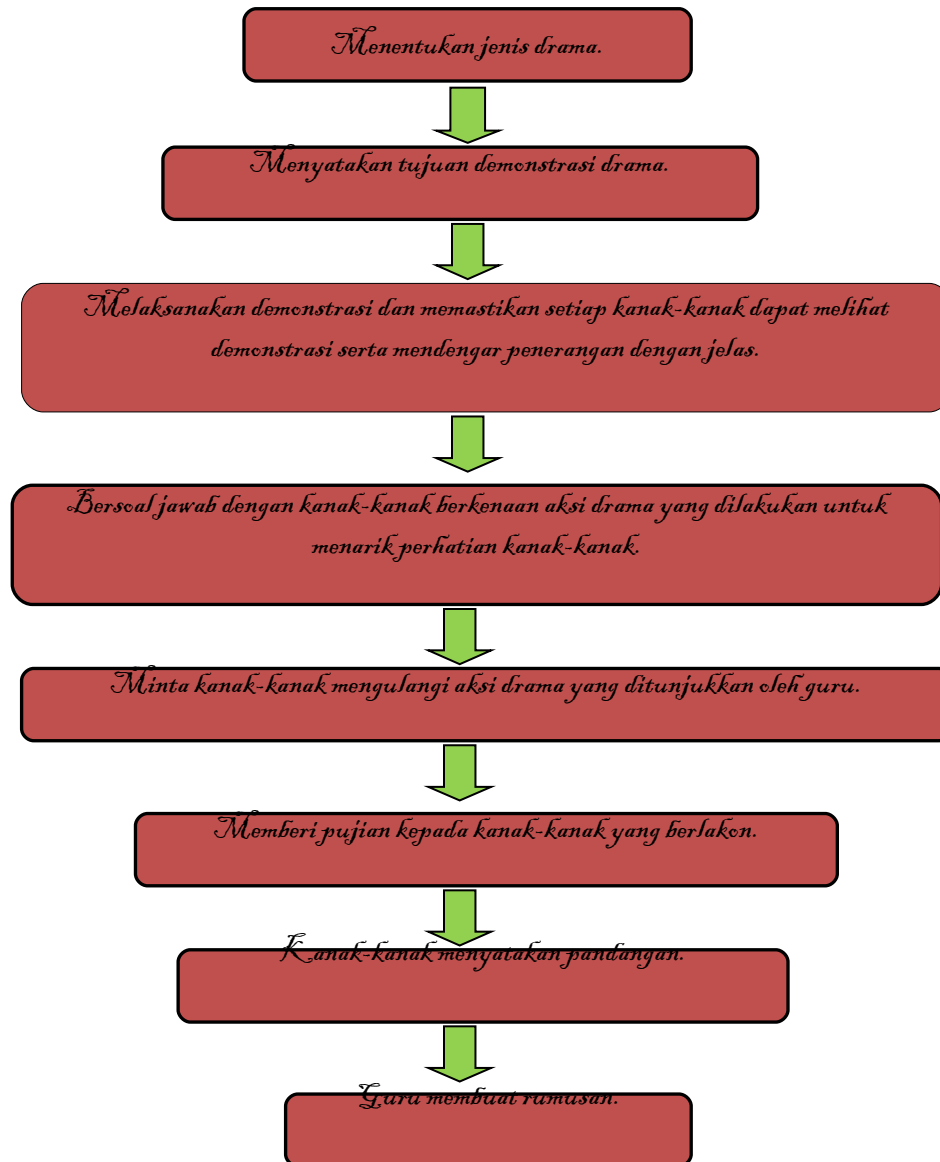
*D*rama memberi peluang kepada kanak-kanak untuk berimaginasi. Semasa kanak-kanak bersukan, mereka dikehendaki berimaginasi. Contohnya mereka berimaginasi dirinya sebagai kucing yang sedang makan ikan. Situasi ini sekadar khayalan dan berlaku dalam minda bawah sedar kanak-kanak. Imaginasi kanak-kanak sukar biasa dan sukar untuk dibuktikan secara logik.

Merancang aktiviti pengajaran drama kanak-kanak

*G*uru perlu merancang dan melaksanakan pengajaran drama dengan menggunakan pelbagai kaedah. Antaranya ialah kaedah demonstrasi, kaedah tayangan video dan kaedah penyelesaian masalah.

Kaedah Demonstrasi

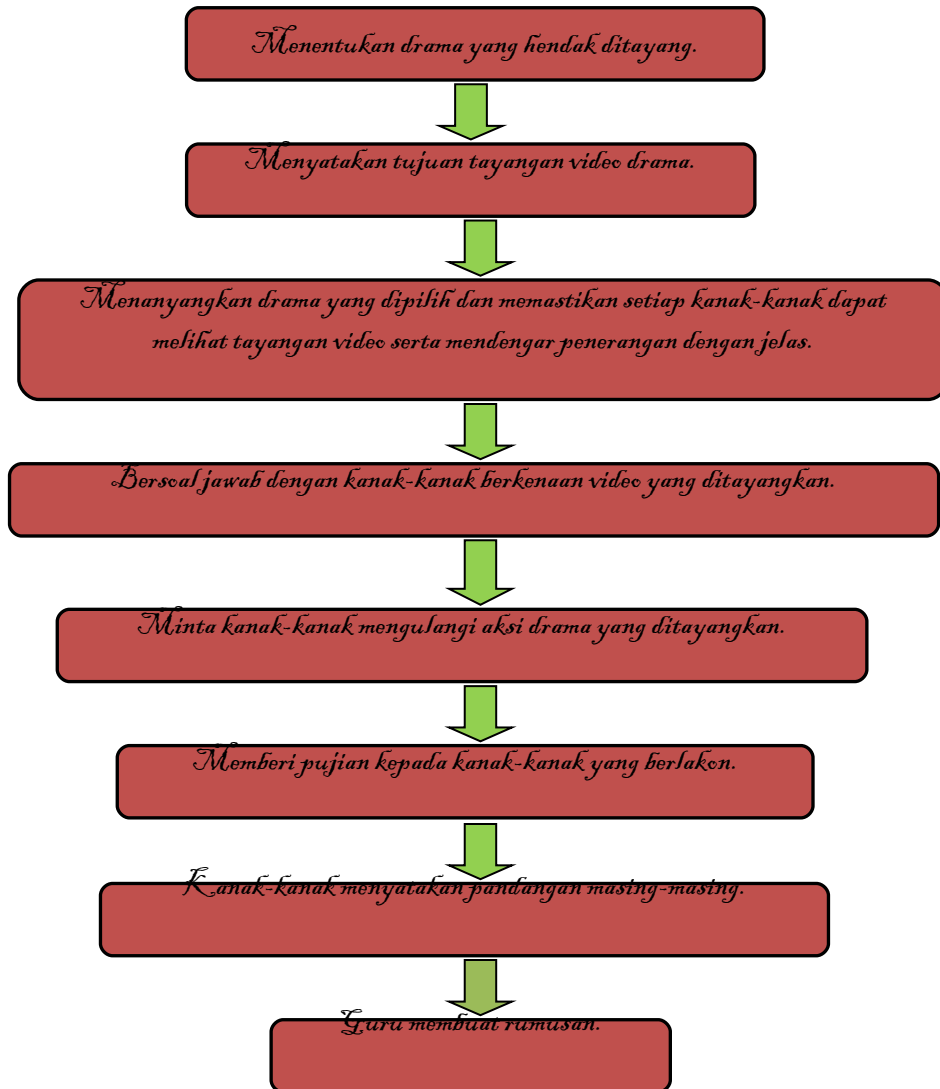
*G*uru boleh mengajar drama dengan menggunakan kaedah demonstrasi kepada kanak-kanak. Rajah 11.1 menunjukkan prosedur pengajaran menggunakan kaedah demonstrasi.

Rajah 11.1 Prosedur pengajaran menggunakan kaedah demonstrasi

Kaedah tayangan video

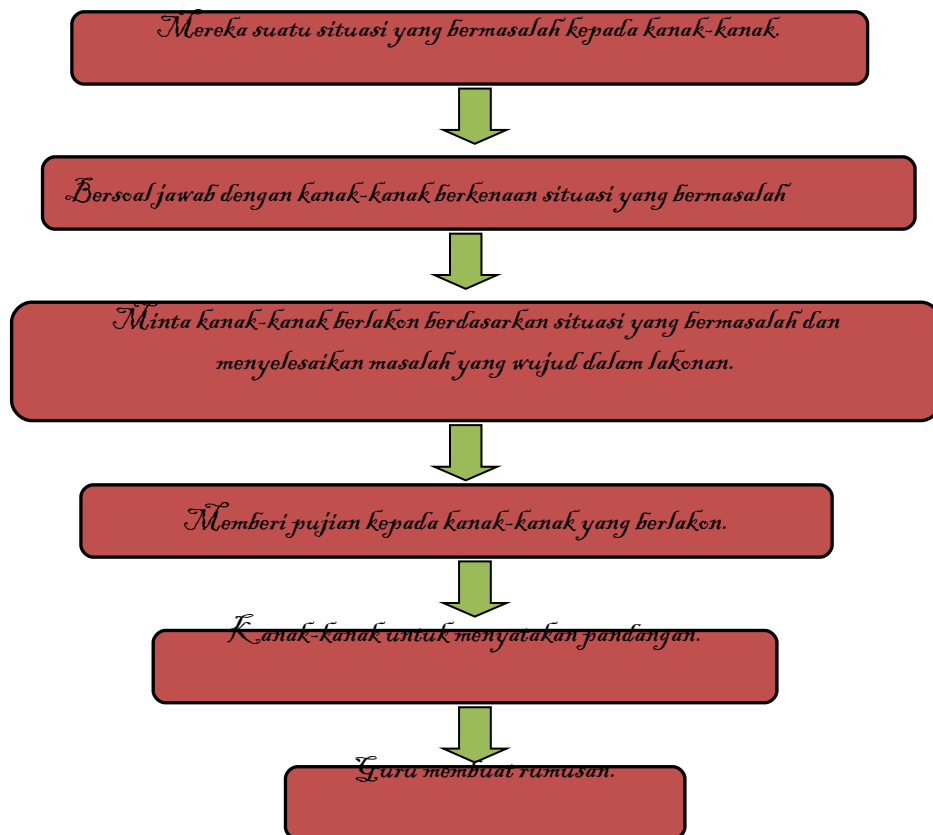
*G*uru boleh mengajar drama dengan menggunakan kaedah tayangan video kepada kanak-kanak. Rajah 11.2 menunjukkan prosedur pengajaran menggunakan kaedah tayangan video.

Rajah 11.2 Prosedur pengajaran menggunakan kaedah tayangan video

Kaedah Penyelesaian Masalah

*G*uru boleh mengajar drama dengan menggunakan kaedah penyelesaian masalah kepada kanak-kanak. Rajah 11.3 menunjukkan prosedur pengajaran menggunakan kaedah penyelesaian masalah.

Rajah 11.3 Prosedur pengajaran menggunakan kaedah penyelesaian masalah

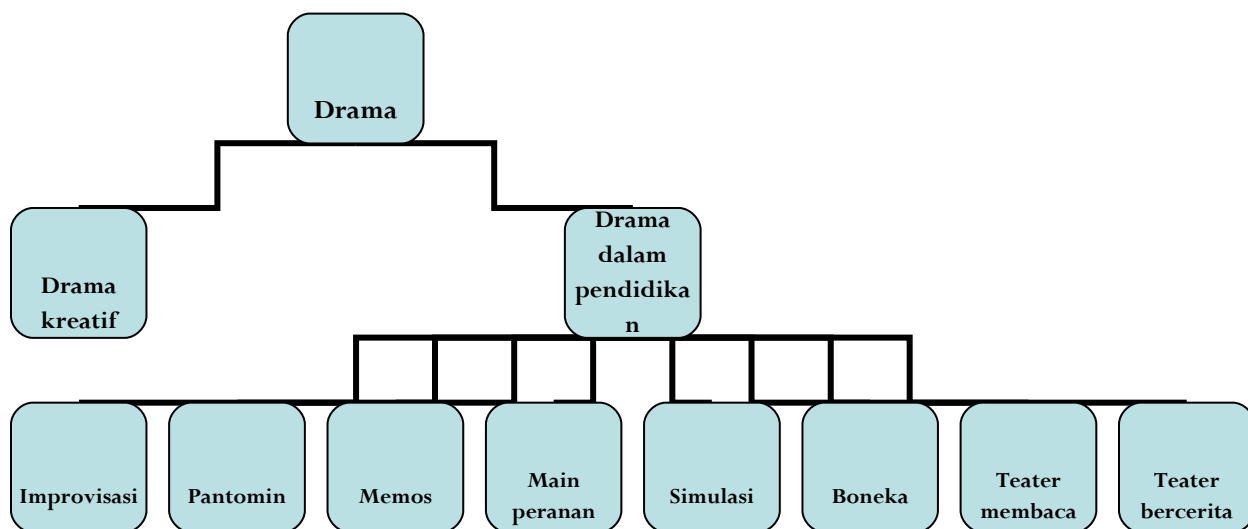
Dengan mengambil kira pengajaran drama dalam pendidikan boleh dilakukan secara improvisasi, pantomin, memos, main peranan, simulasi, boneka, teater membaca dan teater bercerita, sediakan Rancangan Pengajaran Harian untuk mengajar drama menggunakan salah satu daripada proses ini.

RINGKASAN

1. Teknik pengajaran drama boleh digunakan untuk merangsang kemahiran berfikir, imaginasi dan kreativiti kanak-kanak.
2. Drama melibatkan gerakan, dialog dan pemikiran yang menyeluruh penting untuk perkembangan imaginasi dan kreativiti kanak-kanak.
3. Drama kreatif dan drama dalam pendidikan untuk mempertingkatkan pemikiran, imaginasi dan kreativiti kanak-kanak.
4. Drama kreatif lebih berbentuk permainan dan berlaku secara spontan.
5. Drama dalam pendidikan merangkumi improvisasi, pantomin, memos, main peranan, simulasi, boneka, teater membaca dan teater bercerita.
6. Improvisasi berlaku dalam suatu situasi yang tidak dirancang dan boleh dilaksanakan berdasarkan sesuatu situasi, alatan, kostum, gambar dan watak.
7. Aktiviti pantomin memerlukan seorang atau satu kumpulan kanak-kanak membaca skrip lakonan manakala seorang atau satu kumpulan kanak-kanak lagi akan berlakon tanpa berdialog berdasarkan situasi yang dibaca.
8. Aktiviti memos ialah lakonan bisu tanpa bahasa.
9. Main peranan memberi peluang kepada kanak-kanak untuk melakonkan watak-watak dalam situasi yang direka.
10. Aktiviti simulasi memberi peluang kepada kanak-kanak berfikir dan menyelesaikan masalah secara kreatif menerusi situasi yang diwujudkan.
11. Persembahan boneka boleh menggunakan skrip bagi cerita baru atau mengubahsuai cerita daripada buku cerita.
12. Teater membaca membantu kanak-kanak membaca cerita serta melakukan gerakan yang sesuai dengan isi dan suasana cerita.

13. *Teater bercerita* mengabungkan teknik teater dan teknik bercerita bagi memberi peluang kepada kanak-kanak berbahasa dan berkreatif.

PETA KONSEP

KATA KUNCI

1. <i>Pengajaran drama</i>	6. <i>Main peranan</i>
2. <i>Drama kreatif</i>	7. <i>Simulasi</i>
3. <i>Improvisasi</i>	8. <i>Boneka</i>
4. <i>Pantomin</i>	9. <i>Teater membaca</i>
5. <i>Memos</i>	10. <i>Teater bercerita</i>

PENILAIAN KENDIRI

1. Dengan menggunakan perkataan sendiri, huraikan apa yang dimaksudkan dengan drama kanak-kanak?
2. Senaraikan jenis-jenis drama kanak-kanak.

3. *Nyatakan kepentingan pengajaran drama kanak-kanak?*
4. *Apakah kaedah yang boleh digunakan untuk pengajaran drama kanak-kanak?*

RUJUKAN

- Cox, M. (2005). *The Pictorial World of the Child*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Koster, J.B. (2001). *Growing Artists: Teaching Art to Young Children*. 2th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Ley Chee Luen. (2010). *Seni Persembahan Kanak-kanak: Modul Pengajaran dan Pembelajaran*. Petaling Jaya: L.T.L.
- Ley Chee Luen. (2010). *Seni Visual Kanak-kanak: Modul Pengajaran dan Pembelajaran*. Petaling Jaya: L.T.L.
- Mayesky, M. (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Mohd. Azhar Abd. Hamid. (2004). *Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.
- Schirrmacher, R. & Fox, J.F. (2009). *Art and Creative Development for Young Children*. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. *Maksud drama kanak-kanak.*
 - *Menceritakan kehidupan yang dilakukan dengan berdasarkan pengalaman kanak-kanak.*
 - *Melibatkan gerakan, dialog dan pemikiran yang menyeluruh penting untuk perkembangan imaginasi dan kreativiti kanak-kanak.*

2. *Jenis-jenis drama kanak-kanak.*
 - *Drama kreatif*
 - *Drama dalam pendidikan: improvisasi, pantomin, memos, main peranan, simulasi, boneka, teater membaca dan teater bercerita.*

3. *Kepentingan pengajaran drama kanak-kanak.*
 - *Membantu perkembangan keseluruhan kanak-kanak terutamanya perkembangan kemahiran berfikir, imaginasi dan kreativiti kanak-kanak.*

4. *Kaedah pengajaran drama kanak-kanak.*
 - *Kaedah demonstrasi*
 - *Kaedah tayangan video*
 - *Kaedah penyelesaian masalah*

UNIT 12

PENILAIAN DALAM SENI

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir unit ini, anda diharap dapat:

1. *Menerangkan definisi penilaian dan jenis-jenis penilaian seni kanak-kanak.*
2. *Mengenal kepentingan penilaian seni kanak-kanak*
3. *Mengenal peranan guru dalam proses penilaian seni kanak-kanak.*
4. *Merancang penilaian seni kanak-kanak.*
5. *Melaksanakan penilaian seni kanak-kanak.*

PENGENALAN

*P*enilaian seni dilaksanakan oleh guru untuk mengenal pasti perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak. Modul ini membincangkan peranan guru sebagai pemerhati, perekod dan penilai

semasa membuat penilaian seni. Kaedah penilaian seni kanak-kanak yang boleh dilaksanakan oleh guru merangkumi pemerhatian, hasil kerja seni dan penceritaan. Rerekod anekdot, senarai semak, skala kadar dan carta penyertaan digunakan oleh untuk merekod penglibatan dan kemajuan kanak-kanak dalam aktiviti seni.

ISI KANDUNGAN

Penilaian dan jenis-jenis penilaian seni kanak-kanak

Guru berperanan sebagai pemerhati, perekod dan penilai seni untuk mengenal pasti perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak. Guru juga harus mengenal pasti prosedur-prosedur untuk membuat pemerhatian, merekod perkembangan kanak-kanak dan menyimpan rekod dan hasil kerja seni kanak-kanak. Guru perlu mengumpul dan menyemak semula hasil kerja seni kanak-kanak dalam bentuk portfolio sebagai instrument untuk mengenal pasti perkembangan kreativiti dan kemajuan artistik kanak-kanak.

Justeru, anda perlu menjalankan penilaian sebagai proses berterusan dalam mendokumentasikan dan merekod perkembangan kanak-kanak. Penilaian seni boleh dilaksanakan secara pemerhatian, menganalisis hasil kerja seni kanak-kanak dan penceritaan kanak-kanak menerusi hasil kerja masing-masing. Penilaian hasil kerja seni kanak-kanak membolehkan guru mengenal pasti perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak dengan menjalankan penilaian terhadap lukisan, kraf mudah atau hasil kerja lain yang telah direkodkan secara sistematik dan beretika.

Fikirkan senario berikut.

Adam berumur 6 tahun. Tahap artistiknya di tahap skematik dan boleh menyampaikan cerita menerusi lukisan yang dihasilkan. Dalam aktiviti melukis yang bertema Keluarga Saya, Adam melukis ahli-ahli keluarganya yang terdiri daripada ibu, bapa, kakak dan juga kucing. Mengapakah Adam melukis seekor kucing dalam lukisan yang bertema Keluarga Saya?

Setelah menganalisis lukisan dan membuat penilaian terhadap lukisan Adam, cikgu mendapati bahawa perkembangan artistik Adam adalah normal. Tetapi setelah mendengar cerita Adam menerusi lukisannya, baru cikgu faham bahawa kucing itu adalah kucing kesayangan Adam dan dia menganggap kucing itu salah seorang ahli keluarganya.

Penilaian Seni

Penilaian seni merupakan proses positif dan satu sumber maklumat untuk mengenal pasti perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak. Ia dapat mempamerkan kelebihan dan kemampuan kanak-kanak dalam proses aktiviti-aktiviti yang melibatkan seni. Penilaian yang sistematik dapat membantu guru mengenal perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak seseorang kanak-kanak menerusi hasil kerja seni visual seperti aktiviti menggambar, aktiviti membuat corak dan rekaan serta bentuk binaan. Selain itu, kemajuan kreativiti kanak-kanak dalam aktiviti seni persembahan seperti muzik, drama, tarian dan pergerakan kreatif juga dapat dikenalpasti menerusi penilaian yang merangkumi pemerhatian, hasil kerja seni dan penceritaan.

Pemerhatian

Kaedah pemerhatian dilaksanakan untuk menilai proses penghasilan kerja seni kanak-kanak. Selain itu, guru juga perlu memerhati minat, kelebihan dan penglibatan kanak-kanak dalam aktiviti seni. Guru perlu merancang, membuat pemerhatian, mencatatkan kemajuan kanak-kanak dan mengambil tindakan untuk memperbaiki kelemahan kanak-kanak supaya kemahiran seni mereka dapat dipertingkatkan. Contohnya dalam aktiviti membuat kraf mudah yang memerlukan kemahiran menggunting, jika seseorang kanak-kanak masih tidak dapat menggunakan gunting untuk menggunting kertas maka guru perlu merancang aktiviti yang bersesuaian dengan perkembangan kanak-kanak seperti mengoyak kertas. Seterusnya, guru harus merancang aktiviti yang melibatkan motor halus seperti pergerakan jari dan tangan untuk membantu kanak-kanak menggunakan gunting dengan cara yang betul.

Hasil Kerja Seni

Hasil kerja seni kanak-kanak menggambarkan realistik berkenaan perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak. Hasil kerja seni kanak-kanak seperti lukisan dan kraf mudah yang dihasilkan perlu dianalisis dari semasa ke semasa. Guru perlu membuat kesimpulan yang tepat berdasarkan hasil kerja seni kanak-kanak. Sebagai contoh, guru perlu menilai lukisan kanak-kanak berdasarkan perkembangan artistik mereka. Guru juga perlu menyimpan hasil kerja seni lukisan kanak-kanak dan mencatatkan cerita kanak-kanak terhadap lukisan masing-

masing secara sistematik. Hasil kerja yang disimpan secara berperingkat merupakan bukti kepada perkembangan artistik kanak-kanak. Cara ini membantu guru dan ibu bapa lebih memahami perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak.

Penceritaan

*K**aedah penceritaan hasil kerja seni dapat membantu guru memahami perasaan dan mesej yang ingin disampaikan oleh kanak-kanak. Sebagai contoh, setelah persembahan drama, kanak-kanak*

diminta untuk menyatakan pendapat dan perasaan masing-masing sepanjang proses persembahan drama. Menerusi cara ini guru akan memahami perasaan mesej yang ingin disampaikan oleh kanak-kanak. Bagi aktiviti melukis pula, guru perlu menilai semula lukisan kanak-kanak setelah kanak-kanak menyampaikan cerita mereka. Ini adalah kerana sesetengah kanak-kanak tidak dapat menyampaikan perasaan dan mesej mereka dalam bentuk visual tetapi dapat menyampaikannya dengan cara bercerita dan berkomunikasi dengan guru. Setelah kanak-kanak bercerita tentang hasil kerja masing-masing, guru perlu membuat rumusan untuk aktiviti seni yang dilaksanakan.

Kepentingan penilaian seni kanak-kanak

Penilaian seni kanak-kanak sangat penting kerana membantu guru dan ibu bapa mengenal pasti perkembangan kreativiti kanak-kanak dan artistik kanak-kanak. Guru perlu memahami dan mengenal pasti kekuatan dan kelemahan kanak-kanak, mencatatkan kekuatan dan kelemahan kanak-kanak serta mengambil tindakan dan membantu kanak-kanak.

Memahami dan mengenal pasti kekuatan dan kelemahan kanak-kanak

Dalam aktiviti seni visual dan seni persembahan, proses adalah lebih penting daripada produk akhir. Sesetengah kanak-kanak mempunyai bakat yang tinggi dalam seni manakala sesetengah kanak-kanak kurang berpentensi dalam bidang seni. Oleh itu, sebagai guru, anda perlu memahami dan mengenal pasti kekuatan dan kelemahan kanak-kanak dalam aktiviti seni yang dilaksanakan.

Kanak-kanak menggunakan seni sama ada seni visual atau seni persembahan sebagai medium untuk mereka meluahkan segala tentang diri mereka. Hasil kerja seni mencerminkan perasaan gembira, sedih, marah dan takut kanak-kanak. Sebagai contoh, jika seseorang kanak-kanak berasa gembira, dia akan melukis lukisan figuranya dengan saiz yang agak besar dan dengan bibir yang tersenyum manakala jika dia berasa sedih, dia akan melukis lukisan yang bersaiz kecil dan tidak sempurna wajahnya.

Guru dapat memahami dan mengenal pasti kekuatan dan kelemahan kanak-kanak dengan membuat pemerhatian, merekod atau merakam aktiviti seni yang dilaksanakan di dalam atau luar bilik darjah. Sebagai pemerhati, guru perlu menentukan objektif dan tempoh masa untuk menilai perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak.

Sebagai contoh, jika guru ingin mengenal pasti perkembangan artistik kanak-kanak, waktu yang sesuai untuk membuat pemerhatian ialah ketika mereka sedang menjalankan aktiviti melukis manakala jika guru ingin mengenal pasti ekspresi kreatif kanak-kanak, waktu yang sesuai untuk membuat pemerhatian ialah semasa mereka menjalankan aktiviti bentuk binaan dengan menggunakan plastisin.

Mencatatkan kekuatan dan kelemahan kanak-kanak

*P*emerhatian yang dilaksanakan oleh guru dalam aktiviti seni terutamanya seni persembahan kanak-kanak perlu dicatat, direkodkan atau dirakamkan. Rakaman dapat merekodkan segala aktiviti seni dan membantu guru untuk membuat analisis dengan lebih detail kerana aktiviti seni yang dilaksanakan dapat dilihat secara berulang. Setelah mengumpul data pemerhatian, guru diminta untuk menyediakan laporan secara bertulis berdasarkan apa yang diperhatikan sebagai bukti perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak yang boleh ditunjukkan kepada ibu bapa.

Mengambil tindakan dan membantu kanak-kanak

*S*etelah kekuatan dan kelemahan kanak-kanak dikenalpasti, sebagai guru, anda perlu mengambil tindakan yang bijak untuk membantu kanak-kanak dalam aspek perkembangan kreativiti dan artistik.

Sebagai contoh, guru boleh menyediakan manual melukis untuk kanak-kanak yang kurang mahir dalam aktiviti melukis dan menayangkan video persembahan muzik, lagu, nyanyian, drama, tarian dan pergerakan kreatif kepada kanak-kanak untuk menarik minat mereka melibatkan diri dalam aktiviti seni.

Peranan guru dalam proses penilaian seni kanak-kanak

*A*malan membuat pemerhatian, merekod dan membuat penilaian dalam proses aktiviti seni amat penting untuk mengenalpasti kreativiti dan perkembangan artistik kanak-kanak. Contohnya

hasil kerja seni visual kanak-kanak dan prestasi kanak-kanak dalam aktiviti seni persembahan direkod dan dinalisis dan disimpan dalam portfolio. Portfolio ini dapat menggambarkan perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak. Portfolio ini juga menjadi satu bukti laporan kepada pihak pentadbir dan ibu bapa kanak-kanak.

Guru Sebagai Pemerhati

Setelah memerhati kanak-kanak, guru perlu menentukan objektif pemerhatian. Aktiviti memerhati dapat menyaksikan pencapaian dan kemajuan kanak-kanak dalam aktiviti seni visual dan seni persembahan. Pemerhatian perlu dianalisis dan digunakan untuk mengenal pasti keberkesanan aktiviti seni yang dilaksanakan.

Guru Sebagai Perekod

Perekod merupakan mencatat atau merakam sesuatu peristiwa yang melibatkan aktiviti seni visual dan seni persembahan kanak-kanak. Merekod membantu dalam pemerhatian dan penulisan laporan perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak.

Guru Sebagai Penilai

Setelah memerhati dan membuat rekod, guru sebagai penilai perlu membuat penilaian perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak dengan menganalisis peristiwa seni yang berlaku dan menulis laporan. Penilaian guru merujuk kepada proses menghakimi sesuatu peristiwa seni dengan tujuan untuk memberi nilai perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak.

Merancang aktiviti penilaian seni kanak-kanak

Aktiviti penilaian seni kanak-kanak perlu dilaksanakan secara berperingkat. Peringkat penilaian seni kanak-kanak merangkumi peringkat perancangan, peringkat pelaksanaan, peringkat penilaian dan peringkat dokumentasi supaya data penilaian yang dikumpul adalah sahih dan dapat mempamerkan perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak.

Peringkat Perancangan

Peringkat ini guru perlu menentukan objektif penilaian dan menentukan prosedur-prosedur penilaian yang dapat membimbing tingkah laku kanak-kanak dan perkembangan mereka berdasarkan pengalaman awal mereka. Guru perlu fokus dan tahu apa yang ingin mahu diperhatikan.

Peringkat Perlaksanaan

Walaupun dalam pelaksanaan, guru perlu mengelakkan daripada memberi komen seperti baik, buruk atau nakal. Dalam aktiviti merakam seseorang guru perlu merakam setiap apa yang dicakapkan oleh kanak-kanak. Termasuk isyarat nonverbal seperti ekspresi wajah, postur badan dan pergerakan. Perkara yang penting ialah guru tidak boleh memberi komen tentang kanak-kanak berdasarkan latar belakangnya contohnya jantina, bangsa, budaya, status sosial dan keperluan khas. Hal ini kerana setiap ulasan yang dibuat mestilah berdasarkan perkara sebenar yang terjadi dan mencapai objektif yang hendak dikaji.

Peringkat Penilaian

Eliti guru dalam penilaian ialah tidak memihak dan tidak menipu dalam catatan. Dalam catatan pula perlu ada nama, tarikh, masa dan peristiwa yang sedang berlaku. Contohnya kanak-kanak sedang melakukan kerja seni dan berada dalam kumpulan atau bersendirian ini perlu ada dalam catatan. Kanak-kanak tersebut juga perlu diperhatikan pada waktu peristiwa atau pada situasi keadaan yang berbeza kerana setiap kanak-kanak bertindak sesuai dengan keadaan yang dialaminya.

Peringkat Dokumentasi

Menyimpan, menjaga dan menyemak kembali portfolio ialah menggunakan banyak felder atau kotak yang berwarna untuk membezakan setiap kategori portfolio mengikut perkembangan

kanak-kanak atau tahap mereka. Dengan menggunakan kotak membantu dalam menyimpan portfolio di tempat yang sesuai dan mudah untuk disemak kembali.

Sampel kerja seni kanak-kanak perlu dimasukkan ke dalam portfolio perlu disertakan dengan tarikh. Dalam portfolio juga perlu mengandungi maklumat latar belakang, menetapkan item kronologi contohnya setiap sampel kerja seni perlu dimasukkan mengikut urutan hasil kerja seni kanak-kanak dan portfolio juga harus menjadi proses yang berterusan untuk mengenal pasti perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak secara berterusan.

Melaksanakan aktiviti penilaian seni kanak-kanak

Guru boleh melaksanakan penilaian kemahiran seni visual dan seni persembahan kanak-kanak dengan menggunakan rekod anekdot, senarai semak, skala kadar dan carta penyertaan.

Rekod Anekdote

Rekod ringkas mengenai peristiwa atau tingkahlaku kanak-kanak. Rekod ini mengandungi catatan tentang suatu peristiwa, masa dan tempat semasa pemerhatian dilaksanakan.

Contoh rekod anekdot

i. Aktiviti menggambar kanak-kanak

Nama kanak-kanak : Adam
 Umur : 7 Tahun
 Tarikh : 25 Februari 2011
 Masa : 9.00 pagi
 Nama guru : Cik Amelia

Catatan	Ulasan
---------	--------

<p><i>Adam membawa kertas lukis dan pensilnya menuju ke tempat Daniel. "Lihat saya nak lukis kucing". Adam pun melukis gambar kucing di depan Daniel. "Ini kucing saya. Kucing saya suka makan ikan. Saya sayang kucing saya". Adam menceritakan gambar kucing kepada Daniel.</i></p>	<p><i>Adam sudah mula berminat untuk melukis dan bercerita berkenaan hasil lukisannya kepada rakannya.</i></p>
---	--

ii. Aktiviti membuat corak dan rekaan kanak-kanak

Nama kanak-kanak : Daniel
 Umur : 7 Tahun
 Tarikh : 25 Februari 2011
 Masa : 10.00 pagi
 Nama guru : Cik Amelia

Tatatan	Ulasan
<p>Daniel meminta tolong Adam untuk mencari gunting dan kertas. "Lihat saya nak gunting bentuk bulat". Daniel pun menggunting tiga bentuk bulat. Bentuk bulat yang digunting oleh Daniel bersaiz besar, sederhana dan kecil. "Saya nak menempal bentuk-bentuk ini atas kertas. Tolong cari kertas lukisan dan glue. Daniel meminta Adam mencarikan kertas lukisan dan glue untuk dia.</p>	<p>Daniel sudah mula berminat untuk membuat corak dan rekaan dengan menggunting bentuk bulat yang pelbagai saiz.</p>

iii. Aktiviti bentuk binaan kanak-kanak

Nama kanak-kanak : Mimi
 Umur : 7 Tahun
 Tarikh : 25 Februari 2011
 Masa : 11.00 pagi
 Nama guru : Cik Amelia

Tatatan	Ulasan
<p>Semasa kelas seni, Mimi telah menghasilkan satu tepeng kucing yang berwarna hitam. Dia tak suka. Mimi meminta kebenaran daripada cikgu nak buat lagi satu tepeng kucing putih. Mimi minta bahan-bahan membuat tepeng. "Cikgu, saya nak buat tepeng kucing putih". Mimi pun membuat tepeng di depan cikgu. Setelah siap, Mimi cerita kepada cikgu. "Saya lebih suka kucing warnanya putih". Mimi ceritakan kepada cikgu Mimi</p>	<p>Mimi sudah mula berminat untuk membuat aktiviti bentuk binaan dengan membuat tepeng kucing.</p> <p>Mimi dapat menyatakan perasaannya kepada cikgu.</p>

iv. Aktiviti drama kanak-kanak

Nama kanak-kanak : Hwa
 Umur : 7 Tahun
 Tarikh : 28 Februari 2011
 Masa : 9.00 pagi
 Nama guru : Cik Amelia

Tatatan	Ulasan
<p>Hwa menarik tangan Mimi dan Diyana ke depan kelas. "Mari kita bersakan". Hwa mengajak Mimi dan Diyana bersakan. "Mimi kakak, Diyana adik dan saya ibu." Hwa membahagikan watak kepada rakan-rakannya. "Kakak tolong jaga adik, ibu memasak". kemudiannya, Hwa memanggil cikgu Amelia. "Cikgu, kami nak membuat sakanan, cikgu lihat ya". Cikgu Amelia menonten persembahan drama mereka.</p>	<p>Hwa sudah mula berminat untuk berdrama dan mengarah rakan-rakan untuk membuat sakanan.</p>

v. Aktiviti muzik kanak-kanak

Nama kanak-kanak : Diyana
 Umur : 7 Tahun
 Tarikh : 1 March 2011
 Masa : 10.00 pagi
 Nama guru : Cik Amelia

Tatatan	Ulasan
<p>Diyana memegang dua tamberin menuju ke arah Siti. "Siti, tamberin ini untuk kamu". Diyana bagi satu tamberin kepada Siti. "Siti, bunyi ikut saya. 1...2...3...4...". Siti bermain tamberin mengikut tempo bersama-sama Diyana.</p>	<p>Siti sudah mengenali nama alat muzik dan bermain alat muzik mengikut tempo.</p>

vi. Aktiviti tarian/pergerakan kanak-kanak

Nama kanak-kanak : Siti
 Umur : 7 Tahun
 Tarikh : 1 March 2011
 Masa : 11.00 pagi
 Nama guru : Cik Amelia

Catatan	Ulasan
<p>Siti menarik tangan Diyana ke depan kelas. Siti memanggil cikgu. "Cikgu, kami nak menari". Siti dan Diyana menunjukkan gerakan tarian jeget kepada cikgu Amelia. "Cikgu, cikgu, kami nak muzik". Siti meminta cikgu Amelia memasang muzik tarian jeget kepada mereka. Setelah cikgu pasang muzik, Siti dan Diyana menari sekali lagi mengiringi muzik. Cikgu Amelia member pujian kepada mereka.</p>	<p>Siti sudah mula berminat untuk menari dan boleh menari mengiringi muzik.</p>

Senarai Semak

Senarai item yang disediakan untuk mengenal pasti perkembangan kemahiran kanak-kanak. Digunakan untuk memerhati perkembangan kemahiran, sikap dan nilai kanak-kanak.

Contoh senarai semak

i. Aktiviti menggambar kanak-kanak

Bil	Nama Kanak-Kanak	Kemahiran Pengilakkan IVIS MENGGAMBAR				
		Lukisan	Catatan	Kesaj	Cetakan	Resis
1.	Adam	√	√	√	√	√
2.	Daniel	√	√		√	√
3.	Hawa	√	√	√	√	
4.	Diyana	√	√	√	√	√

5.	Siti	√	√		√	
----	------	---	---	--	---	--

ii. Aktiviti membuat corak dan rekaan kanak-kanak

Bil	NAMA KANAK-KANAK	KRITERIA PENILAIAN AKTIVITI MEMBUAT CORAK DAN REKAAAN				
		Tiupan	Titisan	Kenjisan	Lipatan	Guntingan
1.	Adam	√	√	√	√	√
2.	Daniel	√	√	√	√	√
3.	Hawa				√	
4.	Diyana	√	√	√		
5.	Siti	√	√			√

iii. Aktiviti bentuk binaan kanak-kanak

Bil	NAMA KANAK-KANAK	KRITERIA PENILAIAN AKTIVITI BENTUK BINAAN				
		Tepeng	Boneka	Origami	Mebail	Stabail
1.	Adam	√	√		√	√
2.	Daniel	√	√	√	√	
3.	Hawa			√	√	
4.	Diyana	√	√	√	√	
5.	Siti	√	√			√

iv. Aktiviti drama kanak-kanak

Bil	NAMA KANAK-KANAK	KRITERIA PENILAIAN AKTIVITI DRAMA		
		Watak dan perwatakan	Dialog	Preps
1.	Adam	√	√	√
2.	Daniel	√	√	√
3.	Hawa			√
4.	Diyana	√	√	√
5.	Siti	√		√

v. Aktiviti muzik kanak-kanak

Bil I	NAMA KANAK- KANAK	KEPERJALANAN KANAK- KANAK DALAM MUKA				
		Menyanyikan Melodi	Mengikut Tempo	Mengiringi muzik	Elemen muzik	Perasaan dan ekspresi
1.	Adam	√	√	√	√	√
2.	Daniel	√	√			√
3.	Hawa	√	√	√	√	√
4.	Diyana	√			√	√
5.	Siti	√	√	√	√	√

vi. Aktiviti tarian/pergerakan kanak-kanak

Bil	NAMA KANAK-KANAK	KRITERIA PENILAIAN TARIAN/PERGERAKAN		
		Gerakan kreatif		
		Ruang	Masa	Tenaga
1.	Adam	√		√
2.	Daniel	√	√	√
3.	Hawa	√	√	√
4.	Diyana			√
5.	Siti	√	√	√

Skala kadar

 Mengenal pasti darjah pencapaian kanak-kanak dalam suatu aktiviti. Digunakan untuk menilai dan merekod kemahiran dan tingkah laku kanak-kanak.

Contoh skala kadar

i. Aktiviti menggambar kanak-kanak

Bil	NAMA KANAK-KANAK	KRITERIA PENILAIAN MENGIKUTI KEMAHIRAN SENI			JUMLAH (MARKAH)
		Melukis objek (3 markah)	Mewarna objek (3 markah)	Menceritakan hasil kerja seni (4 markah)	
1.	Adam	2	2	3	7
2.	Daniel	3	2	3	8
3.	Hawa	3	3	3	9
4.	Diyana	2	3	2	7
5.	Siti	2	2	2	6

ii. Aktiviti membuat corak dan rekaan kanak-kanak

Bil	NAMA KANAK-KANAK	KRITERIA PENILAIAN MENGIKUT KEMAHIRAN SENI			JUMLAH (MARKAH)
		Aplikasi bahan seni (3 markah)	Ekspresi Idea (3 markah)	Apresiasi seni (4 markah)	
1.	Adam	2	2	2	6
2.	Daniel	3	3	3	9
3.	Hawa	3	3	3	9
4.	Diyana	2	2	2	6
5.	Siti	2	2	2	6

iii. Aktiviti bentuk binaan kanak-kanak

Bil	NAMA KANAK-KANAK	KRITERIA PENILAIAN MENGIKUT KEMAHIRAN SENI			JUMLAH (MARKAH)
		Menggunakan bahan buangan (3 markah)	Mereka cipta hasil kerja seni (3 markah)	Menceritakan hasil kerja seni (4 markah)	
1.	Adam	2	2	3	7
2.	Daniel	3	3	3	9
3.	Hawa	3	3	3	9
4.	Diyana	2	2	2	6
5.	Siti	2	2	2	6

iv. Aktiviti drama kanak-kanak

Bil	NAMA KANAK-KANAK	KRITERIA PENILAIAN MENGIKUT KEMAHIRAN DRAMA			JUMLAH (MARKAH)
		Menjiwai watak	Vokal dan pengucapan	Improvisasi lirikan	
					10

		(3 markah)	(3 markah)	(4 markah)	
1.	Adam	2	2	2	6
2.	Daniel	2	2	3	7
3.	Hawa	3	3	3	9
4.	Diyana	2	2	3	7
5.	Siti	2	2	2	6

v. Aktiviti muzik kanak-kanak

Bil	NAMA KANAK-KANAK	KRITERIA PENILAIAN MENGIKUT KEMAHIRAN MUZIK			JUMLAH (MARKAH)
		Ketepatan tempo (3 markah)	Kualiti ten (3 markah)	Apresiasi muzik (4 markah)	
					10
1.	Adam	2	3	3	8
2.	Daniel	3	3	3	9
3.	Hawa	3	3	3	9
4.	Diyana	2	2	2	6
5.	Siti	2	2	2	6

vi. Aktiviti tarian/pergerakan kanak-kanak

Bil	NAMA KANAK-KANAK	KRITERIA PENILAIAN MENGIKUT KEMAHIRAN TARIAN/PERGERAKAN			JUMLAH (MARKAH)
		Ketepatan rentak (4 markah)	Kualiti gerak (3 markah)	Elemen gerak (3 markah)	
					10
1.	Adam	2	2	2	6
2.	Daniel	3	3	2	8
3.	Hawa	3	3	3	9

4.	<i>Diyana</i>	2	2	2	6
5.	<i>Siti</i>	2	2	3	7

Carta Penyertaan

*T*ereked pencapaian dan penglibatan sekumpulan kanak-kanak dalam sesuatu aktiviti pada yang sama.

Contoh penyertaan

i. Aktiviti menggambar kanak-kanak

AKTIVITI		NAMA KANAK-KANAK DALAM KUMPULAN		
		Kanak-kanak A	Kanak-kanak B	Kanak-kanak C
1.	Menekap rupa geometrik.	4	3	2
2.	Melukis rupa geometrik.	3	4	2
3.	Mewarna rupa geometrik.	3	4	3
4.	Mewarna dalam ruang tertentu.	3	3	3
5.	Menceritakan hasil kerja sendiri.	3	3	3

Skala:			
4-Amat baik	3-Baik	2-Sederhana	1-Lemah

ii. Aktiviti membuat corak dan rekaan kanak-kanak

AKTIVITI		NAMA KANAK-KANAK DALAM KUMPULAN		
		Kanak-kanak A	Kanak-kanak B	Kanak-kanak C
1.	Mengenal bahan.	4	3	1
2.	Memilih bahan.	4	2	2
3.	Memanipulasi bahan.	4	2	3
4.	Mereka corak bebas.	3	2	2
5.	Menceritakan hasil kerja sendiri.	3	3	2

Skala:			
4-Amat baik	3-Baik	2-Sederhana	1-Lemah

iii. Aktiviti bentuk binaan kanak-kanak

AKTIVITI		NAMA KANAK-KANAK DALAM KUMPULAN		
----------	--	---------------------------------	--	--

		Kanak-kanak A	Kanak-kanak B	Kanak-kanak C
1.	Memilih bahan.	3	3	3
2.	Manipulasi bahan.	4	3	2
3.	Menghasilkan kraf mudah.	3	4	2
4.	Menggunakan bahan kutipan.	4	3	1
5.	Menceritakan hasil kerja sendiri.	4	3	2

Skala:			
4-Amat baik	3-Baik	2-Sederhana	1-Lemah

iv. Aktiviti drama kanak-kanak

AKTIVITI		NAMA ANAK-KANAK DALAM KUMPULAN		
		Kanak-kanak A	Kanak-kanak B	Kanak-kanak C
1.	Menjiwai watak.	3	4	2
2.	Menggunakan props.	3	4	2
3.	Improvisasi lakonan.	3	3	3
4.	Memberi pendapat.	4	3	3
5.	Menceritakan perasaan.	4	3	2

Skala:			
4-Amat baik	3-Baik	2-Sederhana	1-Lemah

v. Aktiviti muzik kanak-kanak

AKTIVITI		NAMA ANAK-KANAK DALAM KUMPULAN		
		Kanak-kanak A	Kanak-kanak B	Kanak-kanak C
1.	Menyanyi dengan iringan muzik.	3	3	2
2.	Menyanyi dengan gerakan.	3	3	1
3.	Menyanyi dengan perasaan.	4	2	3
4.	Memberi pendapat.	3	2	2
5.	Menceritakan perasaan.	4	3	2

Skala:			
--------	--	--	--

4-Amat baik	3-Baik	2-Sederhana	1-Lemah
-------------	--------	-------------	---------

vi. Aktiviti tarian/pergerakan kanak-kanak

AKTIVITI		NAMA KANAK-KANAK DALAM KUMPULAN		
		Kanak-kanak A	Kanak-kanak B	Kanak-kanak C
1.	Gerakan mengikut rentak.	4	2	3
2.	Imprevisasi gerak.	3	3	4
3.	Bergerak dengan perasaan.	3	2	4
4.	Memberi pendapat.	3	3	4
5.	Menceritakan perasaan.	4	3	3

Skala:			
4-Amat baik	3-Baik	2-Sederhana	1-Lemah

Nyatakan pengalaman anda menilai aktiviti seni kanak-kanak.

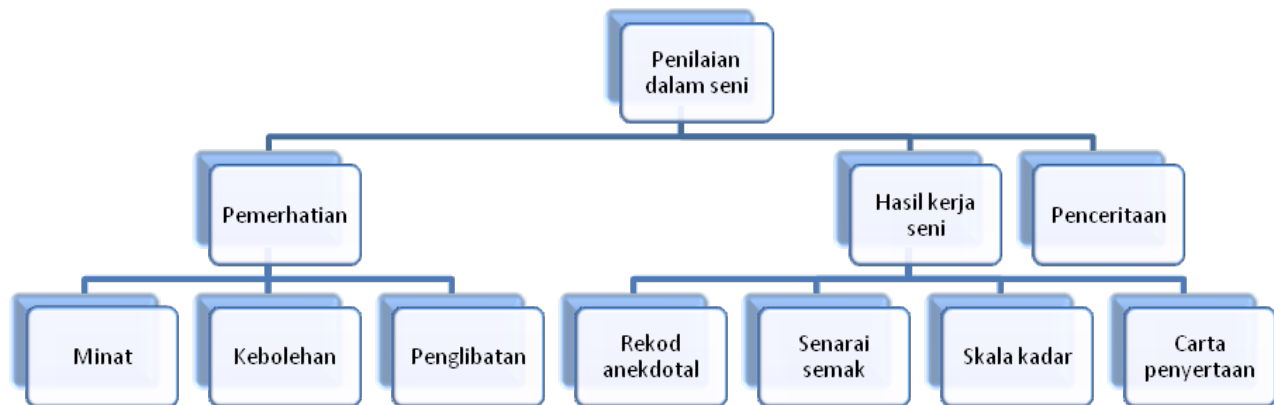

Huraikan bagaimana anda boleh merancang aktiviti penilaian seni dalam kalangan kanak-kanak.

RINGKASAN

1. *Penilaian seni merupakan proses positif dan satu sumber maklumat untuk mengenal pasti perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak.*
2. *Kaedah pemerhatian dilaksanakan untuk menilai proses penghasilan kerja seni kanak-kanak dengan memerhati minat, kebolehan dan penglibatan kanak-kanak dalam aktiviti seni.*
3. *Kaedah penceritaan hasil kerja seni dapat membantu guru memahami perasaan dan mesej yang ingin disampaikan oleh kanak-kanak.*
4. *Portfolio menggambarkan perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak dan menjadi bukti sajian kepada pihak pentadbir dan ibu bapa kanak-kanak.*
5. *Guru perlu memerhati, merekod, menilai, merancang aktiviti dan menilai seni kanak-kanak.*
6. *Peringkat dokumentasi melibatkan aktiviti mengumpul, menjaga dan menyemak kembali portfolio.*
7. *Penilaian kemahiran seni visual dan seni persembahan kanak-kanak boleh dilaksanakan dengan menggunakan rekod anekdot, senarai semak, skala kadar dan carta penyertaan.*

PETA KONSEP

KATA KUNCI

1. *Penilaian seni*
2. *Pemerhatian*
3. *Hasil kerja seni*
4. *Penceritaan*
5. *Pemerhati*
6. *Perekod*
7. *Penilai*
8. *Perancangan penilaian seni*
9. *Pelaksanaan penilaian seni*
10. *Dokumentasi penilaian seni*

PENILAIAN KENDIRI

1. *Dengan menggunakan perkataan sendiri, huraikan apa yang dimaksudkan dengan penilaian seni kanak-kanak?*
2. *Senaraikan jenis-jenis penilaian seni kanak-kanak.*
3. *Nyatakan kepentingan penilaian seni kanak-kanak?*
4. *Apakah peranan guru dalam penilaian seni kanak-kanak?*

5. *Bagaimana merancang dan melaksanakan penilaian seni kanak-kanak?*

RUJUKAN

- Cox, M. (2005). *The Pictorial World of the Child*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Koster, J.B. (2001). *Growing Artists: Teaching Art to Young Children*. 2th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Ley Chee Luen. (2010). *Seni Persembahan Kanak-kanak: Modul Pengajaran dan Pembelajaran*. Petaling Jaya: L.T.L.
- Ley Chee Luen. (2010). *Seni Visual Kanak-kanak: Modul Pengajaran dan Pembelajaran*. Petaling Jaya: L.T.L.
- Mayesky, M. (2002). *Creative Activities for Young Children*. 7th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.
- Mohd. Azhar Abd. Hamid. (2004). *Kreativiti: Konsep dan Teori Praktis*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.
- Schirmacher, R. & Fox, J.E. (2009). *Art and Creative Development for Young Children*. 6th Edition. New York: Thomson Delmar Learning.

JAWAPAN SERTA MAKLUM BALAS

1. *Maksudkan penilaian seni kanak-kanak.*
 - *Proses positif dan satu sumber makluman untuk mengenal pasti perkembangan kreativiti dan artistik kanak-kanak.*
 - *Mempamerkan kelebihan dan kemampuan kanak-kanak dalam proses aktiviti-aktiviti yang melibatkan seni.*
2. *Jenis-jenis penilaian seni kanak-kanak.*
 - *Pemerhatian*
 - *Hasil kerja seni*
 - *Penceritaan*

3. *Kepentingan penilaian seni kanak-kanak.*

- *Mengenal pasti perkembangan kreativiti kanak-kanak dan artistik kanak-kanak.*
- *Memahami dan mengenal pasti kekuatan dan kelemahan kanak-kanak, mencatatkan kekuatan dan kelemahan kanak-kanak serta mengambil tindakan dan membantu kanak-kanak.*

4. *Peranan guru dalam penilaian seni kanak-kanak.*

- *Pemerhati*
- *Perekod*
- *Penilai*

5. *Perancangan dan Pelaksanaan penilaian seni kanak-kanak.*

- *Perancangan penilaian seni: peringkat perancangan, peringkat pelaksanaan, peringkat penilaian dan peringkat dokumentasi.*
- *Pelaksanaan penilaian seni: rekod anekdot, senarai semak, skala kadar dan carta penyertaan secara berperingkat.*